

МВС України
Харківський національний університет
внутрішніх справ

ПРАВОВИЙ СТАТУС НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ: ІСТОРІЯ, СЬОГОДЕННЯ, ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Тези доповідей учасників
науково-практичної конференції
курсантів, студентів і слухачів магістратури

(м. Харків, 11 грудня 2019 р.)

Харків 2019

УДК [342.9:351.741(477)](06)
П68

*Друкуються за рішенням оргкомітету
відповідно до доручення Харківського національного
університету внутрішніх справ від 29.10.2019 № 149*

Правовий статус Національної поліції України:
П68 історія, сьогодення, перспективи розвитку : тези
доп. учасників наук.-практ. конф. курсантів, студентів
і слухачів магістратури (м. Харків, 11 груд. 2019 р.) / МВС
України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків, 2019. – 148 с.

Збірник містить наукові розробки курсантів, студентів
і слухачів магістратури закладів вищої освіти системи
МВС України, присвячені дослідженню особливостей правового
статусу органів та підрозділів Національної поліції України.

УДК [342.9:351.741(477)](06)

*Матеріали викладено в авторській редакції з незначними
коректорськими правками. Відповідальність за точність
поданих фактів, цитат, цифр і прізвищ несуть автори та
їх наукові керівники. Електронна копія збірника безоплатно
розміщується у відкритому доступі на сайті Харківського
національного університету внутрішніх справ
(<http://www.univd.edu.ua>) у розділі «Видавнича діяльність».
Матеріали науково-практичних конференцій, семінарів
тощо», а також у репозитарії ХНУВС
(<http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/>).*

ЗМІСТ

АКУЛЕНКО Є. В.

Адміністративна відповідальність неповнолітніх..... 8

БАРАНИЮК Т. Д.

Сучасні моделі ідентифікації та верифікації осіб10

БЕЛЄВЦОВА К. О.

Законодавче регулювання державної політики
у сфері запобігання домашньому насильству14

БОНДАРЕНКО В. Є.

Організація взаємодії слідчого
з оперативними підрозділами16

ВАСИЛЬЄВА В. І.

Форми контролю за діяльністю Національної поліції20

ГОЛОБОРОДЬКО В. В.

Проблема оскарження дій, рішень чи бездіяльності
органів досудового розслідування.....23

ДЕМЧЕНКО А. О.

Шляхи покращення системи професійної
підготовки правоохоронців.....26

ДОВБАШ К. М.

До питань спільного патрулювання
військовослужбовців Національної гвардії України
з поліцейськими Національної поліції України30

ДОРОШ А. О.

Проблеми визначення поняття корупційного злочину...32

ЕНУКІДЗЕ Х. В.

Застосування вогнепальної зброї поліцейським.....35

ЗАВРІЧКО Д. Г.

Проблеми застосування спеціальних заходів
щодо протидії домашньому насильству38

YLSHENKO K.

Separate Disadvantages of Private Detective
Activity Legislation42

КЛИМЕНКО К. А.

Попередження злочинів у сфері торгівлі людьми.....44

КОВАЛЕНКО В. А.

Огляд окремих аспектів соціального забезпечення
поліцейських (надання відпусток поліцейським)48

KORDIUKOVA K.

Role of Higher Educational Institutions With Specific
Training Conditions in Practical Training
of Patrol Police Officers52

КРАВЕЦЬ Д. А.

Залучення громадян до охорони
громадського порядку: виклики сучасності53

КРИВОРОДЬКО М. А.

До деяких аспектів визначення адміністративно-
правового статусу Генерального прокурора України56

КРИВОРОДЬКО М. А.

Адміністративна відповідальність неповнолітніх.....60

КРИВОРОДЬКО М. А.

Конституційно-правове забезпечення
недоторканості приватного життя в Україні63

КРУПІЙ А. І.

Вплив соціально-психологічних аспектів
на застосування вогнепальної зброї.....67

КУЗНЄЦОВ В. А.

Типові форми булінгу.....70

КУЗЬМІН Р. А.

Співвідношення заходів примусу Національної поліції
України та Національної гвардії України у відповідності
до відомчих нормативно-правових актів.....73

ЛИСЕНКО В. І.

Особливості провадження у справах
про адміністративні правопорушення у сфері
забезпечення дорожнього руху76

МЕРЕНЕЦЬ Ю. П.

Актуальність використання службових собак
у правоохоронній діяльності80

МІРКЕВИЧ Я. В.

Підготовка слідчих в умовах
реформування МВС України82

МУЗИЧУК Е. О.

Процесуальне право у системі права України84

МУРЗА Ю. Ю.

Організаційно-правові засади кінологічного
забезпечення.....87

НАЙДА В. О.

Проектний менеджмент у діяльності поліції89

НІКИША Г. В.

Особливості суб'єкта (кривдника) в правопорушеннях,
пов'язаних із домашнім насильством:
адміністративно-правовий аспект.....92

ПОПОВА Т. О.

Щодо проблем взаємодії органів досудового
розслідування з оперативними підрозділами під час
проведення негласних слідчих (розшукових) дій94

РОМАНІВ Р. Р.

Особливості діяльності кіберполіції щодо виявлення
та профілактики правопорушень у кіберпросторі96

САМОЙЛОВА О.

Протидія домашньому насильству100

САХАРОВА Є. Р.

Психологічний аспект вогневої підготовки
поліцейських кадрів в умовах реформування
системи МВС України102

СТУПКА В. Ю.

Типові помилки та проблеми слідчих, прокурорів
та оперативних працівників під час проведення
негласних слідчих (розшукових) дій.....105

ТИМЧЕНКО К. П.

Організація кінологічного забезпечення
у Державній прикордонній службі України 109

ТРОФИМЕНКО К. Р.

Упровадження інституту детективів
у Національній поліції України 112

ШАТУРСЬКИЙ О. О.

Громадський контроль за діяльністю поліції:
проблеми та перспективи розвитку 117

ШЕВЧЕНКО Є. В.

Актуальні проблеми попередження жорстокого
поводження з дітьми 120

ПОПОВ А. В.

Особливості правового статусу Національної поліції
України 123

ПАНЧЕНКО Р. Д.

Сучасні адепти слов'янської культури..... 124

СІРОШТАН А. О.

Сучасний стан досліджень системи ціннісних
орієнтацій курсантів ЗВО зі специфічними
умовами навчання 127

ШУТКО Д. О.

Вплив рис характеру на успішність адаптації
курсантів-першокурсників ЗВО зі специфічними
умовами навчання 130

ІВАНЧУК П. В., ПУСТОВІТ А. П.

Розвиток координаційних здібностей у курсантів
ХНУВС, які займаються карате-до «Шотокан» 133

ЛИТВИНЕНКО С. А.

Європейські деонтологічні стандарти поліцейської
діяльності 136

КОЛЕСНИК В. Ю.

Перспектива застосування кінних патрулів
у роботі національної поліції України 139

ІВАЩЕНКО В. В.

Актуальність удосконалення поліцейськими навичок щодо дій у разі виявлення вибухових пристроїв та речовин	142
---	-----

ТОКАР Н. О.

Впровадження скандинавської моделі забезпечення охорони публічного порядку на масових заходах	143
--	-----

ВІВЧАРЕНКО Є. Г.

Аналіз психічної стійкості працівника поліції.....	146
--	-----

УДК 342.95:351.741(477)

Свгенія Віталіївна АКУЛЕНКО,

курсант групи ФЗ-102 факультету № 3

Харківського національного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Альона Сергіївна БАХАЄВА,

викладач кафедри поліцейської діяльності

та публічного адміністрування факультету № 3

Харківського національного університету внутрішніх справ,

кандидат юридичних наук

АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ НЕПОВНОЛІТНІХ

Проблема адміністративної відповідальності неповнолітніх у теперішній час є досить актуальною та стає предметом обговорення багатьох вчених. Зокрема, у більшості країн світу досить часто виникають складності із визначенням віку, з якого настає адміністративна чи кримінальна відповідальність. Так вітчизняні науковці вважають за необхідне зниження віку настання адміністративної відповідальності до 14 років (у окремих випадках). Пояснюють вчені свою позицію тим, що сучасна чотирнадцятирічна дитина в силу свого розвитку здатна повністю розуміти суть своїх вчинків, поведінки та їх наслідки, а також ними керувати [1, с. 246].

В Україні на загальних засадах, як правило, юридична відповідальність громадянина настає з 16-ти років, а кримінальна відповідальність у випадку вчинення тяжких злочинів – з 14-ти. Отже, будучи деліктоздатними, неповнолітні є носіями відповідальності за свої вчинки [2, с. 243]. Вчинення дитиною правопорушення є пом'якшувальною обставиною. У якості заходу впливу до дитини – правопорушника можуть застосовуватись: зобов'язання попросити вибачення у потерпілого (публічного або в іншій формі); попередження; догана або сувора догана; передача неповнолітнього під нагляд батькам або особам, які їх замінюють, чи під нагляд педагогічному або трудовому колективу за їх згодою, а також окремим громадянам на їх прохання [3]. Також відповідно до ч. 2 ст. 40 КУпАП у випадку, коли неповнолітнім, який досяг 16 років та має самостійний заробіток, заподіяно шкоду, сума якої не перевищує одного неоподаткованого

мінімуму доходів громадян, суддя має право покласти на цю особу відшкодування заподіяних збитків або зобов'язати своєю працею усунути її. Суспільно корисні роботи, які можуть бути призначеними судом на строк від ста двадцяти до трьохсот шістдесяти годин, виконуються неповнолітніми не більше двох годин на день у вільний від навчання чи роботи час [3]. Слід зазначити, що до неповнолітньої особи не може бути застосоване найсуворіше адміністративне стягнення – адміністративний арешт. Вищевикладене свідчить про гуманність законодавства та значимість виховного впливу на неповнолітніх.

Відповідальність за вчинення адміністративного правопорушення неповнолітньою особою віком 14–16 років несуть її батьки, які притягаються до адміністративної відповідальності за ч. 3 ст. 184 КУпАП [3]. Піддаючи батьків (законних представників) дитини, яка вчинила правопорушення, адміністративній відповідальності, законодавець здійснює такий собі непрямої виховний вплив на саму дитину, а також вказує батькам на прогалини у вихованні, що є одним із засобів профілактики вчинення повторних правопорушень [1, с. 246].

З метою покращення правової свідомості дітей, а також у якості превентивної діяльності, направленої на попередження вчинення неповнолітніми правопорушень та злочинів, поліцейськими проводяться роз'яснювальні та профілактичні лекції у дитячих навчальних закладах. Неналежне або несвоєчасне реагування на вчинення дітьми адміністративних правопорушень надає останнім відчуття безкарності та всюдозволеності, що у подальшому житті може стати однією із причин дитячої злочинності.

Список бібліографічних посилань

1. Савранчук А. А. Відповідальність неповнолітніх за адміністративним законодавством: проблеми та перспективи. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2017. № 6. С. 245–247. URL: http://www.lsej.org.ua/6_2017/72.pdf (дата звернення: 18.11.2019).
2. Маленко К. М. Адміністративна відповідальність як засіб профілактики дитячої безпритульності та бездоглядності // Реалії та перспективи розбудови правової держави в Україні та світі : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. студентів та молодих учених (м. Суми, 17 трав. 2019 р.). Суми, 2019.

С. 242–247. URL: <http://repository.sspu.sumy.ua/bitstream/BC-1.pdf#page=242> (дата звернення: 17.11.2019).

3. Кодекс України про адміністративні правопорушення : закон України від 07.12.1984 № 8073-X : станом на 07.02.2019 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> (дата звернення: 17.11.2019).

Одержано 19.11.2019

УДК 342.951

Тетяна Дмитрівна БАРАНЮК,

курсант групи ФЗ-203 факультету № 3

Харківського національного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Вадим Сергійович СЕЛЮКОВ,

доцент кафедри поліцейської діяльності

та публічного адміністрування факультету № 3

Харківського національного університету внутрішніх справ,

кандидат юридичних наук, доцент

СУЧАСНІ МОДЕЛІ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ТА ВЕРИФІКАЦІЇ ОСІБ

Реалізації прав та отриманню послуг передуює процес встановлення особи, який зазвичай зводиться до простої перевірки документів. Однак коли паспортні документи видають вперше або їх необхідно замінити, встановлення особи відбувається шляхом співставлення поданих даних із даними з реєстрів. Через не наповненість Єдиного державного демографічного реєстру в Україні для цього досі використовують паперові картки, які зберігаються в обласних центрах. Через це з початком військового конфлікту держава втратила можливість ідентифікувати осіб у Донецькій, Луганській областях та АР Крим за звичайною процедурою, і вони змушені встановлювати особу через суд, що потребує додаткових часових та фінансових ресурсів. У таких умовах ефективним рішенням є розширення можливостей застосування адміністративної процедури. Надання послуг державних органів та приватних установ часто потребує встановлення

особи. Це пов'язано з тим, що реалізація багатьох прав та виконання обов'язків є персоналізованими: відкриття рахунку в банку, страхування, отримання субсидії, сплата штрафу, оформлення документів, звернення в суд. Встановлення особи складається з двох взаємопов'язаних процедур: ідентифікації та верифікації.

Ідентифікація – це встановлення особи шляхом порівняння наданих даних, у тому числі біометричних, з інформацією, наявною в реєстрах, картотеках базах даних.

Верифікація – це встановлення особи на основі даних, наданих особою, без звернення до відповідних ресурсів та баз даних. Ці процедури дозволяють дотримуватися принципу «одна людина – одна особа», який є основоположним при наданні ідентифікаційних документів населенню.

У світовій практиці вже мали місце випадки, коли в умовах кризи доводилось змінювати систему встановлення особи. Україні варто звернути увагу на цей досвід, а також на сучасні моделі ідентифікації.

Є дві системи ідентифікації: централізована та децентралізована, які відрізняються способом збору даних та їх зберігання.

Централізована модель (ЄС, США, Великобританія, Канада, Австралія)

Процедура проведення ідентифікації та верифікації в цих країнах характеризується високим рівнем застосування технологій. Усі дані зберігаються в цифровому вигляді в єдиному реєстрі, у якому діє one-record system, що дозволяє централізовано вносити туди зміни. Верифікацію та ідентифікацію проводять органи, наділені повноваженнями у сфері міграції та охорони правопорядку: поліція, міграційна служба, спеціальні органи документування.

При здійсненні ідентифікації та верифікації щоразу в обов'язковому порядку перевіряють ім'я, прізвище, місце та дату народження, громадянство, за потреби додатково також сімейний стан та родинні зв'язки. При застосуванні такої моделі випадки втрати даних про особу практично неможливі. Тому процес ідентифікації та верифікації застосовують здебільшого до іноземців та мігрантів. Процедуру здійснюють на підставі доказів документального характеру: паспортних документів, які визнає країна призначення;

паспортних документів, які не визнає країна призначення через невизнання відповідних територій; інших документів (водійське посвідчення, студентський квиток, свідоцтво про народження) чи їх копій. Зазвичай за браком паспортних документів, які визнає держава призначення, проводять додаткові заходи з ідентифікації чи верифікації. До них належить лінгвістичний аналіз, оцінка біологічного віку, дактилоскопія, фотоаналіз, ДНК-аналіз, інтерв'ю, перевірка реєстрів, запити до третіх країн.

**Децентралізована модель
(Колумбія, Шрі-Ланка, Гаїті, Індонезія, Грузія,
Молдова)**

Ця модель цікава історією своєї появи, оскільки її вводили в часи, коли відповідні країни зазнавали досвіду масового внутрішнього переміщення, спричиненого збройними конфліктами чи природними катаклізмами. У цих країнах традиція отримання ідентифікаційних документів є порівняно новою. Раніше дані збирали здебільшого не централізовано у формі запису в різноманітні «книги» на місцевому рівні та зберігання «персональних карток» в картотеках на регіональному рівні. Як наслідок, така система не оновлювалася регулярно і була непристосована до обробки великих обсягів даних, обмін між реєстрами відбувався в ручному режимі, дані часто були відірвані від фактичного місця проживання. Тому всі документи видавали на місцевому рівні, але дані зберігали максимально централізовано – на регіональному, що дуже нагадує механізм, який діє в Україні. Таким чином, службовець на локальному рівні не має прямого доступу до документів і може отримати інформацію лише за запитом.

У разі необхідності проведення процедури ідентифікації чи верифікації органи виконавчої влади або спеціально створені органи (їх створюють здебільшого у разі потреби в одномоментній верифікації великої кількості людей) проводять внутрішні процедури та приймають докази без залучення судової гілки влади. До внутрішніх процедур належать запити на отримання копій виписок із сусідніх регіонів, якщо є така можливість, і співставлення різних реєстрів. Допустимими доказами вважають будь-які документальні докази, свідчення, особисту розписку чи підпис особи, яка звертається за верифікацією.

Грузія та Молдова зіштовхнулися з необхідністю проводити масову ідентифікацію внаслідок військових конфліктів та появи великої кількості внутрішньо переміщених осіб. Це підштовхнуло їх до введення централізованого реєстру та спрощення процедури ідентифікації шляхом розширення повноважень позасудових органів та переліку допустимих доказів.

Ідентифікацію в Молдові проводять за допомогою особистої декларації, яку слід підписувати в присутності працівників Центру державних інформаційних ресурсів (органу, відповідального за ведення реєстрів) або представників дипломатичних установ. Далі державні органи самі проводять перевірку, отримуючи інформацію з реєстрів, установ, опитуючи свідків. Для пришвидшення процедури особа може подати докази самостійно. У разі виникнення сумнівів щодо достовірності поданої інформації приймають рішення про неможливість проведення ідентифікації. У такому випадку особа повинна звернутися в суд.

У Грузії обов'язки ідентифікації були покладені на органи реєстрації громадянського стану та новостворену Агенцію з розвитку громадських послуг (Civil Services Development Agency), оскільки вони уповноважені вести відповідний реєстр. Процедура ідентифікації подібна до молдавської: особа подає особисту декларацію та за можливості наявні докази, з нею проводять інтерв'ю. Далі державні органи самостійно перевіряють подані дані та виносять рішення, яке можна оскаржити в судовому порядку.

Українська система ідентифікації особи перебуває на перехідному етапі та має ознаки обох моделей. Ми все ще використовуємо децентралізовані реєстри, які ускладнюють процес ідентифікації, але вже централізовано збираємо дані для поступового переходу на нову модель. Проте відкритим залишається питання, як саме проводити ідентифікацію: підсилити адміністративну процедуру чи все ж таки віддавати перевагу ідентифікації в судовому порядку.

Одержано 19.11.2019

УДК 342.841(477)

Карина Олександрівна БЕЛЄВЦОВА,

курсант групи Ф1-301 факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Дар'я Володимирівна КАЗНАЧЕЄВА,

доцент кафедри кримінального права

і кримінології факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ,

кандидат юридичних наук, доцент

ЗАКОНОДАВЧЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ

7 грудня 2017 року Петром Порошенко був підписаний Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству». Цей Закон визначає організаційно-правові засади запобігання та протидії домашньому насильству, основні напрями реалізації державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, спрямовані на захист прав та інтересів осіб, які постраждали від такого насильства.

Для кращого розгляду даної теми пропоную розглянути основні терміни:

Особисті немайнові права – сукупність основоположних прав і свобод людини, що належать їй від народження і є основою її правового статусу. Поділяються на три групи і спрямовані на індивідуалізацію особистості (право на ім'я, на захист честі й гідності), забезпечення особистої недоторканості (тілесна недоторканість, охорона життя і здоров'я), забезпечення недоторканості приватного життя громадян (недоторканість житла, таємниця особистого життя). В Україні особисті немайнові права гарантуються Конституцією України.

Домашнє насильство – діяння (дії або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє

насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь;

Запобігання домашньому насильству – система заходів, що здійснюються органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями, а також громадянами України, іноземцями та особами без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах, та спрямовані на підвищення рівня обізнаності суспільства щодо форм, причин і наслідків домашнього насильства, формування нетерпимого ставлення до насильницької моделі поведінки у приватних стосунках, небайдужого ставлення до постраждалих осіб, насамперед до постраждалих дітей, викорінення дискримінаційних уявлень про соціальні ролі та обов'язки жінок і чоловіків, а також будь-яких звичаїв і традицій, що на них ґрунтуються;

Юрист Ганна Христова, яка була залучена до розробки проекту цього закону як експерт профільного Проекту Ради Європи, уточнює: домашнє насильство могло тягнути за собою кримінальну відповідальність і раніше, але зазвичай розслідувались лише найтяжчі злочини, вчинені в сім'ї.

Згідно з цим законом, держава зобов'язана відкрити достатню кількість притулків для осіб, постраждалих від домашнього насильства, а також запровадити цілодобову «гарячу лінію», оператори якої приймали б інформацію про такі злочини і невідкладно передавали її поліцейським, а також надавали б консультації та допомогу жертвам такого насильства.

«Головна проблема притулків зараз – це те, що їх немає», – описує нинішню ситуацію в Україні Оксана Покальчук. За її словами, у п'яти областях України немає жодного місця, де могла б знайти прихисток жінка, постраждала від домашнього насильства.

«Друга проблема, що найчастіше до таких притулків звертаються жінки з маленькими дітьми. Більшість же існуючих державних притулків жінок з дітьми просто не пускають, аргументуючи це тим, що вони не пристосовані для малечі. Жінка змушена або повертатися до чоловіка-тирана, або замерзати на вулиці біля стін притулку, є й такі історії», – говорить вона.

Новий закон передбачає, що поліцейські, які прибули на виклик, пов'язаний з застосуванням домашнього насильства, повинні будуть оцінити ризики повторного насильства і, у разі потреби, застосувати терміновий заборонний припис.

Обмежувальний припис стосовно кривдника – встановлений у судовому порядку захід тимчасового обмеження прав чи покладення обов'язків на особу, яка вчинила домашнє насильство, спрямований на забезпечення безпеки постраждалої особи.

Іншими словами, кривдника можуть зобов'язати негайно залишити місце, де відбувся акт насильства, і заборонити наблизитися до нього на певну відстань. Кривдникові можуть заборонити листуватися чи телефонувати жертві. Важливо, що поліція зможе виносити цей припис на свій розсуд, навіть без заяви потерпілих осіб». Максимальний строк дії припису, який виносять поліцейські, становить десять днів. Однак рішенням суду його може бути продовжено навіть до року. Домашнє насильство – це для жінок переважно великий сором. І діти далеко не завжди хочуть себе асоціювати з цим. Часто жертви насильства навіть міняють місце проживання, щоб почати життя з чистого листа.

Злочини, скоєні в лоні сім'ї найближчими людьми, які потрапляють в коло довіри жертви, безумовно мають тяжчі психологічні наслідки, призводять до більших страждань.

Одержано 19.11.2019

УДК 347.9

Вікторія Євгеніївна БОНДАРЕНКО,

курсант групи Ф1-301 факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Сергій Євгенович АБЛАМСЬКИЙ,

доцент кафедри кримінального процесу

та організації досудового слідства факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ,

кандидат юридичних наук

ОРГАНІЗАЦІЯ ВЗАЄМОДІЇ СЛІДЧОГО З ОПЕРАТИВНИМИ ПІДРОЗДІЛАМИ

Розкриття будь-якого злочину зазвичай досягається колективними зусиллями працівників слідства та оперативних підрозділів. Сьогодні це основа всієї організації роботи по

боротьбі зі злочинністю. Це комплексна діяльність всіх правоохоронних органів, наділених різними методами і засобами пізнання. Зокрема при розкритті і розслідуванні на стадії досудового розслідування слідчий вступає у взаємодію з підрозділами органів дізнання, які наділені різними технічними засобами, гласними й негласними прийомами їхнього застосування для збирання й обробки доказової інформації про пізнавану подію, ознаки якої виявлені.

Окремі теоретичні і практичні аспекти взаємодії слідчих та оперативних підрозділів були предметом були предметом дослідження таких учених, як О. М. Бандурка, А. Ф. Волобуєв, В. І. Галаган, Ю. М. Грошевий, Л. М. Лобойко, М. А. Погорецький, В. П. Корж, А. Я. Дубинський, В. В. Топчій та багато ін.

Мета статті – визначити зміст та процесуальний порядок взаємодії слідчих з оперативними підрозділами під час розкриття та розслідування кримінальних правопорушень, з'ясувати спірні питання спільної діяльності зазначених суб'єктів.

Прийнятий 13 квітня 2012 року Кримінальний процесуальний кодекс України (далі – КПК України) кардинально змінює характер кримінального провадження. Насамперед це стосується оперативно-розшукової та слідчої діяльності. Одночасно з прийняттям КПК Верховна Рада України ухвалила Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям КПК України», яким серед інших нормативно-правових актів було внесено зміни і до Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» від 18 лютого 1992 року. Зазначені зміни прямо торкнулися питання щодо взаємодії слідчого з оперативними підрозділами.

Центральне місце в організації розкриття та розслідування злочинів у кримінальному провадженні займає саме слідчий, який здійснює процесуальні й координуючі функції взаємодії. Це безпосередньо визначено його процесуальним статутом. Зміст такої взаємодії визначається насамперед її метою. В одному випадку метою може бути одержання оперативним шляхом необхідної інформації щодо корупційних зв'язків організованого злочинного угруповання, способів його формування, закономірностей функціонування; у другому – пошук і виявлення документальних джерел учинення

кримінальних правопорушень, слідів легалізації злочинних доходів; у третьому – успішне проведення затримання членів організованої групи, ліквідації її економічного підґрунтя; у четвертому – організація одночасних зустрічних перевірок у декількох виробничих структурах; у п'ятому – гарантування безпеки свідкам, іншим учасникам процесу під час досудового слідства тощо.

Під час досудового розслідування кримінальних правопорушень слідчий надає відповідним оперативним підрозділам, а у разі створення СОГ – конкретним співробітникам оперативного підрозділу, включеним до її складу, письмові доручення про проведення слідчих (розшукових) дій і негласних слідчих (розшукових) дій.

Отже, організація взаємодії слідчого та оперативних підрозділів під час розкриття кримінального правопорушення потребує підвищення рівня координації та узгодженості зусиль, удосконалення законодавчого та відомчого регулювання такої взаємодії.

Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність» серед завдань щодо розслідування кримінальних правопорушень першим є саме пошук і фіксація фактичних даних про протиправні діяння окремих осіб та груп, відповідальність за які передбачена КК України.

Така фіксація здійснюється при проведенні оперативно-розшукової діяльності за наявності законних підстав: наявності достатньої інформації, одержаної в установленому законом порядку, що потребує перевірки за допомогою оперативно-розшукових заходів і засобів, про: злочини, що готуються; осіб, які готують вчинення злочину; осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, слідчого, судді, суду або ухиляються від відбування кримінального покарання; реальну загрозу життю, здоров'ю, житлу, майну працівників суду і правоохоронних органів у зв'язку з їх службовою діяльністю, а також осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, членів їх сімей та близьких родичів, з метою створення необхідних умов для належного відправлення правосуддя.

Як бачимо, законодавець наділив слідчого правом здійснювати традиційно неприродну для нього пошукову функцію, що підкреслюється найменуванням «слідчі (розшукові) дії». Більше того, слідчий наділений правом ініціювати й

проводити й негласні слідчі (розшукові) дії, які за своєю сутністю є реалізацією оперативно-розшукових методів. Водночас співробітники оперативних підрозділів не мають права не тільки здійснювати процесуальні дії в кримінальному провадженні за власною ініціативою (що цілком природно), але й звертатися з таким клопотанням до слідчого судді чи прокурора (ч. 2 ст. 41 КПК України). Право звернення до прокурора з ініціативою про проведення окремої процесуальної дії зовсім не завадило б кримінальному провадженню. Крім того, зауважимо, що, крім проведення слідчих і негласних слідчих (розшукових) дій, не передбачається можливості проведення будь-яких інших оперативно-розшукових заходів.

Як бачимо, роль оперативно-розшукової діяльності (а отже, оперативного співробітника) повністю нівелюється. На практиці це призводить до того, що оперативні підрозділи припиняють будь-яку активну діяльність в очікуванні відповідних постанов або окремих доручень слідчого. Слідчі ж, завантажені надзвичайно великою кількістю кримінальних проваджень, фактично не в змозі аналізувати кожне з них та визначати ефективні завдання оперативно-розшукового характеру.

Отже, з набуттям чинності КПК України 2012 р. відбулося розбалансування раніше вироблених десятками років та усталених практикою організаційних форм взаємодії між слідчими та оперативними співробітниками. Чинним КПК України оперативні підрозділи позбавлені активної ролі у досудовому розслідуванні, тому у ньому повинні бути передбачені науково обґрунтовані, додаткові заходи з метою забезпечення належної взаємодії слідчих з оперативними підрозділами під час розкриття та розслідування кримінальних правопорушень.

Список бібліографічних посилань

1. Салтевський М. В. Криміналістика в сучасному викладенні юристів навч. посіб. Київ : Рубікон, 1997. 441 с.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України : Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Кримінального процесуального кодексу України : закон України. Київ : Юрінком Інтер, 2012. 376 с. (Бюлетень законодавства і юридичної практики України ; № 5).

3. Про оперативно-розшукову діяльність : закон України від 18.02.1992. № 2135-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 22. Ст. 303.

4. Про організацію взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами внутрішніх справ у попередженні, виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень : наказ МВС України від 14.08.2012 № 700 // Ліга:Закон : правовий портал. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MVS391.html (дата звернення: 18.11.2019).

Одержано 19.11.2019

УДК 342.56

Валерія Іллівна ВАСИЛЬЄВА,

курсант групи Ф1-201 факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Тетяна Іванівна ГУДЗЬ,

професор кафедри конституційного і міжнародного права

факультету № 4 Харківського національного

університету внутрішніх справ,

кандидат юридичних наук, доцент

ФОРМИ КОНТРОЛЮ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Протягом останніх років процеси державотворення в Україні значно прискорилися. Європейський вектор розвитку країни неможливий без глибокого реформування правоохоронної системи, що, в свою чергу, потребує пошуку нових, більш ефективних форм та методів контролю за діяльністю правоохоронних органів держави, до яких відносяться і підрозділи Національної поліції. Адже досвід діяльності поліцейських служб у більшості розвинених демократичних країн упевнено доводить, що контроль суспільства за діяльністю поліцейських є запорукою недопущення ними зловживання владою і забезпечення дотримання ними законності в своїй діяльності. Отже, метою роботи є висвітлення організаційно-правових форм громадського контролю за діяльністю органів і підрозділів Національної поліції України.

Громадський контроль поряд з іншими видами державного і міжнародного контролю є однією із форм контрольної діяльності суспільства. У демократичних державах народ як джерело влади здійснює публічну владу безпосередньо і через систему інститутів. Отже, саме народ має право здійснювати окремий різновид публічної діяльності – контрольну функцію.

Здійснення громадського контролю можливе і за діяльністю Національної поліції України. При цьому необхідно звернути увагу на те, що «початкові умови» для запровадження суспільного моніторингу за діяльністю влади були не найкращими, що зумовлено впливом радянських стереотипів мислення щодо результативності такого контролю. У більшості пострадянських держав громадський контроль зводиться до діяльності соціальних груп, які об'єднують професіоналів (адвокатів, соціальних працівників), а також асоціацій, що займаються правозахисною діяльністю на оплатних засадах чи у порядку волонтерських ініціатив. Розвиненою є практика функціонування громадських рад при органах поліції. Так чи інакше, але враховуючи позиції науковців, можна дійти висновку, що по-перше, громадський контроль здійснюється саме громадськістю, і, по-друге, що сутність здійснення громадського контролю полягає саме у здійсненні контролю щодо виконання соціальних завдань, безпосередньо пов'язаних із захистом та реалізацією прав і свобод людини і громадянина, а також із задоволенням та узгодженням соціальних потреб та інтересів населення.

Отже, удосконалення засобів громадського контролю та обмеження втручання держави в життя громадян сприяє зміцненню контрольованості влади. Здійснення такого контролю обґрунтовується тим, що громадськість має право отримувати інформацію про результати виконання органами державної влади, у т. ч. й Національною поліцією, наданих їм повноважень.

Можливість здійснення громадського контролю знайшла своє закріплення у ст. 86 Закону України «Про Національну поліцію» (далі – Закон), в якій вказується, що «з метою інформування громадськості про діяльність поліції керівник поліції та керівники територіальних органів поліції раз на рік готують та опубліковують на офіційних веб-порталах

органів поліції звіт про діяльність поліції» і «щорічний звіт про діяльність поліції та територіальних органів поліції повинен містити аналіз ситуації зі злочинністю в країні чи регіоні відповідно, інформацію про заходи, які вживалися поліцією, та результати цих заходів, а також інформацію про виконання пріоритетів, поставлених перед поліцією та територіальними органами поліції відповідними поліцейськими комісіями». Також законодавством передбачена така форма громадського контролю, як прийняття резолюції недовіри керівникам органів поліції, що є вагомою підставою для їх звільнення із займаних посад (ст. 87 Закону).

Частково функцією громадського контролю можна вважати і звітування керівників територіальних органів поліції перед відповідними органами місцевого самоврядування. Так, відповідно до ст. 88 Закону, керівники таких органів поліції повинні не менше одного разу на два місяці проводити відкриті зустрічі з представниками органів місцевого самоврядування на рівнях областей, районів, міст та сіл з метою налагодження ефективної співпраці між поліцією та органами місцевого самоврядування і населенням. Водночас, ми вважаємо, що найбільш інноваційним і актуальним у нашій державі є залучення громадськості до розгляду скарг на дії чи бездіяльність поліцейських та спільні проєкти з громадськістю, які мають своїм підґрунтям ст. 89 та 90 Закону України «Про Національну поліцію».

Спираючись на викладене вище, можемо стверджувати, що на даному етапі розвитку нашої держави має місце законодавче закріплення можливості здійснення громадського контролю за діяльністю Національної поліції, який виступає дієвим важелем впливу на неї. Проте, питання щодо удосконалення діяльності Національної поліції не втрачають своєї актуальності. Проведення подальших реформ у правоохоронній сфері сприятиме підвищенню довіри населення до поліції, а також сприятиме забезпеченню законності в її діяльності.

Одержано 19.11.2019

УДК 343.131.5

Вікторія Вікторівна ГОЛОБОРОДЬКО,

*здобувач вищої освіти факультету
підготовки фахівців для органів досудового розслідування
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*

Науковий керівник:

Аліна Григорівна ГАРКУША,

*старший викладач кафедри кримінально процесу
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент*

ПРОБЛЕМА ОСКАРЖЕННЯ ДІЙ, РІШЕНЬ ЧИ БЕЗДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Процесуальний порядок та підстави оскарження дій, рішень чи бездіяльності слідчого або прокурора висвітлені в параграфі першому глави 26 Кримінального процесуального кодексу України (далі КПК України), зокрема у ст. 303–308 КПУ України. У ст. 303 КПК України визначено перелік з 11 позицій, щодо рішень, дій чи бездіяльності слідчого або прокурора, які можуть бути оскаржені. Також стаття вказує на те, хто має право на оскарження цих процесуальних дій під час досудового розслідування [1, с. 1].

У 2017 році Вищий спеціалізований суд України з питань розгляду цивільних і кримінальних справ видав «Узагальнення про практику розгляду скарг на рішення, дії чи бездіяльність органів досудового розслідування чи прокурора під час досудового розслідування». Суд зазначає, що «окремі процесуальні аспекти регламентовані недостатньо чітко, а в окремих випадках недосконало сформульовано норми, які регулюють порядок вчинення дій та прийняття рішень, фактичне недотримання якого і призводить до звернення осіб з відповідними скаргами» [2, с. 1]. Таким чином, згадана тема є актуальною для вивчення, оскільки судова гілка влади та вищі судові органи України разом із законодавцями намагаються регулювати згадані процеси.

У процесуальному порядку та підставам оскарження дій, рішень чи бездіяльності слідчого або прокурора присвячено чимало монографій, підручників та інших досліджень

науковців. Вперше питанню оскарження дій, рішень чи бездіяльності слідчого або прокурора у розгорнутому вигляді розглянуто у листі Вищого Спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 9 листопада 2012 року «Про деякі питання порядку оскарження рішень, дій чи бездіяльності під час досудового розслідування» [3, с. 1].

Питання оскарження рішень, дій чи бездіяльності слідчого та прокурора досліджували такі науковці як: Д. М. Валигура (щодо закриття кримінального провадження) [4, с. 131–135], Т. В. Корчева (щодо проблемних питань таких оскаржень) [5, с. 179–184], І. М. Одинцова (оскарження захистом на етапі досудового розслідування та його особливості) [6, с. 307–312], С. О. Пшенічко (загальні поняття під час оскарження) [7, с. 741–748], А. Р. Туманянц (конкретизація механізму реалізації права на оскарження) [8, с. 142–145] та ін.

За останній час (2018–2019 роки) видано чимало спеціальних досліджень, що вивчають вузьку тематику саме у розрізі оскарження по нормам 26 глави КПК. Маємо з цього переліку зазначити працю В. І. Шестакова, в якій узагальнюється інформація про предмет оскарження у висвітлюваній тематичі [9, с. 131–140].

КПК України зазначає, що скарги на інші рішення, дії чи бездіяльність слідчого або прокурора, окрім згаданого вище переліку, не розглядаються під час досудового розслідування і можуть бути предметом розгляду під час підготовчого провадження у суді. Однак не всі науковці погоджуються із правильністю трактування законодавцями норм права і забезпечення змагальності у цьому випадку. Важливо зазначити, що можливість оскаржити, а значить зупинити чи якимось чином призупинити всі дії під час досудового розслідування «паралізуватиме розслідування та розкриття злочинів» [10, с. 139], оскільки замість виконання своїх функцій щодо розкриття неправомірних дій, правоохоронці змушені будуть витрачати свій робочий час виключно на відвернення загроз зупинити провадження як таке. Такі дії не завжди можуть спонукатися пошуком справедливого розгляду питання, а іноді можуть мати на меті спробу відвести від справедливого покарання злочинця, спрямувати фізичну енергію слідчого чи прокурора на судову тяганину.

Разом з тим чинний процесуальний кодекс виключив можливість оскарження рішення про затримання особи, що на думку деяких дослідників звучує «межі судового контролю за

законністю прийняття уповноваженим органом рішення про затримання особи за підозрою». Досудове розслідування на думку дослідників-правників є найбільш вразливим з точки зору порушення прав людини і громадянина [11, с. 375–380].

Однак це може бути спірним твердженням, адже чинний текст КПК дає інші, не менш дієві можливості оскаржити дії слідчого та прокурора для відвернення порушення прав і свобод людини. Новації КПК спрямовані на зайву і недоречну для оперативного розкриття злочинів, формалізацію, усунення ризиків, які можуть тиснути на слідчого чи прокурора під час ухвалення рішень. Такі форми допомоги у «усунути корупційні ризики у правозастосовній діяльності на її початковому етапі».

Список бібліографічних посилань

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : закон України від 13.04.2012 № 4651-VI // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 16.11.2019).

2. Гулько Б. І., Луспеник Д. Д. Узагальнення про практику розгляду скарг на рішення, дій чи бездіяльність органів досудового розслідування чи прокурора під час досудового розслідування // *Ліга:Закон* : правовий портал. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/VRR00212.html (дата звернення: 16.11.2019).

3. Про деякі питання порядку оскарження рішень, дій чи бездіяльності під час досудового розслідування : лист Вищ. спеціаліз. суду України з розгляду цивіл. і кримін. справ від 09.11.2012 № 1640/0/4-12 : ред. від 09.11.2012 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України.. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v1640740-12> (дата звернення: 16.11.2019).

4. Валігура Д. М. Оскарження рішення про закриття кримінального провадження під час досудового розслідування. *Юридичний вісник. Повітряне і космічне право*. 2013. № 2. С. 131–135.

5. Корчева Т. В. Щодо проблем реалізації особою права на оскарження рішень, дій чи бездіяльності слідчого або прокурора під час досудового розслідування. *Форум права*. 2016. № 4. С. 179–184. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2016_4_29 (дата звернення: 16.11.2019).

6. Одинцова І. М. Оскарження рішень, дій чи бездіяльності на досудовому розслідуванні стороною захисту. *Право і суспільство*. 2013. № 6. С. 307–312.

7. Пшенічко С. О. Загальні положення оскарження та розгляду скарг у досудовому провадженні. *Актуальні проблеми держави і права*. 2012. Вип. 67. С. 741–748.

8. Туманянц А. Р. Окремі проблеми реалізації права на оскарження рішень, дій чи бездіяльності слідчого або прокурора під час досудового розслідування. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2014. Вип. 12 (2). С. 142–145.

9. Макаров М. А. Оскарження слідчому судді рішення слідчого, прокурора про зупинення досудового розслідування. *Право і суспільство*. 2015. № 5.2 (2). С. 217–221.

10. Шестаков В. І. Рішення, дії чи бездіяльність слідчого або прокурора як предмет оскарження у кримінальному провадженні. *Форум права*. 2018. № 3. С. 131–140. DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.1412007>.

11. Трофименко В. Кримінальна процесуальна форма в контексті сучасної кримінальної процесуальної політики. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2015. № 1. С. 131.

Одержано 19.11.2019

УДК 357(477)

Андрій Олександрович ДЕМЧЕНКО,

курсант групи Ф4-201 факультету № 4

Харківського національного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Ірина Дмитрівна КАЗАНЧУК,

доцент кафедри адміністративного права та процесу
факультету № 1 Харківського національного

університету внутрішніх справ,

кандидат юридичних наук, доцент

ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПРАВООХОРОНЦІВ

Реформування системи МВС України є логічним продовженням розбудови української держави, її демократизації та європеїзації. Швидкість розвитку змін, які відбуваються

в країні у важливих галузях державного управління, у тому числі і в правоохоронній системі, вражають, але не задовольняють громадянське суспільство повністю. Адже навіть звичайні побутові правопорушення здатні суттєво дестабілізувати життя в країні. Слід відзначити, що охорона публічного порядку, забезпечення особистої безпеки громадян, захист власності від злочинних посягань, виявлення, припинення та розкриття адміністративних і кримінальних правопорушень, їх запобігання, розшук осіб, які вчинили злочини, забезпечення безпеки дорожнього руху – всі ці напрямки поліцейської діяльності передбачають покращення професійності складової.

Підвищена відповідальність особового складу поліції за результати своєї діяльності, високий ризик для особистого життя та здоров'я, відсутність готового алгоритму дій для всіх можливих ситуацій, великий спектр спеціальних знань та навичок потребують підвищеної уваги до рівня професіоналізму правоохоронців. Тому стан кадрового забезпечення органів поліції, покращення системи професійної підготовки поліцейських є пріоритетним завданням на шляху до подальшого реформування правоохоронної системи України.

Відповідно до ст. 72 закону України «Про Національну поліцію» система професійного навчання поліцейських складається з: первинної професійної підготовки; підготовки у вищих навчальних закладах із специфічними умовами навчання; післядипломної освіти (спеціалізація, перепідготовка, стажування, підвищення кваліфікації); службової підготовки (функціональна, загально-профільна, вогнева, тактична, фізична підготовки) [1, с. 65]. Професійне навчання працівників поліції спрямоване на розширення набутих знань, удосконалення сформованих умінь та навичок у процесі спеціалізованої підготовки поліцейських. Однак, не зважаючи на те, що професійному навчанню працівників поліції відводиться чільне місце, численні випадки в практичній діяльності свідчать про низький рівень теоретичної підготовленості. Так, аналіз даних опитування населення незалежними центрами соціологічних досліджень громадської думки протягом 2017 року вказує, що 35–40 % зареєстрованих скарг від громадян стосуються випадків порушення працівниками поліції (насамперед, патрульної поліції) прав і законних інтересів громадян через низький рівень професійної

компетентності поліцейських, що викликана недостатньою їх теоретичною підготовкою [2, с. 509].

Можна зазначити, що професія поліцейського відноситься до професій, що характеризується суб'єктивізмом та потребує на рівні з розвиненим інтелектом сформованості професійно-важливих якостей. Так, англійські науковці констатували, що людина не може бути поліцейським, якщо вона не має розумових здібностей вище за середній рівень, розвиненої пам'яті та спостережливості, високих моральних якостей, які не є обов'язковими для представників інших професій [3, с. 391]. Важливим для працівників поліції є наявність сформованих особистісних (тактовність, дисциплінованість, відповідальність, толерантність, доброзичливість) та комунікативних якостей (контактність, відкритість, емпатія, вміння слухати, культура спілкування та інші) [4, с. 80]. Ці якості сприяють належному виконанню завдань та налагодженню комунікації пересічними громадянами, потерпілими та підозрюваними. За свідченням науковців, підґрунтя особистісності починає закладатися у дитячому віці під впливом виховання в сім'ї та набуває подальшого розвитку в шкільні роки. У зв'язку з цим, особливу увагу при добірї кандидатів на службу в поліцію України необхідно приділяти урахуванню їх особистісних та комунікативних якостей [4, с. 83].

Окремим напрямком підготовки правоохоронців є підготовка до дій при надзвичайному стані та екстремальних ситуаціях. Якщо незадовільні знання та вміння поліцейських у штатній ситуації здатні знизити ефективність виконання поставлених перед ними завдань. При цьому при погіршенні оперативної обстановки та в екстремальній ситуації можливі випадки припинення виконання поставленої задачі, людські втрати серед особового складу поліції тощо.

Отже, ефективність виконання правоохоронної функції напряму залежить від системи підготовки правоохоронців. На підставі сказаного, виділимо основні напрямки вдосконалення системи професійної підготовки поліцейських:

- 1) узагальнення провідного досвіду підготовки поліцейських інших країн та використання його в Україні в процесі оптимізації процесу навчання;

- 2) залучення закордонних спеціалістів (тренерів) до процесу підготовки та навчання українських поліцейських;

3) інформатизація (впровадження новітніх інформаційних технологій) освітнього процесу у ЗВО зі специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських, та розвиток тренінгової методики навчання.

Крім того, удосконалення професійної підготовленості правоохоронців поряд з організаційними заходами вимагає розробки педагогічних моделей професійної компетентності, психологічної, фізичної, тактичної підготовленості майбутніх правоохоронців, та їх інтеграція в єдину педагогічну модель.

Список бібліографічних посилань

1. Закон України «Про Національну поліцію» : наук.-практ. комент. / О. І. Безпалова, К. Ю. Мельник, О. О. Юхно та ін. ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ ; за заг. ред. В. В. Сокурєнка ; передм. В. В. Сокурєнка. Харків, 2016. 408 с.

2. Казанчук І. Д. Щодо удосконалення організації та правового регулювання системи забезпечення якості освіти у вищих закладах відомчої освіти: аналіз української та світової практики // *Правова доктрина: міжнародний досвід та практична реалізація в Україні* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Маріуполь, 22 трав. 2019 р.). Маріуполь : МДУ, 2019. С. 509–512.

3. Біліченко В. В. Світовий досвід підготовки кадрів поліції та його впровадження в Україні // *Світовий досвід підготовки кадрів поліції та його впровадження в Україні* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. Дніпропетровськ, 2016. С. 390–393.

4. Кудерміна О. І., Лісун С. А. Психологічні особливості нормативної регуляції поведінки працівників Національної поліції України. *Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Педагогіка. Психологія*. Київ, 2015. № 7. С. 79–84.

Одержано 19.11.2019

УДК 342.9:061.1(477)

Катерина Михайлівна ДОВБАШ,

слухач магістратури факультету № 3

Харківського національного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Оксана Олександрівна ПАНОВА,

доцент кафедри поліцейської діяльності та

публічного адміністрування факультету № 3

Харківського національного університету внутрішніх справ,

доктор юридичних наук, доцент

ДО ПИТАНЬ СПІЛЬНОГО ПАТРУЛЮВАННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ З ПОЛІЦЕЙСЬКИМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Розвиток нашої країни в умовах суспільно-політичної кризи неможливий без зміни ефективності діяльності правоохоронних органів, що уповноважені вести боротьбу зі злочинністю, запобігати правопорушенням, забезпечувати повсякденний спокій громадян, усувати негативні чинники порушення громадської безпеки.

Для запобігання правопорушенням у публічних місцях на допомогу Національній поліції України залучаються військовослужбовці Національної гвардії України. Відтепер розстановка маршрутів патрулювання проводиться в залежності від кількості вчинених правопорушень в конкретному населеному пункті, або району міста. Патрулі Національної гвардії України залучаються у ті райони міст, де обстановка найбільш криміногенна.

Відповідно до пункту 1 частини 1 статті 13 Закону України «Про Національну гвардію України» військовослужбовці Нацгвардії України під час залучення до виконання завдань з охорони громадського порядку **мають право** здійснювати превентивні та поліцейські заходи примусу відповідно до Закону України «Про Національну поліцію». Зокрема, у статті 31 Закону України «Про Національну поліцію» передбачений такий перелік превентивних заходів як: перевірка документів особи; опитування особи; поверхнева перевірка і огляд; зупинення транспортного засобу; вимога залишити місце і обмеження доступу до визначеної території;

обмеження пересування особи, транспортного засобу або фактичного володіння річчю; проникнення до житла чи іншого володіння особи; перевірка дотримання вимог дозвольної системи органів внутрішніх справ; застосування технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, засобів фото- і кінозйомки, відеозапису; перевірка дотримання обмежень, установлених законом стосовно осіб, які перебувають під адміністративним наглядом, та інших категорій осіб; поліцейське піклування.

Проте, на нашу думку, є деякі проблеми у правовій регламентації діяльності Національної Гвардії України, а також її взаємодії з Національною поліцією під час забезпечення публічної безпеки і порядку. Ці проблеми викликані відсутністю нормативно-правового акта, який би забезпечив прозорі визначення порядку та процедури взаємодії між підрозділами, а також сформулював би завдання та функції кожного, як Національної поліції України, так і Національної гвардії України.

Так, для усунення зазначеної проблеми треба внести зміни до чинного законодавства, відповідно до прийнятих Законів України «Про Національну поліцію» та «Про Національну гвардію України» або створити Інструкції «Про Порядок взаємодії Національної поліції та Національної гвардії України у сфері забезпечення публічної безпеки і порядку».

Наступною проблемою, що викликає не тільки протиріччя у взаємодії вказаних підрозділів, а й створює прецедент негативного ставлення населення та відчуття безкарності, є відсутність унормованої адміністративно-правової юрисдикції військовослужбовців під час несення служби з забезпечення публічної безпеки та порядку (зокрема, в нормах Кодексу України про адміністративні правопорушення військовослужбовці Національної гвардії України не мають права складати протоколи про адміністративні правопорушення).

Отже, вирішення вказаних проблем сприяє покращенню «клімату» у взаємовідносинах між органами та підрозділами Національної поліції України та Національної гвардії України, та спростить процедурні моменти адміністративно-юрисдикційного характеру.

Одержано 19.11.2019

УДК 796.323.2(477)

Анастасія Олександрівна ДОРОШ,
*курсант групи Ф2-201 факультету № 2
Харківського національного університету внутрішніх справ*

Науковий керівник:

Дар'я Володимирівна КАЗНАЧЕЄВА,
*доцент кафедри кримінального права і кримінології
факультету № 1 Харківського національного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент*

ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ КОРУПЦІЙНОГО ЗЛОЧИНУ

На сьогодні корупція є соціально негативним явищем, яке унеможливає процес ефективної організації життєдіяльності в суспільстві, відтак є небезпечним для повноцінної реалізації прав і свобод громадян.

У ст. 1 Закону України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 р. зафіксовано, що корупція – це використання особою наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, зазначеній у ч. 1 ст. 3 цього Закону, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей [1].

Характерним моментом для вітчизняного кримінального законодавства є відсутній системний підхід до розуміння корупційних злочинів та відповідальності за них. Так, корупційні злочини не поміщені до однойменного розділу Кримінального кодексу України, що абсолютно виваженням і правильним кроком з огляду на традицію формування структури кримінального закону та поширення корупційних проявів майже на усі сфери життєдіяльності суспільства. Окрім цього, кримінальний закон не містить визначення поняття корупційного злочину і розкриває його зміст шляхом перерахування у ст. 45 усіх діянь, що можуть бути віднесені до корупційних. З метою посилення кримінальної відповідальності

осіб, які наділені службовими повноваженнями, за вчинені корупційні діяння, а також для запобігання таких дій у прикінцевих положеннях Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України» від 14.10.2014 р. законодавець доповнив зміст ст. 45 КК України приміткою, яка містить повний перелік корупційних злочинів. Так, до корупційних належать злочини, передбачені ч. 2 ст. 191, ч. 2 ст. 262, ч. 2 ст. 308, ч. 2 ст. 312, ч. 2 ст. 313, ч. 2 ст. 320, ч. 2 ст. 357, ч. 2 ст. 410 КК України у випадках, коли ці злочини вчинено зі зловживанням службовим становищем; а також злочини, передбачені ст. 210, 354, 364, 364-1, 365-2, 368, ст. 368-2, 368-4, 369, 369-2, 370 КК України. Звичайно, це значне зрушення у напрямі оновлення антикорупційного законодавства та посилення відповідальності за вчинення корупційних діянь.

Корупційні діяння не у всіх випадках передбачають настання кримінальної відповідальності для особи, яка їх вчиняє. Оскільки кримінальна відповідальність являє собою найсуворіший вид юридичної відповідальності, то корупційні злочини належать до найбільш суспільно небезпечних корупційних правопорушень, для яких необхідні ефективні заходи реагування з боку держави на їх вчинення.

Нам відомо, що корупція постійно поширюється Україною, проникаючи в кожную сферу життєдіяльності людей. Заходи, які вживаються задля протидії її проявам на разі не дають відчутних позитивних результатів. Це обумовлюється низкою об'єктивних та суб'єктивних обставин, однією з яких є недосконалість національного законодавства, а саме відсутність необхідного понятійного апарату для диференціації тих чи інших корупційних злочинів.

У законодавстві України поняття корупційного злочину не визначено. Воно розробляється в теорії кримінального права. При з'ясуванні його сутності слід мати на увазі, що основу цього терміну становлять законодавчі визначення злочину (ч. 1 ст. 11 Кримінального кодексу України), корупції та корупційного правопорушення (ч. 1 ст. 1 Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції» від 7 квітня 2011 року № 3206-VI).

У теорії кримінального права корупційні злочини визначалися по-різному: злочини, які полягають у неправомірному використанні (зловживанні) посадовими особами органів

державної влади або органів місцевого самоврядування наданої їм влади або свого посадового становища в особистих інтересах або інтересах третіх осіб (М. І. Мельник); будь-який умисний злочин, що вчиняється посадовою особою органу державної влади чи місцевого самоврядування з використанням свого службового становища з корисливих мотивів, іншої особистої заінтересованості або для задоволення інтересів третіх осіб (О. М. Джужа); передбачене в Особливій частині Кримінального кодексу (КК) України суспільно небезпечне діяння, яке містить ознаки корупції та корупційного правопорушення (В. Куц, Я. Трунцова). На думку О. Захарчука корупційним злочином слід вважати суспільно небезпечне діяння, яке посягає на охоронювані кримінальним законом відносини у сфері надання публічних послуг, за вчинення якого суб'єкт злочину притягається до встановленої кримінальним законом відповідальності. На думку В. Тютюгіна корупційний злочини – це умисне суспільно небезпечне діяння, що володіє всіма ознаками корупційних правопорушень, вчинення якого пов'язане з використанням особою влади, службового становища чи можливостей, що з такого службового становища впливає всупереч інтересам служби, вичерпний перелік злочинів установлених в законі про кримінальну відповідальність [2, с. 16].

Таку різноманітність наукових визначень зумовлено відсутністю законодавчої дефініції поняття «корупційний злочин».

Поряд із законодавчим визначенням поняття «корупційні злочини», яке надано у примітці до ст. 45 КК України, існує необхідність у його поглибленому теоретичному розумінні. Корупційні злочини необхідно розглядати як системуючі компоненти корупції та одночасно мати типові риси суспільно небезпечних діянь, передбачених КК України. Їх перелік слід розширити та уточнити, при цьому корупційними слід визнати передбачені суспільно небезпечні винні діяння, які проявляються в злочинному використанні службовими особами, громадськими і політичними діячами їх прав і посадових можливостей з метою особистого збагачення вчинене суб'єктом злочину.

Список бібліографічних посилань

1. Про запобігання корупції: закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 49. Ст. 2056.

2. Савченко А. В. Корупційні злочини (кримінально-правова характеристика). Київ : Центр учб. літ., 2016. 168 с.

Одержано 19.11.2019

УДК 351.741(477)

Христина Володимирівна ЕНУКІДЗЕ,

курсант групи ФЗ-202 факультету № 3

Харківського національного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Вікторія Сергіївна МАКАРЕНКО,

старший викладач кафедри поліцейської діяльності

та публічного адміністрування факультету № 3

Харківського національного університету внутрішніх справ,

кандидат юридичних наук

ЗАСТОСУВАННЯ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ ПОЛІЦЕЙСЬКИМ

Застосування вогнепальної зброї є найбільш суворим заходом примусу. Головною проблемою цього виду примусу є негативні наслідки щодо співробітників правоохоронних органів внаслідок застосування ними зброї.

На сьогоднішній день, законодавство не достатньо врегульовує права поліцейських у цій сфері, оскільки в різних нормативно-правових актах існують прогалини та неточності. Враховуючи зміни, які відбуваються в Україні, а саме проведення реформ в системі МВС, постає велика необхідність у формуванні законодавчих актів, інструкцій та інших підзаконних актів.

З прийняттям нового Закону України «Про Національну поліцію» та Інструкції із заходів безпеки при поводженні зі зброєю постало багато запитань, які самі дії необхідно виконати працівнику поліції у різних ситуаціях, пов'язаних з оголошенням вогнепальної зброї, досилання патрону у патронник.

Діяльність поліції спрямована на забезпечення безпеки і порядку, охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави, протидії злочинності. За цією метою органи охорони прав і порядку, а саме Національна Поліція, отримали законодавчу регламентовані заходи впливу для

виконання покладених на них обов'язків. Одним із крайніх заходів впливу є застосування вогнепальної зброї [1].

На сьогодні на озброєнні Національної Поліції, поміж іншим вогнепальної зброї, знаходяться 9-мм пістолет «Макарова», «Форт-12, 17, 21, 14» та їх модифікації.

Що стосується 46 статті Закону України «Про Національну поліцію» [2], у цьому випадку постає дуже багато питань, на які, на жаль, немає відповідей. Це є саме ті прогалини, які є у більшості нормативно-правових актах.

По-перше, у жодному законодавчому або підзаконному акті, положенні, інструкції не було знайдено поняття «Приведення зброї у готовність».

По-друге, враховуючи ту зброю, яка знаходиться на озброєнні Національної Поліції, а саме, як приклад, Форт-12 та пістолет Макарова, ми маємо чітко розуміти, що це різна зброя, яка має дуже суттєві відмінності, такі як постановка зброї на запобіжник після досилання патрона у патронник. Так, для поставки на запобіжник пістолета Макарова, після досилання патрона у патронник, коли курок знаходиться у бойовому взводі, достатньо запобіжник підняти доверху, і курок завдяки частині ударно-спускового механізму «шпатель з пружиною», зніметься з бойового взводу, на відміну від Форт-12, в якому, у разі постановки на запобіжник, курок залишається у бойовому взводі. Відповідно це дуже небезпечно, але алгоритми дій щодо цієї ситуації ніде не прописано [3].

На сьогодні кожен факт досилання патрона у патронник, і тим більше застосування або використання вогнепальної зброї ретельно перевіряється, при цьому, на мою думку, існує багато прогалин у законодавстві, і я вважаю, що працівники поліції не в повному обсязі захищені законодавством у частині застосування та використання вогнепальної зброї. Багато поліцейських загинуло через те, що не в змозі були використати вогнепальну зброю, через наслідки, з якими їм доведеться зіткнутися через прогалини та неточності у законодавстві [1].

На жаль, все частіше виникають екстремальні ситуації під час яких гинуть працівники поліції.

Саме поліцейським надано право у кожній конкретній ситуації вирішувати, чи є конкретна ситуація винятковою, чи можна обійтись без застосування зброї. Однак, прийняте

вами рішення кожного разу перевірятиметься органами прокуратури. Співробітники прокуратури будуть встановлювати, чи мали місце підстави для застосування зброї і чи носила подія винятковий характер. Проаналізувавши це питання, ми можемо з упевненістю сказати, що підґрунтям для певних статей застосування вогнепальної зброї є Конституція в демократичних державах. Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. На основі Конституції України, основного закону держави, був написаний Закон України «Про Національну поліцію» в якому зазначено можливості застосування заходів примусу, а саме статтю 46 – застосування вогнепальної зброї [4].

Отже, застосування вогнепальної зброї поліцейським було, є і буде завжди гострим питання у будь-якому суспільстві, оскільки це захист для одних та загроза життю і здоров'ю для інших. Не дивлячись на те, що Закон України «Про Національну поліцію» прийнятий недавно, однак питання щодо його вдосконалення в частині застосування вогнепальної зброї завжди є актуальним і перспективним. У кожному конкретному випадку буде перевірятись, чи була завдана шкода необхідною і достатньою в такій обстановці, чи мав місце напад, чи припинення відповідного нападу можливо було досягнути іншими засобами, тобто чи мала подія винятковий характер.

Потрібно зауважити, що представники влади, працівники правоохоронних органів, члени громадських формувань з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовці не підлягають кримінальній відповідальності за шкоду, заподіяну при виконанні службових обов'язків з запобігання суспільно небезпечним посяганням і затриманню правопорушників, якщо вони не допустили перевищення заходів, необхідних для правомірного затримання злочинця [3].

Тому перш, ніж прийняти рішення, працівник поліції завжди повинен пам'ятати про захист не тільки суспільства від протиправних посягань злочинця, але й про своє власне життя, розуміючи всю складність ситуації щодо захисту його на законодавчому рівні, після застосування зброї. Тому ця тема є актуальною для всебічного вивчення цієї категорії на науковому рівні з метою застосування отриманих результатів

для поліпшення практичної службової діяльності Національної поліції України.

Список бібліографічних посилань

1. Сіротченков Д. Ю. Застосування або використання вогнепальної зброї працівниками Національної поліції як гарантія особистої безпеки. *Юридичний науковий журнал*. 2018. № 2. С. 158–160.

2. Про Національну поліцію : закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/580-19> (дата звернення: 14.11.2019).

3. Ульянов О. І. Протидія злочинності. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2018. № 1. С. 34–36.

4. Фролов О. С. Проблеми правового регулювання і практики застосування вогнепальної зброї, спеціальних засобів та заходів фізичного впливу працівниками ОВС : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2000. 233 с.

Одержано 19.11.2019

УДК 796.323.2(477)

Дарина Григорівна ЗАВРІЧКО,

курсант групи Ф2-202 факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Дар'я Володимирівна КАЗНАЧЄВА,

доцент кафедри кримінального права і кримінології

факультету № 1 Харківського національного

університету внутрішніх справ,

кандидат юридичних наук, доцент

ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАХОДІВ ЩОДО ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ

На сьогодні домашнє насильство в Україні залишається проблемою, яка потребує контролю та реагування з боку суспільства та держави. Впродовж 2018 року до Національної поліції України надійшло 89,5 тисяч заяв, повідомлень від жінок пов'язаних з домашнім насильством. У поліції зазначають,

що понад 60% постраждалих від насильства взагалі не повідомляють про його скоєння і не звертаються за допомогою [1].

Домашнє насильство – діяння (дії або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь [2].

В Україні згідно нового закону «Про запобігання та протидію домашньому насильству» чітко розмежовуються спеціальні заходи, які призначені для протидії домашньому насильству. Так, згідно статті 24 цього закону до спеціальних заходів щодо протидії домашньому насильству належать:

- 1) терміновий заборонний припис стосовно кривдника (стаття 25);
- 2) обмежувальний припис стосовно кривдника (стаття 26);
- 3) взяття на профілактичний облік кривдника та проведення з ним профілактичної роботи (стаття 27);
- 4) направлення кривдника на проходження програми для кривдників (стаття 28) [2].

Спеціальний захід щодо протидії домашньому насильству, такий як терміновий заборонний припис стосовно кривдника застосовуються уповноваженими підрозділами органів Національної поліції України, як реагування на факт домашнього насильства та спрямований на негайне припинення домашнього насильства [2]. Для реалізації цього положення Міністерством внутрішніх справ України видано наказ № 654 «Про затвердження Порядку винесення уповноваженими підрозділами органів Національної поліції України термінового заборонного припису стосовно кривдника». Підставою винесення термінового заборонного припису є ініціатива поліції або заява постраждалої особи. Термін дії припису – до 10 діб.

Обмежувальний припис стосовно кривдника є заходом тимчасового обмеження прав чи покладення обов'язків на особу, яка вчинила домашнє насильство. Даний правовий інструмент спрямований на забезпечення безпеки постраждалої

особи [2]. Розглядаючи судову практику з цього питання можна дійти висновку, що дуже часто суди відмовляють у видачі обмежувального припису через недостатність підстав та доказів. Протягом 2018 року у Херсонській області до судів надійшло всього 7 заяв про видачу обмежувальних приписів стосовно кривдників, лише 3 з них було задоволено [3]. Видача обмежувального припису є заходом впливу на кривдника, який може вживатися лише в інтересах постраждалих осіб та у разі настання певних факторів і ризиків. Такого висновку дійшов Верховний Суд у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду у постанові від 21 листопада 2018 року (касаційне провадження № 61-19328св18) в результаті перегляду справи № 756/2072/18 [4].

Під час вирішення питання про наявність підстав для видачі обмежувального припису суди мають встановлювати, яким формам домашнього насильства піддавався заявник, та оцінювати ризики продовження у майбутньому домашнього насильства у будь-якому його прояві. Хоча як вбачається з вищенаведеного дуже важко надати потрібні докази, для того щоб суд дійшов висновку про необхідність видачі обмежувального припису, та проте позитивна практика все ж таки існує [4].

Профілактичний облік – здійснення уповноваженими підрозділами органів Національної поліції України організаційно-практичних заходів щодо контролю за поведінкою кривдника з метою недопущення повторного вчинення домашнього насильства [1]. Програми для кривдників розроблені відповідно до наказу Міністерства соціальної політики України «Про затвердження Типової програми для кривдників». Для прикладу можна навести постанову Липовецького районного суду Вінницької області по справі № 136/1584/18 про адміністративні правопорушення, де додатково кривдника направлено на проходження програми для кривдників. [6]. Така практика є доволі розповсюдженою. З протоколу про адміністративне правопорушення серії ГР № 153217 слідує, громадянин вчинив домашнє насильство відносно своєї співмешкankи, в ході якої висловлювався в її адресу нецензурною лайкою, внаслідок чого могла бути заподіяна шкода психологічному здоров'ю потерпілої, за що передбачена адміністративна відповідальність за частиною 2 статті 173-2 КУпАП. Враховуючи всі встановлені обставини, суд дійшов

висновку про необхідність направлення правопорушника до органу місцевого самоврядування на проходження програми для кривдників, передбаченої Законом України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» строком на 6 місяців [6].

Отже, одним із ефективних засобів реагування на домашнє насильство в Україні виступив Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» від 07.12.2017 р. Цим законом передбачені спеціальні заходи для боротьби з домашнім насильством, але, нажаль, судова практика показує що не всі ці заходи є дійсно ефективними і діючими.

Список бібліографічних посилань

1. Національна поліція України : офіц. сайт. URL: <https://www.npu.gov.ua> (дата звернення: 15.11.2019).

2. Про запобігання та протидію домашньому насильству : закон України від 07.12.2017 № 2229-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19> (дата звернення: 15.11.2019).

3. Територіальне управління Державної судової адміністрації України в Херсонській області // Судова влада України : єдиний Контакт-центр судової влади України. URL: <https://ks.court.gov.ua/tu22> (дата звернення: 15.11.2019).

4. Миколаївський апеляційний суд // Судова влада України : єдиний Контакт-центр судової влади України. URL: <https://mka.court.gov.ua/sud4812/pres-centr/news/632255/> (дата звернення: 15.11.2019).

5. Про затвердження Порядку взяття на профілактичний облік, проведення профілактичної роботи та зняття з профілактичного обліку кривдника уповноваженим підрозділом органу Національної поліції України : наказ МВС України від 25.02.2019 № 124 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України.. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0270-19> (дата звернення: 15.11.2019).

6. Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань : офіц. сайт. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/76079592> (дата звернення: 15.11.2019).

Одержано 19.11.2019

UDC 342.95(477)

Kyrylo YLCHENKO,

*cadet of F1-305 group of the Faculty № 1,
Kharkiv National University of Internal Affairs*

Scientific director:

Kateryna CHYSHKO,

*Senior Lecturer of Police Activities
and Public Administration Chair
of Kharkiv National University of Internal Affairs,
Candidate of Juridical Sciences*

SEPARATE DISADVANTAGES OF PRIVATE DETECTIVE ACTIVITY LEGISLATION

A systematic study of the provisions of the draft law on private detective (search) activity No. 1228 dated 02.09.2019 [1] revealed a number of inaccuracies. In Part 1 of Art. 3 of draft Law No. 1228, the principle of interaction with law enforcement bodies, state authorities and local governments, enterprises, institutions, organizations and citizens is enshrined. At the same time, current legislation, like legal doctrine, defines the list of law enforcement agencies in different ways. Given that the clear meaning of the principle directly affects the quality of its implementation, it is advisable in a separate article or part of it to specifically determine with which law enforcement agencies such interaction will take place. In addition, the presented edition lacks judicial bodies, which are often separated from law enforcement, but all of them are covered by the category of government bodies.

In h. 3 Article. 4 of draft Law No. 1228 indicates that the subjects of private detective (search) activities are not subject to the laws governing the legal status of law enforcement officials. In our opinion, such a norm cannot be considered correct, since law enforcement officials, in addition to specialized laws, are also subject to the norms of the Ukrainian Code of Labor Laws, which private detectives will be guided in their work in the future.

The content of Part 5. Art. 4 of draft Law No. 1228 relates to private detective (search) activities and exceptional activities that are performed by the relevant entities. Based on this wording, it is not clear what an exceptional type of activity is, because if it is carried out by business entities, and private detectives just

have such an organizational and legal form, then this is an economic activity that can be profitable or unprofitable. In turn, on exclusive activities in the current legislation does not contain any provisions. Moreover, it is not clear why private detective (detective) activity is exclusive to private detectives.

In h. 1 Article 5 of draft Law No. 1228 establishes requirements for persons who may be private detectives, in particular the requirement for higher education. At the same time, such a person will systematically need to work with a large number of regulatory legal acts, analyze their provisions, including with a view to observing human rights and freedoms in the course of detective (search) activities. For its part, a person who does not have a higher legal education will not be able to fulfill his professional duties at a high level, since he does not have the necessary knowledge, skills, and taking special courses does not guarantee their acquisition.

The draft law No. 1228 stipulates that the Ministry of Internal Affairs of Ukraine issues a license to a private detective (Article 8), and the corresponding register of such persons is maintained by the Ministry of Justice of Ukraine (Article 7), and the mechanism for their interaction between the two ministries is – regarding the transfer of information for entering the registry is not regulated, which complicates the work of both departments.

According to paragraph. 7 h. 1 Article 10 of draft Law No. 1228, the basis for canceling a certificate of the right to engage in private detective (search) activity is a gross violation by a private detective of the requirements of the current legislation, which today does not operate with the concept of “gross violation”, except for specific articles of the Criminal Code of Ukraine, where the vast majority the concept of “malicious”. Therefore, it is not clear what exactly is meant by a “gross violation” and how it differs from a non-gross violation.

In paragraph 8, part 1 of article 13 of draft Law No. 1228 states: subjects of private detective (search) activity, when carrying out such activity, have the right to perform any actions not prohibited by law that are necessary for the proper execution of the contract for the provision of private detective (detective) services, in particular, to seek out, receive and accumulate the necessary information by all means not prohibited by law, including film and photography, video and audio recording, as well as the use of other technical means that are not harmful

to life and health persons in premises with the written consent of the persons in respect of which the film and photography, video and audio recording, as well as with the owners of legitimate messages or users of these facilities [1]. It should be noted that obtaining oral or written consent of persons to conduct film and photo shooting, video and audio recordings on them makes it impossible to obtain the necessary information, because a person, knowing that he is being watched, will not feel free, and will be able to intentionally hide the necessary information.

Thus, the very fact of adoption of such a law is certainly a positive thing, but its meaning and content of certain provisions require improvement.

References

1. Про приватну детективну (розшукову) діяльність : проект закону України від 02.09.2019 № 1228 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=66600 (дата звернення: 14.11.2019).

Received 19.11.2019

УДК 343.431(477)

Катерина Андріївна КЛИМЕНКО,

курсант групи Ф1-306 факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Наталія Юріївна ЦВІРКУН,

викладач кафедри кримінального права і кримінології

факультету № 1 Харківського національного

університету внутрішніх справ,

кандидат юридичних наук

ПОПЕРЕДЖЕННЯ ЗЛОЧИНІВ У СФЕРІ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Торгівля людьми – одна з найбільш актуальних проблем сучасності. Жертвами сучасних форм рабства в усьому світі щорічно стають мільйони людей.

Поширенню зазначеного явища сприяють також такі чинники, як підвищення мобільності населення, трудова міграція,

зростання безробіття серед жінок, збільшення доступу населення до мережі Інтернету, який практично не контролюється, з точки зору закону, і нерідко використовується з корисливою і навіть злочинною метою.

Механізм торгівлі включає вербування, викрадення, перевезення, переховування, передачу із рук у руки, продаж або купівлю людей за допомогою різних способів примусу, застосування сили, обману або шахрайства з метою перетворення їх у рабів або поставлення в наближені до рабства умови, примус до проституції, домашнього рабства, підневільної праці або втягнення у боргову кабалу.

З торгівлею людьми як злочином міжнародного характеру світова спільнота намагається боротися вже давно. Але, незважаючи на увагу міжнародних організацій до зазначеної проблеми, торгівля людьми, примусова проституція та торгівля людськими органами останніми роками набули поширення як види незаконного бізнесу. Це явище можна назвати «товаризацією особистості». Воно є, в першу чергу, наслідком відсутності відповідного правового і соціального захисту людини. Індустрія торгівлі живим товаром розвивається надзвичайно стрімкими темпами, являючи собою найбільш прибутковий кримінальний бізнес у світі. Прибутки від нього сягають астрономічних розмірів, щорічно приносячи кримінальним угрупованням мільярди доларів. Нині торгівля жінками й дітьми вважається третім за величиною джерелом доходів організованої злочинності, поступаючись лише наркотикам і зброї.

Серед основних причин поширення торгівлі людьми в Україні експерти називають:

- важке економічне становище громадян і безробіття;
- недостатня поінформованість про можливості працевлаштування за кордоном, незнання міграційного законодавства;
- недостовірне подання інформації про життя за кордоном;
- попит на дешеву робочу силу в країнах призначення;
- активна діяльність злочинних угруповань і недостатнє переслідування торгівців людьми;
- насильство в родині.

Закон України «Попередження злочинів у сфері торгівлі» дає таке визначення: Боротьба з торгівлею людьми – система заходів, що здійснюються в рамках протидії торгівлі

людьми, спрямованих на виявлення злочину торгівлі людьми, у тому числі незакінченого, осіб, які від цього постраждали, встановлення фізичних/юридичних осіб – торговців людьми та притягнення їх до відповідальності

Основними елементами в акті торгівлі є:

- ошукування;
- насильство;
- боргова кабала;
- експлуатація заради корисливої мети, для якої використовуються обман, насильство або боргова кабала.

Як правило, ошукування полягає в дезінформації щодо умов праці або характеру роботи, яка буде виконуватися.

Протидія торгівлі людьми в багатьох країнах будується за такими принципами: запобігання, допомога й переслідування. Її реалізація на практиці передбачає комплекс заходів і дій, в якому певні функції виконують різні структури: державні, неурядові й міжнародні організації, а також ЗМІ.

Для більшості представників державних органів, перш за все правоохоронних, торгівля людьми розглядається як проблема боротьби зі злочинністю. Стратегія протидії їй складається в цьому випадку в застосуванні кримінального покарання, розвитку міжнародної координації дій поліції та інших заходів, що дають можливість більш ефективно переслідувати злочинців. Така стратегія є продуктивною в контексті формування комплексних заходів протидії. Вважаємо, що увага в ній має акцентуватися на транснаціональному характері злочинів у цій сфері, формуванні відповідних міждержавних угод та організаційних зусиль по боротьбі із торгівлею людьми, без чого ефективна протидія не може здійснюватися.

Основні напрями державної політики у сфері протидії торгівлі людьми

1. Основними напрямками державної політики у сфері протидії торгівлі людьми є:

1) попередження торгівлі людьми шляхом підвищення рівня обізнаності населення, превентивної роботи, зниження рівня вразливості населення, подолання попиту;

2) боротьба із злочинністю, пов'язаною з торгівлею людьми, шляхом виявлення злочинів торгівлі людьми, осіб, причетних до скоєння злочину, притягнення їх до відповідальності;

3) надання допомоги та захисту особам, які постраждали від торгівлі людьми, шляхом удосконалення системи

відновлення їхніх прав, надання комплексу послуг, впровадження механізму взаємодії суб'єктів у сфері протидії торгівлі людьми.

Отже, наша країна проводить такі профілактичні заходи:

1. Вивчення особливостей проблем дітей та молоді в аспекті запобігання торгівлі людьми, а також вивчення особливостей мотивації молоді щодо працевлаштування, навчання, відпочинку за кордоном.

2. Формування позитивної мотивації молоді до сприймання соціальних послуг та стимулювання молоді до засвоєння інформації щодо протидії торгівлі людьми.

3. Встановлення контакту з молоддю і членами їх сімей і надання їм соціальної допомоги, тобто такого комплексу соціальних послуг, який сприяє не тільки відмові від «легких грошей» за кордоном, але й підвищенню соціального статусу молоді, їх особистому розвитку, на основі оволодіння знаннями про свої права, навчання вмінню ними користуватися та їх відстоювати, створення умов для їх реалізації, використовуючи, при необхідності соціальну опіку та підтримку, соціальний менеджмент. Наслідком такої допомоги також будуть: знання, які запобігають потраплянню в рабство, вміння і навички щодо критичної оцінки, прийняття рішення, управління собою в ситуаціях, які можуть привести до потрапляння в тенета торговців людьми.

4. Наступним елементом «допомоги для самопомоги» є спрямування молоді до самопомоги в напрямі запобігання торгівлі людьми через надання інформаційних послуг про установи та організації, які вирішують такі проблеми; а також розвиток волонтерського руху, студентських соціальних служб позааудиторної виховної роботи, підтримка НУО, які займаються профілактикою торгівлі людьми.

Хоча українське законодавство передбачає досить суворе покарання за торгівлю людьми, однак, зважаючи на те, що залишається мотивація у людей для виїзду за кордон і високі прибутки у тих, хто вивозить, найближчим часом, поки не запрацюють міжнародні механізми, передбачені Конвенцією ООН, змін не відбудеться. Саме тому мають бути сформовані національні стратегії протидії, що базуються на глибокому розумінні проблеми торгівлі людьми та її динаміки у суспільстві.

Одержано 19.11.2019

УДК 351.741:[349.3:331.322](477)

Вікторія Андріївна КОВАЛЕНКО,

курсант групи ФЗ-202 факультету № 3

Харківського національного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Вікторія Сергіївна МАКАРЕНКО,

старший викладач кафедри поліцейської діяльності

та публічного адміністрування факультету № 3

Харківського національного університету внутрішніх справ,

кандидат юридичних наук

ОГЛЯД ОКРЕМИХ АСПЕКТІВ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ (НАДАННЯ ВІДПУСТОК ПОЛІЦЕЙСЬКИМ)

Створення Національної поліції України стало одним із важливих кроків українського суспільства серед євроінтеграційних реформ та відбудови правової демократичної держави. Однак, серед нормативного та правозастосовного аспектів означеної реформи увагу науковців привертають численні недоліки та суттєві вади. Серед різноманітних аспектів реформування поліції потрібно доцільно зосередити увагу на новому законі «Про Національну поліцію», який регулює види щорічних відпусток поліцейських, їх тривалість, порядок обчислення та надання, так як недоліки у означених питаннях можуть стати підставами як для порушення трудових прав працівників поліції, так і для нехтування з боку керівництва правом підлеглих на відпочинок. На сьогодні для працівників поліції все більшої актуальності набуває проблематика правового регулювання обчислення тривалості та порядку надання щорічних відпусток поліцейських, оскільки продуктивність праці та ефективність виконання поліцейським своїх безпосередніх обов'язків, відновлення сил та енергії поліцейського, його здоров'я, напряду залежать від тривалості відпочинку, зокрема, відпусток.

Поліцейським можуть бути надані такі види відпусток: щорічні чергові оплачувані відпустки, додаткові відпустки у зв'язку з навчанням, творчі відпустки, соціальні відпустки, відпустки без збереження заробітної плати.

Щорічні відпустки є надважливим і найбільш тривалим видом відпочинку поліцейських. Щорічна відпустка – це

основний вид відпустки, що надається поліцейському за відпрацьований робочий рік. На час щорічної відпустки за працівником поліції зберігається посада та заробітна плата.

Тривалість відпусток поліцейського обчислюється щодобово, при цьому святкові та неробочі дні до тривалості відпусток не включаються.

Загальна тривалість щорічної основної оплачуваної відпустки поліцейського становить тридцять календарних днів, якщо законом не визначено більшої тривалості відпустки.

Особливий характер службової діяльності працівників поліції обумовляють надання їм подовжених основних щорічних відпусток, що є додатковою гарантією їх соціального захисту та своєрідною компенсацією за складність та напруженість їх роботи.

Відпустка тривалістю 30 днів щорічно надається працівникам, які мають вислугу менше 5 років, а 45 днів – працівникам, які мають вислугу 20 років і більше [1]. Тривалість відпустки збільшується за кожен повний календарний рік служби в поліції після досягнення п'ятирічного стажу служби.

Відповідно до ч. 1 ст. 19 Закону України «Про відпустки» жінці, яка працює і має двох або більше дітей віком до 15 років, за її бажанням надається щорічно додаткова оплачувана відпустка тривалістю 10 календарних днів без урахування святкових і неробочих днів передбачених ст. 73 КЗпП України. Час надання такої відпустки визначається відповідно до бажання працівника. Надання такої оплачуваної відпустки здійснюється в обов'язковому порядку. Така додаткова оплачувана відпустка надається понад щорічні відпустки (ч. 7 ст. 20 Закону України «Про відпустки») [2].

Якщо працівник поліції, переведений на роботу до іншого органу поліції повністю або частково не використав щорічні основну та додаткові відпустки і не одержав за них грошову компенсацію, то до стажу служби, що дає право на щорічні основну та додаткові відпустки, зараховується час, за який він не використав ці відпустки за попереднім місцем роботи.

Поліцейським, які захворіли під час чергової відпустки, після одужання відпустка продовжується на кількість невикористаних днів. Продовження відпустки здійснюється керівником, який надав її, на підставі відповідного документа, засвідченого у визначеному законом чи іншим нормативно-правовим актом порядку.

Відкликання поліцейського із чергової відпустки, як правило, забороняється. У разі крайньої необхідності відкликання із чергової відпустки може бути дозволено керівнику територіального органу поліції.

За бажанням поліцейського невикористана частина відпустки може бути приєднана до чергової відпустки на наступний рік. Працівникам, які навчаються, роботодавець зобов'язаний надавати додаткові відпустки у зв'язку з навчанням. Право на додаткову відпустку у зв'язку з навчанням закріплено Конвенцією № 140, ратифікованою Законом № 174, КЗпП та Законом про відпустки [1].

У Конвенції № 140 термін «оплачувана учбова відпустка» означає відпустку, яка надається працівникові з метою навчання на визначений період у робочий час з виплатою відповідної грошової допомоги [3].

Для того щоб отримати додаткову оплачувану відпустку у зв'язку з навчанням, працівнику-студенту необхідно надати роботодавцю довідку-виклик навчального закладу на сесію та написати заяву про надання такої відпустки. Роботодавець зобов'язаний надавати працівнику таку відпустку саме в той час, який визначено навчальним закладом.

Навчальна відпустка надається незалежно від щорічних основної та додаткової відпусток. Порядок їх надання не залежить один від одного.

На відміну від щорічних відпусток, навчальні відпустки не підлягають поділу на частини, перенесенню на інший період, продовженню на святкові та неробочі дні. Також за невикористані дні таких відпусток не виплачується грошова компенсація [4].

Статтею 16 Закону про відпустки також передбачено надання працівникам творчої відпустки для закінчення дисертаційних робіт, написання підручників та в інших випадках, встановлених законодавством.

Творча відпустка для закінчення дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук тривалістю до трьох місяців та на здобуття наукового ступеня доктора наук – до шести місяців надається працівнику, який успішно поєднує основну діяльність із науковою роботою. Ця творча відпустка надається на підставі заяви працівника та рекомендації наукової (науково-технічної) ради центрального органу виконавчої влади або вченої ради закладів вищої освіти III–IV

рівня акредитації чи науково-дослідного інституту відповідного профілю про доцільність надання творчої відпустки [2].

Така відпустка не надається для закінчення дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата і доктора наук особам, які закінчили відповідно аспірантуру чи докторантуру, а також здобувачу одного й того самого наукового ступеня повторно [5].

Творча відпустка для написання підручника чи наукової праці тривалістю до трьох місяців надається працівнику, який успішно поєднує основну діяльність із творчою роботою. Ця творча відпустка надається на підставі заяви працівника та довідки видавництва про включення підручника чи наукової праці до плану випуску видань на поточний рік.

Творчі відпустки надаються працівникам разом з іншими відпустками, передбаченими законодавством, і оформлюються наказом роботодавця підприємства, установи, організації.

На час творчих відпусток за працівниками зберігаються місце роботи (посада) та заробітна плата [2].

Праця обов'язково повинна чергуватись з відпочинком. Право на відпочинок гарантоване Конституцією України, ст. 45 якої проголошує, що кожен, хто працює, має право на відпочинок. Це право забезпечується наданням днів щотижневого відпочинку, а також оплачуваної щорічної відпустки, встановленням скороченого робочого дня щодо окремих професій і виробництв, скороченої тривалості роботи у нічний час [1].

На основі аналізу різноманітних наукових джерел, можна зробити висновок, що під часом відпочинку поліцейських необхідно розуміти визначений законом або на його підставі час, упродовж якого поліцейський є вільним від виконання покладених на нього службових обов'язків і має право використовувати його на власний розсуд для відновлення працездатності та задоволення власних інтересів.

Список бібліографічних посилань

1. Дрозд О. Ю., Шруб І. В. Тривалість щорічної відпустки поліцейського та порядок її обчислення. *Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія»*. 2015. № 4. С. 80–87.
2. Про відпустки : закон України від 15.11.1996 № 504/96-ВР // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада

України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/504/96-вр> (дата звернення: 14.11.2019).

3. Конвенція про оплачувані учбові відпустки : від 24.06.1974 № 140 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/993_261 (дата звернення: 14.11.2019).

4. Іншин М. І. Соціальне забезпечення працівників поліції. *Митна справа*. 2015. № 5 (2). С. 325–330.

5. Методичний посібник на тему: «Деякі аспекти функціонування Національної поліції в Україні» / ГУНП в Дніпропетр. області ; ГТУЮ в Дніпропетр. області. Дніпро, 2016. С. 5–10.

Одержано 19.11.2019

UDC 342.95(477)

Karyna KORDIUKOVA,

*cadet of F3-103 group of the Faculty № 3,
Kharkiv National University of Internal Affairs*

Scientific director:

Kateryna CHYSHKO,

*Senior Lecturer of Police Activities
and Public Administration Chair
of Kharkiv National University of Internal Affairs,
Candidate of Juridical Sciences,*

ROLE OF HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS WITH SPECIFIC TRAINING CONDITIONS IN PRACTICAL TRAINING OF PATROL POLICE OFFICERS

At one time, one of the tasks was the development of the institution of patrol police, as the first competent link in cooperation with the population. It is the latter factor that justifies the importance of ensuring the existence and effective functioning of a given structural unit. In addition, due to the creation of a patrol police in Ukraine, the level of citizens' trust in the work of the police has significantly increased, but more and more often in practice, patrol police officers face a number of problems that significantly affect the quality of their work, and such problems usually have a theoretical and legal basis. Systematic cooperation and open dialogs between representatives of higher educational institutions with specific educational conditions and

employees of practical units of the National Police of Ukraine revealed the following problems – the imperfection of administrative legislation and the lack of unified approaches to understanding its individual provisions, which resulted in a number of enforcement problems in the activities of the police in general, and the patrol police in particular. In turn, the scientific potential of employees of higher educational institutions with specific educational conditions can provide scientific and methodological assistance, namely, to systematize the corresponding problems and work out ways to solve them. The indicated, in our opinion, can be implemented in such main directions: to develop legally sound algorithms for the actions of police patrol police in complex ambiguous situations that in the future can acquire official status as appropriate methodological recommendations (including at the regional level); during refresher courses for patrol police officers, which are systematically conducted in such higher education institutions, introduce a number of disciplines or individual topics within which to interpret current administrative law that directly relates to the work of patrol police.

Received 19.11.2019

УДК 351.75

Дар'я Андріївна КРАВЕЦЬ,

*слухач 1 курсу магістратури факультету № 3
Харківського національного університету внутрішніх справ*

Науковий керівник:

Володимир Валерійович КОРНІЄНКО,

*доцент кафедри поліцейської діяльності
та публічного адміністрування факультету № 3
Харківського національного університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник*

ЗАЛУЧЕННЯ ГРОМАДЯН ДО ОХОРОНИ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ: ВИКЛИКИ СУЧАСНОСТІ

Тотальна дискредитація органів внутрішніх справ після подій Революції Гідності зумовила кризу легітимності усієї правоохоронної системи України. Саме в цих умовах почали

з'являться організації, які спробували «демонополізувати» право держави на забезпечення громадського порядку. Розглянемо, які ж виклики, що постали перед Національною поліцією у зв'язку з діяльністю окремих громадських формувань з охорони громадського порядку.

Відсутність дієвих механізмів контролю. Хоча Закон України «Про участь громадян в охороні громадського порядку та державного кордону» [1] наголошує на тому, що координація діяльності таких формувань здійснюється місцевими державними адміністраціями та органами місцевого самоврядування, а організація, спрямування та контроль їх повсякденної (оперативної) діяльності відбувається з боку органів Національної поліції, на практиці між поліцією та цими формуваннями часто не тільки відсутня взаємодія, а навіть мали місце непоодинокі випадки сутичок. Надмірна самостійність подібних формувань створює істотну загрозу громадському порядку, інколи перетворюючи громадські формування з охорони громадського порядку на спосіб надання легального вигляду «приватним арміям» та парамілітарним організаціям, створеним зі злочинною метою.

Причиною цього слід вважати недосконалість та невідповідність викликам сьогодення положень вищезгаданого закону, а саме – відсутність дієвих механізмів контролю та нагляду за діяльністю громадських формувань з охорони громадського порядку. Саме на встановлення таких механізмів і мають бути спрямовані зміни у законодавстві.

Зокрема, на нашу думку дієвим заходом може стати встановлення кримінальної відповідальності за перевищення повноважень членом громадського формування з охорони громадського порядку. Більше того, такий крок є цілком логічним, зважаючи на те, що Кримінальний Кодекс України встановлює відповідальність за опір члену громадського формування з охорони громадського порядку (ст. 342 КК України), за посягання на його життя (ст. 348 КК України) [2], не встановлюючи при цьому відповідальності для члена громадського формування за правопорушення з його боку. Подібні зміни могли б надати працівникам Національної поліції необхідні важелі впливу для попередження та припинення протиправної діяльності членів громадських формувань з охорони громадського порядку, захистити громадян від свавільного застосування сили та самосуду.

Окрім того, вважаємо за необхідне передачу повноважень щодо видачі посвідчень члена громадського формування з охорони громадського порядку органам поліції – це сприятиме посиленню контролю з боку правоохоронних органів за кількісним та якісним складом таких формувань, попередить потенційні зловживання пов'язані з видачею посвідчень.

Анонімність. Українське законодавство передбачає обов'язок члена формування з охорони громадського порядку під час виконання обов'язків носити нарукавну пов'язку та особисте посвідчення члена такого формування. Але в реаліях фактично унеможливується будь-яка ідентифікація особи, що є членом формування з охорони громадського порядку. На нашу думку, засоби ідентифікації членів подібних громадських формувань мають бути переглянуті. Вважаємо, що дієвою заміною застарілих нарукавних пов'язок може стати встановлення обов'язку носити нагрудний жетон з індивідуальним номером при виконанні обов'язків (за аналогією з працівниками поліції).

Мілітаристський характер. Діяльність формувань з охорони громадського порядку нерідко супроводжується непропорційним застосуванням сили, самосудом та іншими суттєвими порушеннями прав людини. Дослідник Пітер Краска зауважує, що мілітаризація теоретично може узгоджуватись із рамками діяльності поліції, що орієнтується на громаду. Це пояснюється тим, що громада нерідко схильна формувати запит на жорсткі дії органів правопорядку. Цей ефект отримав неформальну назву «dark-side of community policing» [3, с. 144]. Проте ці прояви кардинально суперечать таким принципам діяльності Національної поліції, як верховенство права, дотримання прав і свобод людини, а тому мають попереджуватися та припинятися органами поліції.

Крім вищезгаданих проблем, окремі автори також звертають увагу на зловживання, пов'язані з отриманням та використанням спеціальних засобів [4], а також з отриманням фінансування із бюджетних коштів [5, с. 9].

Підсумовуючи вищевикладене слід зазначити, що лише спільні дії органів законодавчої та виконавчої влади сприятимуть належній реалізації концепції “community policing” в діяльності Національної поліції України.

Список бібліографічних посилань

1. Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону : закон України від 22.06.2000 № 1835-III :

ред. від 04.11.2018 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1835-14> (дата звернення: 17.11.2019).

2. Кримінальний кодекс України : закон України від 05.04.2001 № 2341-III : ред. від 18.10.2019 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 17.11.2019).

3. Права людини в діяльності української поліції – 2017 : аналіт. звіт / за заг. ред. Є. О. Крапивіна. Київ : Софія-А, 2018. 208 с.

4. Маляр А. Охрана общественного порядка как тест для полиции и общества. *Украинская правда*. 2018. URL: <https://www.pravda.com.ua/rus/columns/2018/01/31/7170109/> (дата звернення: 17.11.2019).

5. Крапивин Е. А., Каменев М. В. Общественные формирования по охране правопорядка в Украине: тенденции и угрозы для прав и свобод человека : аналит. зап. (сентябрь 2018). Киев : Ассоц. УМДП, 2018. 28 с.

Одержано 19.11.2019

УДК 343.163

Маргарита Андріївна КРИВОРОДЬКО,

курсант групи Ф1-203 факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Ольга Юріївна КИРИЧЕНКО,

*доцент кафедри адміністративного права та процесу
факультету № 1 Харківського національного*

університету внутрішніх справ,

кандидат юридичних наук, доцент

ДО ДЕЯКИХ АСПЕКТІВ ВИЗНАЧЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ ГЕНЕРАЛЬНОГО ПРОКУРОРА УКРАЇНИ

В юридичній енциклопедії поняття «правовий статус» (лат. status – становище) визначено як «сукупність прав і обов’язків фізичних та юридичних осіб». В Україні він визначається

Конституцією, законами та іншими нормативно-правовими актами, міжнародними договорами, ратифікованими Верховною Радою України. Правовий статус фізичної особи реалізується, насамперед, через конституційні права, свободи та обов'язки людини і громадянина. Правовий статус юридичних осіб реалізується через їх компетенцію, тобто права і обов'язки цих осіб, зафіксовані в чинному законодавстві. Від повноти юридичної фіксації повноважень даних юридичних осіб залежить ефективність їхньої діяльності.

Правові засади організації і діяльності прокуратури України, статус прокурорів, порядок здійснення прокурорського самоврядування, а також систему прокуратури України визначає ст. 131-1 Конституції України і профільний Закон України «Про прокуратуру» від 14.10.2014 року (у редакції від 25.09.2019 року)

Так, у ст. 131-1 Конституції України визначено, що прокуратура здійснює:

- 1) підтримання публічного обвинувачення в суді;
- 2) організацію і процесуальне керівництво досудовим розслідуванням, вирішення відповідно до закону інших питань під час кримінального провадження, нагляд за негласними та іншими слідчими і розшуковими діями органів правопорядку;
- 3) представництво інтересів держави в суді у виключних випадках і в порядку, що визначені законом.

Відповідно до ст. 1 ЗУ «Про прокуратуру» прокуратура України становить єдину систему, яка в порядку, передбаченому цим Законом, здійснює встановлені Конституцією України функції з метою захисту прав і свобод людини, загальних інтересів суспільства та держави.

Сучасну систему прокуратури України складають:

- 1) *Офіс Генерального прокурора;*
- 2) *обласні прокуратури;*
- 3) *окружні прокуратури;*
- 4) *Спеціалізована антикорупційна прокуратура.*

Слід звернути увагу на тому, що єдність системи прокуратури України забезпечується:

- 1) єдиними засадами організації та діяльності прокуратури;
- 2) єдиним статусом прокурорів;
- 3) єдиним порядком організаційного забезпечення діяльності прокурорів;
- 4) фінансуванням прокуратури виключно з Державного бюджету України;

5) вирішенням питань внутрішньої діяльності прокуратури органами прокурорського самоврядування.

Офіс Генерального прокурора очолює Генеральний прокурор, який призначається на посаду Президентом України за згодою Верховної Ради України. Строк його повноважень становить шість років. Одна й та ж особа не може обіймати посаду Генерального прокурора два строки поспіль.

Генеральний прокурор має двох перших заступників та заступників, а також заступника Генерального прокурора – керівника Спеціалізованої антикорупційної прокуратури.

Відмітимо, що Офіс Генерального прокурора організовує та координує діяльність усіх органів прокуратури, забезпечує належне функціонування Єдиного реєстру досудових розслідувань та його ведення органами досудового розслідування, визначає єдиний порядок формування звітності про стан кримінальної протиправності і роботу прокурора з метою забезпечення ефективного виконання функцій прокуратури, а також здійснює управління об'єктами державної власності, що належать до сфери.

У разі потреби рішенням Генерального прокурора можуть утворюватися спеціалізовані прокуратури на правах структурного підрозділу Офісу Генерального прокурора, на правах обласних прокуратур, на правах підрозділу обласної прокуратури, на правах окружних прокуратур, на правах підрозділу окружної прокуратури.

Повноваження Генерального прокурора:

1) представляє прокуратуру у зносинах з органами державної влади, іншими державними органами, органами місцевого самоврядування, особами, підприємствами, установами та організаціями, а також прокуратурами інших держав та міжнародними організаціями;

2) організовує діяльність органів прокуратури України, у тому числі визначає межі повноважень Офісу Генерального прокурора, обласних та окружних прокуратур у частині виконання конституційних функцій;

3) призначає прокурорів на адміністративні посади та звільняє їх з адміністративних посад у випадках та порядку, встановлених цим Законом;

4) у встановленому порядку на підставі рішення відповідного органу про притягнення до дисциплінарної відповідальності прокурора приймає рішення про застосування до прокурора Офісу Генерального прокурора, прокурора обласної

прокуратури дисциплінарного стягнення або про неможливість подальшого перебування такої особи на посаді прокурора;

5) призначає на посади та звільняє з посад прокурорів Офісу Генерального прокурора у випадках та порядку, встановлених цим Законом;

6) у десятиденний строк із дня вивільнення посади повідомляє відповідний орган, що здійснює дисциплінарне провадження, про наявність вакантної або тимчасово вакантної посади в Офісі Генерального прокурора;

6-1) здійснює розподіл обов'язків між першим заступником та заступниками Генерального прокурора;

7) затверджує акти з питань щодо внутрішньої організації діяльності органів прокуратури, у тому числі щодо електронного документообігу;

7-1) затверджує стратегію розвитку прокуратури;

7-2) затверджує положення про систему індивідуального оцінювання якості роботи прокурорів та систему оцінювання якості роботи прокурорів;

7-3) затверджує порядок вимірювання та регулювання навантаження на прокурорів;

8) забезпечує виконання вимог щодо підвищення кваліфікації прокурорів Офісу Генерального прокурора;

9) затверджує загальні методичні рекомендації для прокурорів з метою забезпечення однакового застосування норм законодавства України під час здійснення прокурорської діяльності;

9-1) за поданням Генеральної інспекції направляє матеріали до Державного бюро розслідувань;

9-2) визначає порядок розгляду звернень щодо неналежного виконання прокурором, який обіймає адміністративну посаду, посадових обов'язків, встановлених для відповідної адміністративної посади;

10) видає накази з питань, що належать до його адміністративних повноважень, у межах своїх повноважень, на основі та на виконання Конституції і законів України, які є нормативно-правовими актами, набирають чинності з дня їх оприлюднення, якщо інше не передбачено самим актом, але не раніше дня оприлюднення. Накази Генерального прокурора або їх окремі частини можуть бути оскаржені фізичними та юридичними особами до адміністративного суду в порядку, встановленому законом.

На посаду Генерального прокурора може бути призначений громадянин України, який:

- 1) має вищу юридичну освіту та стаж роботи в галузі права не менше десяти років;
- 2) володіє державною мовою;
- 3) має високі морально-ділові, професійні якості та організаторські здібності;
- 4) не має заборгованості зі сплати аліментів на утримання дитини, сукупний розмір якої перевищує суму відповідних платежів за шість місяців з дня пред'явлення виконавчого документа до примусового виконання.

Список бібліографічних посилань

1. Про прокуратуру : закон України від 14.10.2014 № 1697-VII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18> (дата звернення: 16.10.2019).

2. Мельник М. І., Хавронюк М. І. Правоохоронні органи та правоохоронна діяльність : навч. посіб. Київ : Атіка, 2002. 576 с.

3. Організація судових та правоохоронних органів: нормативні акти / упоряд. А. В. Лапкін. Харків : Право, 2012. 390 с.

Одержано 19.11.2019

УДК 342.7

Маргарита Андріївна КРИВОРОДЬКО,

курсант групи Ф1-203 факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Валентина Петрівна ЯЦЕНКО,

*доцент кафедри адміністративного права та процесу
факультету № 1 Харківського національного
університету внутрішніх справ,*

кандидат юридичних наук, доцент

**АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ
НЕПОВНОЛІТНІХ**

З кожним роком кількість правопорушень вчинених неповнолітніми зростає, не є винятками й адміністративні правопорушення. Аналізуючи судову статистику за останні

роки, надані Державною судовою адміністрацією України, можна дійти висновку, що 15–20 % від усіх скоєних правопорушень припадають саме на неповнолітніх. І оскільки виконання більшості функцій, пов'язаних з профілактикою та протидією злочинності серед дітей та неповнолітніх, покладено на органи Національної поліції, МВС та Мін'юсту, а також на МОН, Міністерство соціальної політики та молоді і спорту, облдержадміністрації та органи місцевого самоврядування, то розгляд цього запитання є актуальним. Кого ж вважають неповнолітніми та саме чому вони починають порушувати права інших осіб та не дотримуватись законів?

Неповнолітньою особою за ст. 6 Сімейного кодексу вважається дитина у віці від 14 до 18 років. Пояснюється така кількість правопорушень психікою неповнолітніх, відсутністю життєвого досвіду. Вони не завжди усвідомлюють шкоду від заподіяного, легко піддаються впливу інших осіб, особливо старших за віком, а також тому, що перебувають поза контролем суспільства, оскільки ніде не навчаються і не працюють та виховуються у сім'ї з одним із батьків. Отже, можна дійти висновку, що основна причина – у психіці.

Згідно зі ст. 9 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КпАП) адміністративним правопорушенням визнається протиправна, винна дія чи бездіяльність, яка посягає на громадський порядок, власність, права і свободи громадян, на встановлений порядок управління. За вчинення якого настає адміністративна відповідальність – тобто відповідальність про накладення на неповнолітнього покарання, матеріального чи духовного характеру, а саме адміністративного стягнення. Під ним розуміють захід, метою якого є не допущення вчинення нових правопорушень, покарання та виправлення та відшкодування заподіяних збитків.

Сучасна система покарань підлітків є досить недосконалою через роз'єднаність системи уповноважених державних органів, що не дає змоги досягти позитивних результатів у сфері захисту дитини від криміногенного середовища та повною мірою реалізувати державну політику. Згідно з КпАП до осіб віком 16–18 років, які вчинили адміністративне правопорушення, застосовуються заходи впливу: зобов'язання публічно попросити вибачення в потерпілого; попередження; догана або сувородогана; передача неповнолітнього під нагляд батькам чи педагогічного, трудового колективу за їх згодою,

а також окремим громадянам на їх прохання. Попередження як захід адміністративного стягнення є дієвим тільки до неповнолітніх, які легко піддаються виховному впливу і можуть виправитись без застосування до них жорстких заходів адміністративного стягнення

На мою думку, ці стягнення перестали бути дієвими у сучасному суспільстві, тому кількість правопорушень серед неповнолітніх значно зросла. Більшість виправдовує таку поведінку віком (тобто малим досвідом) та неспроможністю підлітків оцінювати свої дії. Я вважаю, якщо особа в змозі скоювати зазначені правопорушення (незаконне вироблення, придбання, зберігання, перевезення наркотичних засобів або психотропних речовин; дрібне розкрадання майна; керування транспортними засобами в стані сп'яніння; дрібне хуліганство; поширювання неправдивих чуток; злісна непокоря законній вимозі поліцейського чи їх образа), то її психіка є сформованою і навіть на підсвідомому рівні вона в змозі повністю розуміти наслідки. Отже, такі особи здатні самі у повній мірі нести покарання за вчиненні ними протиправні діяння. Покарання має нести виховне значення не тільки для таких осіб, а й для інших. Але основним завданням є відшкодування матеріальної шкоди саме неповнолітнім причому відшкодування повинні бути більшими ніж збитки від завданої шкоди. Прикладом такого покарання може бути притягнення до виправних робіт у житлово-комунальній сфері (прибирання публічних місць, облагородження зон відпочинку населення, та інше) та волонтерська діяльність (допомога у лікарнях та у зоопарках). Ці фактори покарання спрямовані саме на психіку підлітка і є гарним стимулом для їх подальшого розуміння наслідків за вчинене правопорушення.

Для неповнолітніх внутрішнє світобачення, думки та міркування є дуже важливою структурною одиницею їх життя. Втручання в цю сферу для більшості осіб буде одним із видів покарання. Тому призначення постійного відвідування психологів або зустрічі з представниками влади (поліцейськими), які постійно будуть наголошувати на тому, що дії скоєнні особою є протиправними та негативними в суспільстві. Такі дії впливають на підсвідомість підлітків, і змушують їх відчувати певні утиски у їх світогляді, що є стягненням у моральній сфері усвідомлення суспільства.

Насамперед, покарань може бути безліч, але головною задачею поліції є профілактика недопущення порушень прав інших осіб ще з дитячого віку. А також подолання факторів, що зумовили таку поведінку; здійснення культурно-виховних заходів; роз'яснювальних робіт; систематичного контролю поведінки за неповнолітніми та створення дієвих механізмів роботи з вразливими групами дітей, які з різних причин перебувають у сфері дії юстиції щодо дітей.

Список бібліографічних посилань

1. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 р. № 2947-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 21–22. Ст. 135.
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення : закон України від 07.12.1984 № 8073-X від 07.12.1984 № 8073-X. *Відомості Верховної Ради Української РСР*. 1984. Додаток до № 51. Ст. 1122.

Одержано 19.11.2019

УДК 342.7

Маргарита Андріївна КРИВОРОДЬКО,

курсант групи Ф1-203 факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Тетяна Іванівна ГУДЗЬ,

*професор кафедри конституційного і міжнародного права
факультету № 4 Харківського національного*

університету внутрішніх справ,

кандидат юридичних наук, доцент

КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НЕДОТОРКАНОСТІ ПРИВАТНОГО ЖИТТЯ В УКРАЇНІ

Україна обрала шлях незалежності. Разом з цим постала низка питань, щодо подальшого розвитку держави, як конституційної, правової, демократичної та соціальної. Одним з таких питань є забезпечення недоторканності усіх сторін приватного життя, а саме інформаційну, комунікаційну, територіальну та тілесну приватність. Поліція, як центральний орган виконавчої влади України, під час своєї діяльності повинна

дотримуватися права особи на недоторканість в усіх сферах її життєдіяльності, та забезпечувати його дотримання іншими.

Саме ст. 3 Конституції України визнала людину, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпеку найвищою соціальною цінністю, як і більшість ліберальних країн. Саме у другому розділі Конституції України – «Права, свободи та обов'язки людини і громадянина» проголошені застави, які в повній мірі розкривають обрану мною тему.

Право на особисте і сімейне життя, або як його ще називають «право на приватність», представляє собою право на забезпечення інформації, яка стосується тільки людини, її почуттів, емоцій, думок, світогляду-усього що стосується безпосередньо особи. Упевненість у забезпечення конфіденційності даних дає індивіду можливість відчувати себе комфортно та захищено саме на рівні держави. Саме ст. 32 Конституції України гарантує невтручання держави саме в особисту сферу життя особи, а також надання людині права на ознайомлення відповідно до закону з одержаною про неї інформацією, надання права на витребування, знищення і спростування конфіденційної чи недостовірної інформації про особу; встановлення дієвого механізму юридичного захисту честі й гідності особи та судовий захист порушених прав. Законодавство не допускає збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини. Ці дії вважаються втручанням в особисте та сімейне життя людини незалежно від того, хто виконує ці дії: держава, інші державні органи влади (поліція в тому числі), органи місцевого самоврядування, юридичні або фізичні особи.

Кримінальний кодекс України також забезпечує приватність особистого життя людини у ст. 182, яка встановлює міру покарання за незаконне збирання, зберігання, використання, знищення, поширення конфіденційної інформації про особу або незаконну зміну такої інформації. Цей нормативно-правовий акт встановлює відповідальність та юридичний захист за посягання у цю сферу життя громадянина України.

Іншим документом який регулює недоторканість приватного життя людини є Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність». Згідно з ч. 12-13 ст. 9 цього закону отримані

під час оперативно-розшукової діяльності відомості, що стосуються особистого життя, честі, гідності людини, якщо вони не містять інформації про вчинення заборонених законом дій, зберіганню не підлягають і повинні бути знищені, особи які порушили дане право людини підлягають відповідальності згідно з чинним законодавством.

В Україні захист приватного життя відображений й в міжнародних договорах, а саме:

- Право на повагу до приватного і сімейного життя, житла і кореспонденції людини гарантується саме статтею 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, яка набула чинності в Україні 11 вересня 1997 року. Суть статті можна розкрити як заборону на необґрунтоване втручання, так і позитивне зобов'язання у наданні захисту від втручання інших на особисте життя людини.

- Загальна декларація прав людини, яка прийнята і проголошена від 10 грудня 1948 року, ст. 12 якої має такий зміст: «Ніхто не може зазнавати безпідставного втручання у його особисте і сімейне життя, безпідставного посягання на недоторканність його житла, тайну його кореспонденції або на його честь і репутацію. Кожна людина має право на захист закону від такого втручання або таких посягань». Приватність є фундаментальним правом людини, яке тісно пов'язане з людською гідністю й іншими ключовими цінностями, такими як свобода асоціацій та свобода слова.

- У Міжнародному пакті про громадянські і політичні права ст. 17 сказано: «Ніхто не повинен зазнавати свавільного чи незаконного втручання в його особисте і сімейне життя, свавільних чи незаконних посягань на недоторканність його житла або таємниці його кореспонденції чи незаконних посягань на його честь і репутацію. Кожна людина має право на захист закону від такого втручання чи таких посягань».

Отже, можемо з упевненістю стверджувати, що право людини на недоторканість приватного життя в Україні гарантується й на міжнародному рівні.

Усі ці засади закріплені в Основному законі нашої держави та міжнародних договорах, які ратифіковані Верховною Радою України. Але дуже часто вони порушуються через певні дії, і основним завданням поліції-є створення дієвого механізму протидії правопорушень у цій сфері забезпечення прав і свобод. До таких дій відносять **збирання**

інформації (прикладом є стеження, опитування), **агрегація інформації** (шкода виникає через те, що інформація збирається у масиви, і з різних частин формують цілісне, яке не є достовірним), **поширення інформації** (це поширення інформації наданої конфіденційно без дозволу особи, і загрожує приватності суб'єкта. Прикладом є розкриття, розголошення, шантаж, привласнення особистості, наклеп), **вторгнення** (порушення права людей зберігати особисті секрети, при цьому надана людиною інформація використовується таким чином, що ображає саму особу, її гідність та честь).

Для подальшого повноцінного розвитку України необхідно забезпечити повне дотримання і захист встановлених прав особам, удосконалити існуючу систему контролю задля створення комфортного існування населення, яке проживає на території країни. Саме ці завдання покладені на поліцію в нашій країні.

Список бібліографічних посилань

1. Конституція України : закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Кримінальний кодекс України : закон України від 05.04.2001 № 2341-III. *ВВР України*. 2001. № 25–26. Ст. 131.
3. Про оперативно-розшукову діяльність : закон України від 18.02.1992. № 2135-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 22. Ст. 303.
4. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод : від 04.11.1950 : ратиф. законом України № 475/97-ВР від 17.07.1997 // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004 (дата звернення: 13.11.2019).
5. Загальна декларація прав людини : від 10.12.1948 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/995_015 (дата звернення: 13.11.2019).
6. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права : від 19.10.1973 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043 (дата звернення: 13.11.2019).

Одержано 19.11.2019

УДК 159.9:[351.745(477):355.541.1]

Анастасія Іванівна КРУПІЙ,

*курсант 4 курсу навчально-наукового інституту № 1
Національної академії внутрішніх справ*

Науковий керівник:

Олександр Миколайович КРУК,

*доцент кафедри вогневої підготовки
Національної академії внутрішніх справ*

ВПЛИВ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ АСПЕКТІВ НА ЗАСТОСУВАННЯ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ

У період розвитку процесів демократизації та гуманізації соціального середовища у працівників правоохоронних органів виникли соціально-психологічні проблеми стосовно виконання своїх функціональних обов'язків. Одна з найгостріших – проблема застосування вогнепальної зброї на ураження. З одного боку, вона має адміністративно-правовий характер, а з іншого – професійний.

Вогнепальна зброя – найбільш суворий захід примусу. Вона застосовується у виключених випадках – якщо існує загроза життю працівника поліції або інших людей або правопорушник чинить збройний опір. Застосуванню зброї передують попередження, за виключенням випадків, коли особа чинить збройний опір або спроби заволодіти вогнепальною зброєю. Вогнепальна зброя не може бути застосована у місцях, де можливо завдати шкоду іншим особам [4, с. 104].

Ситуація застосування вогнепальної зброї на ураження належить до складної системи соціально-психологічних відносин. Зрозуміло, що діяльність працівника поліції в цій ситуації формується на мотиваційних та ціннісних характеристиках особистості поліцейського, його культурних і релігійних орієнтаціях. Ці елементи психічного в подальшому починають формувати предмет діяльності і мотиваційну сферу працівника поліції, на яких ґрунтується ефективність професійної підготовки та ефективність діяльності в реальних умовах [2]. Тому психологічна підготовка до дій в такій ситуації повинна ґрунтуватися саме на цих елементах, які організовують та інтегрують в єдину цілісність професійні знання, навички та досвід працівника правоохоронних органів.

Серед факторів, які негативно впливають на ефективність діяльності працівників поліції в ситуації застосування вогнепальної зброї на ураження, можна назвати такі: 1) фактори відповідальності: страх зазнати карної відповідальності; страх, що керівництво різко негативно реагуватиме на факт застосування вогнепальної зброї; 2) морально-етичний та релігійний фактори: відчуття провини; страх заподіяти гріх; страх зазнати кари Господньої; відчуття провини та сорому перед товаришами; побоювання, що не відповідає образові мужнього чоловіка; відчуття того, що повинен побороти себе і влучити в людину; релігійні відчуття, з одного боку, можуть призвести до зменшення шкоди, яка завдається злочинцю, що відповідає основним принципам гуманізму та орієнтації на суспільну корисність адміністративно-правової діяльності. З іншого боку, ці відчуття можуть призвести до повного гальмування діяльності співробітника міліції, результатом чого може стати невиконання обов'язку або навіть загибель самого працівника. 3) професійний фактор: невпевненість у правомірності застосування вогнепальної зброї; погане володіння навичками стрільби та пересування; неможливість передбачити поведінку злочинця; невпевненість у «законності» професійного обов'язку; 4) соматично-психологічний фактор: відчуття внутрішнього напруження; всеохоплюючий страх; пригніченість волі; інтенсивні переживання; пригніченість; відчуття розгубленості та самотності; бажання втекти; зміни у відчутті часу; неприємні відчуття в сонячному сплетінні; напруження в плечах, шиї та руках; м'якість ніг; шум у голові та незрозумілі відчуття; агресія і злість; різноманітні відтінки страху (страх вбити, страх померти, страх вистрілити); жалість і до себе, і до злочинця; відчуття, що не можна застосовувати вогнепальну зброю проти людини; надконцентрація на об'єкті небезпеки, тобто на злочинцеві або на його зброї; незнайомі раніше стани [2].

У процесі вогневої підготовки працівників поліції, як правило моделюють тільки її операційні характеристики, тобто виробляють рухові навички безпосереднього виконання пострілу. Такі тактичні характеристики ситуації застосування вогнепальної зброї на ураження, як: феномен протистояння злочинцеві в його фізіологічних і психологічних складових, наявність полімотиваційності, багатоваріативність розвитку подій, зміни функціонального стану, що

одночасно є наслідком, чинником та основою цілепокладання подальшого розвитку ситуації.

Отже, психологічні аспекти застосування вогнепальної зброї на ураження є важливим у роботі поліцейських. Застосування вогнепальної зброї на ураження є складним психологічним процесом для працівника поліції, оскільки діяльність працівника поліції в кожній окремій ситуації формується на мотиваційних та ціннісних характеристиках особистості поліцейського, його культурних і релігійних орієнтаціях і, зрештою, на індивідуальних особливостях соціальної перцепції. Зазначені елементи психічного стану у подальшому починають формувати предмет діяльності і мотиваційну сферу працівника поліції, на яких ґрунтується ефективність професійної підготовки та ефективність діяльності в реальних умовах [2, с. 176].

Фактором, який досить негативно впливає на поліцейського при застосуванні вогнепальної зброї є недостатня психологічна підготовка. У поліцейських є необхідність у проведенні спеціальних тренінгів з психологами на яких буде розглянуто проблему застосування вогнепальної зброї на ураження. Слід зауважити, що працівникові поліції не потрібно зловживати правом на застосування вогнепальної зброї на ураження. Його духовна відповідальність настає навіть тоді, коли застосування вогнепальної зброї буде правомірним.

Список бібліографічних посилань

1. Юридична психологія / Андросюк В. Г., Казміренко Л. І., Кондратьєв Я. Ю. та ін. Київ : Ін Юре, 2000. 112 с.
2. Леонтьев А. Н. Деятельность. Сознание. Личность. М. : Полит. лит, 1975. 356 с.
3. Малічевський В. І. Психологія застосування вогнепальної зброї на ураження: деякі соціокультурні та практичні аспекти. *Наукові записки*. Острог, 2001. Вип. 2. С. 191–195.
4. Про Національну поліцію : закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40–41. Ст. 379.

Одержано 19.11.2019

УДК 342.95(477)

Владислав Анатолійович КУЗНЕЦОВ,

курсант групи Ф1-304 факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Катерина Олександрівна ЧИШКО,

старший викладач кафедри поліцейської діяльності

та публічного адміністрування факультету № 3

Харківського національного університету внутрішніх справ,

кандидат юридичних наук

ТИПОВІ ФОРМИ БУЛІНГУ

Становлення особистості починається ще з самого дитинства, під час пізнання світу, загальноприйнятих морально-етичних норм і правил, особливостей суспільного устрою. Одним із важливих періодів у житті дитини є здобуття нею загальної середньої освіти, коли у дитини інтенсивно формується свідомість і індивідуальність. Під час навчання у школяра з'являється уявлення про себе, своє місце та роль в суспільстві, самооцінка, він набуває навички самоконтролю та вольові якості характеру. В той же час дитина піддається соціальному впливу як зі сторони дорослих, в тому числі тих, що приймають участь у навчальному процесі, так і зі сторони своїх однолітків. Тому, створення для дитини комфортного середовища, що буде сприяти її стабільному розвитку як особистості завжди є одним із основних питань різних наук (юриспруденції, педагогіки, психології), в межах яких виробляються різноманітні методи спрямовані на створення для дитини комфортного для життя та розвитку середовища, а також запобігання та протидії загрозам які можуть негативно вплинути на останнє.

Останнім часом в юридичній площині активна увага зосереджується саме на вищевказаних загрозах, одною з яких є булінг. Необхідно зазначити, що це відносно нове поняття і більшість людей не усвідомлює, а ні його сутність, а ні етимологію. Звернемо увагу на дані дослідження дитячого фонду ООН (United Nations Children's Fund, UNICEF (ЮНІСЕФ)): за 2017 рік близько 67 % дітей в Україні в віці від 11 до 17 років зазнали або стикалися з цькуванням або агресивною поведінкою іншого підлітка. З них 24 % дітей

стали жертвами булінгу у школі, і половина з них не розповіла про ці випадки [1].

В законодавстві встановлено, що булінг – це «діяння учасників освітнього процесу, які полягають у психологічному, фізичному, економічному, сексуальному насильстві у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, що вчиняється стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи або такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу, внаслідок чого могла була заподіяна шкода фізичному або психічному здоров'ю потерпілого» [2] (ст. 173-4 Кодексу України про адміністративні правопорушення). З огляду на те, що загальна характеристика цьому явищу вже неодноразово була надана в різних наукових дослідженнях, пропонуємо зосередити увагу на основних зовнішніх форма булінгу, відповідно до його видів (психологічний, фізичний, економічний, сексуальний).

Психологічне насильство найбільш поширене серед школярів, воно може мати форму: словесних образ стосовно зовнішності дитини, її матеріального становища чи інших соціальних ознак; погроз (наприклад, нанесення тілесних ушкоджень); приниження гідності чи залякування.

Фізичне насильство теж є достатньо поширеним і виражається в: штовханні; побитті; стусанах; смиканнях за волосся; кидання предметів у бік підлітка; перешкоді дитині при спробі увійти або вийти з приміщення і так далі. Фізичне насильство тягне за собою порушення фізичного, а часто і психоемоційного стану дитини, призводить до замкнутості, приховування чи замовчування проблем, недовіри оточуючим, абстрагування від суспільства, асоціалізації.

Економічне насильство як правило проявляється в тому, що учасники освітнього процесу своїми діями пошкоджують або знищують власність жертви булінгу. В даному випадку власністю можуть виступати різні блага: одяг, канцелярські прилади; засоби електронних комунікацій (телефони, планшети), інше майно, рідше – гроші.

Сексуальне насильство може передбачати по відношенню до жертви булінгу: обмацування; зажимання в кутку приміщення (класі, коридорі, туалеті); стягування чи зісмикування предметів одягу з метою оголення частин тіла; демонстрація жестів із сексуальним підтекстом (наприклад, тих, що зображають певну частину тіла); коментарі сексуального характеру

які стосуються зовнішності чи частини тіла, поведінки, впо-
добань; поширення пліток сексуальної тематики.

Доповнення адміністративно-деліктного законодавства
статтею про булінг є безумовно важливим і необхідним кро-
ком на шляху до приведення національної нормативно-пра-
вової бази до міжнародних вимог і стандартів, адже за по-
дібні дії раніше було практично неможливо притягнути ди-
тину до відповідальності. Сьогодні протидія булінгу – це спі-
льна діяльність працівників закладів освіти, батьків, органів
місцевого самоврядування, громадських організацій та На-
ціональної поліції України, важливу роль в якій відіграє пра-
вове та матеріально-технічне забезпечення (наприклад,
встановлення відеокамер у школі та на подвір'ї за для фік-
сації протиправних діянь учнів). Разом із тим для правиль-
ної кваліфікації протиправних діянь учнів і їх вчасної про-
філактики необхідно розуміти сутність булінгу, його соціа-
льну та юридичну природу, в тому числі форми його зовні-
шнього прояву.

Список бібліографічних посилань

1. Седун О. Булінг під силу побороти кожному // Україн-
ське радіо : офіц. вебсайт. URL: [http://nrcu.gov.ua/
news.html?newsID=86667](http://nrcu.gov.ua/news.html?newsID=86667) (дата звернення: 27.10.2019).

2. Кодекс України про адміністративні правопору-
шення : закон України від 07.12.1984 № 8073-X. *Відомості
Верховної Ради УРСР*. 1984. № 51. Ст. 1122.

Одержано 19.11.2019

УДК 342.9:061.1(477)

Руслан Анатолійович КУЗЬМІН,

слухач магістратури факультету № 3

Харківського національного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Оксана Олександрівна ПАНОВА,

доцент кафедри поліцейської діяльності

та публічного адміністрування факультету № 3

Харківського національного університету внутрішніх справ,

доктор юридичних наук, доцент

СПІВВІДНОШЕННЯ ЗАХОДІВ ПРИМУСУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ ТА НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ У ВІДПОВІДНОСТІ ДО ВІДОМЧИХ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ

З 1 серпня до охорони громадського порядку долучилися самостійні патрулі Національної гвардії. До цього гвардійці чергували лише разом з поліцейськими. Рішення про залучення гвардійців ухвалюватимуть керівники територіальних підрозділів Національної поліції – в залежності від оперативної ситуації [4].

Під час патрулювання гвардійці екіпіруватимуться та озброюватимуться відповідно до Закону України «Про Національну гвардію України» – а саме спецзасобами та штатною зброєю.

Відтепер планування маршрутів патрулювання проводитиметься в залежності від криміногенної ситуації в конкретному населеному пункті. Гвардійські патрулі залучатимуться у ті райони міст, де обстановка більш напружена [1].

Відповідно до пункту 1 частини 1 статті 13 Закону України «Про Національну гвардію України», військовослужбовці Національної гвардії України з метою виконання покладених на Національну гвардію України завдань мають право у разі залучення до виконання завдань з охорони громадського порядку здійснювати превентивні та поліцейські заходи примусу відповідно до Закону України «Про Національну поліцію». За своєю суттю дана норма є бланкетною, та відсилає осіб, які застосовують норми права до спеціального закону, а саме до Закону України «Про Національну поліцію».

Згідно з ч. 2 ст. 30 Закону України «Про Національну поліцію», поліція для охорони прав і свобод людини, запобігання загрозам публічній безпеці і порядку або припинення їх порушення також застосовує в межах своєї компетенції поліцейські превентивні заходи та заходи примусу, визначені цим Законом [3].

Статтею 31 Закону України «Про Національну поліцію» передбачений вичерпний перелік превентивних поліцейських заходів та загальні вимоги до їх застосування. Такими превентивними заходами є: перевірка документів особи; опитування особи; поверхова перевірка й огляд; зупинення транспортного засобу; вимога залишити місце й обмеження доступу до певної території; обмеження пересування особи, транспортного засобу або фактичного володіння річчю; проникнення до житла чи до іншого володіння особи.

Також патрулі Нацгвардії мають право на такі превентивні заходи, як перевірка дотримання вимог дозвільної системи органів внутрішніх справ; застосування технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису; перевірка дотримання обмежень, встановлених законом щодо осіб, які перебувають під адміністративним наглядом, та інших категорій осіб; поліцейська опіка [2].

Але при цьому ця стаття, у частині другій містить загальну вимогу до застосування таких заходів, а саме що під час проведення превентивних поліцейських заходів поліція зобов'язана повідомити особі про причини застосування до неї превентивних заходів, а також довести до її відома нормативно-правові акти, на підставі яких застосовуються такі заходи.

Враховуючи, те що пункт 1 частини 1 статті 13 Закону України «Про Національну гвардію України» використовує формулювання «здійснювати превентивні та поліцейські заходи примусу відповідно до Закону України “Про Національну поліцію”», то до здійснення військовослужбовцями Національної гвардії поліцейських заходів відбувається з дотриманням вимог до поліцейських заходів які висуваються і до самих поліцейських [3].

Відповідно до ч. 1 ст. 42 Закону України «Про Національну поліцію», Поліція під час виконання повноважень, визначених цим Законом, уповноважена застосовувати такі заходи примусу:

1) фізичний вплив (сила). Фізичним впливом є застосування будь-якої фізичної сили, а також спеціальних прийомів боротьби з метою припинення протиправних дій правопорушників

2) застосування спеціальних засобів. Спеціальні засоби як поліцейські заходи примусу – це сукупність пристроїв, приладів і предметів, спеціально виготовлених, конструктивно призначених і технічно придатних для захисту людей від ураження різними предметами (у тому числі від зброї), тимчасового (відворотного) ураження людини (правопорушника, супротивника), пригнічення чи обмеження волі людини (психологічної чи фізичної) шляхом здійснення впливу на неї чи предмети, що її оточують, з чітким регулюванням підстав і правил застосування таких засобів та службових тварин.

3) застосування вогнепальної зброї [5].

Поліцейський за жодних обставин не може застосовувати заходи примусу, не визначені цим Законом. (частина 5 статті 42 Закону України «Про Національну поліцію»).

При цьому згідно з частиною 1 статті 15 Закону України «Про Національну гвардію України», військовослужбовці Національної гвардії України мають право застосовувати заходи фізичного впливу, а за виключної необхідності і спеціальні засоби, вогнепальну зброю, озброєння та бойову техніку в порядку та у випадках, передбачених цим Законом, а під час несення внутрішньої та вартової служб – відповідно Статутом внутрішньої служби та Статутом гарнізонної та вартової служб Збройних Сил України [3].

Отже перед здійсненням поліцейського заходу, патрульний-військовослужбовець повинен повідомити причину застосування такого заходу (наприклад, при вимозі пред'явлення документів для перевірки, військовослужбовець Національної гвардії зобов'язаний навести одну з підстав передбачених ч. 1 ст. 32 Закону України «Про Національну поліцію» та повідомити конкретні обставини, що підтверджують наведені норми Закону).

Список бібліографічних посилань

1. Вулиці українських міст патрулюватимуть бійці Нацгвардії // ІА «Вчасно». URL: <https://vchasnoua.com/donbass/61714-vulytsi-ukrainskykh-mist-patruliuvatyut-biitsi-natshvardii> (дата звернення: 08.11.2019).

2. Гвардійці, які вийшли на патрулювання вулиць. *Інтерфакс-Україна*. URL: <https://ua.interfax.com.ua/news/general/605174.html> (дата звернення: 08.11.2019).

3. Законність розширення повноважень національної гвардії України // Медиагрупа «Накипело» : сайт. URL: <https://nakipelo.ua/zakonnist-rozshirennya-povnovazhen-nacionalnoi-gvardii-ukraini-3> (дата звернення: 08.11.2019).

4. Патрулі Нацгвардії розпочали чергування // MediaPort : сайт. URL: <https://www.mediaport.ua/patruli-nacgvardiyi-rozpochali-cherhuvannya> (дата звернення: 08.11.2019).

5. Стаття 42. Поліцейські заходи примусу // Юрист-UA.net : сайт. URL: <https://urist-ua.net> (дата звернення: 08.11.2019).

Одержано 19.11.2019

УДК 342.951

Вікторія Ігорівна ЛИСЕНКО,

слухач магістратури факультету № 3

Харківського національного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Вадим Сергійович СЕЛЮКОВ,

доцент кафедри поліцейської діяльності

та публічного адміністрування факультету № 3

Харківського національного університету внутрішніх справ,

кандидат юридичних наук, доцент

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОРОЖНЬОГО РУХУ

Державне управління у сфері дорожнього руху та його безпеки здійснюється Кабінетом Міністрів України, спеціально уповноваженими на це центральними органами виконавчої влади, органами виконавчої влади в Автономній Республіці Крим, місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування.

Питання забезпечення безпеки дорожнього руху досліджувались низкою вчених, зокрема: В. В. Гаркушою, Т. О. Гуржієм,

С. М. Гусаровим, В. В. Доненко, М. М. Довгопаловою, В. Й. Розводовською, В. Ф. Муцько, С. А. Комісаровою, М. А. Микитюком, Р. І. Михайловою, А. М. Подолякою, В. В. Новіковим, О. Ю. Салмановою та іншими.

Актуальність нашої теми полягає в тому, що, не дивлячись на те, що питанню, яке ми розглядаємо приділялось достатньо уваги, проблема виявлення особливостей провадження у справах про адміністративні правопорушення, які стосуються безпеки дорожнього руху до кінця не вивчена.

Відповідно до Кодексу України про адміністративні правопорушення, Закону України «Про Національну поліцію», з метою встановлення нормативно-правового регулювання здійснення проваджень уповноваженими особами Національної поліції України у справах про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі, особливості проваджень правопорушень даної категорії регулюються наказом МВС України від 07.11.2015 № 1395 «Про затвердження Інструкції з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі»

У разі виявлення правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, розгляд якого віднесено до компетенції Національної поліції України, поліцейський виносить постанову у справі про адміністративне правопорушення без складання відповідного протоколу.

Постанова виноситься у разі виявлення адміністративних правопорушень у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, передбачених статтями 80 і 81 (в частині перевищення нормативів вмісту забруднюючих речовин у відпрацьованих газах транспортних засобів), частинами першою, другою, третьою, п'ятою і шостою статті 121, статтями 121⁻¹, 121⁻², частинами першою, другою, третьою і п'ятою статті 122, частиною першою статті 123, статтею 124⁻¹, статтями 125, 126, частинами першою, другою і третьою статті 127, статтями 128, 129, статтею 132⁻¹, частинами шостою і одинадцятою статті 133⁻¹, частинами першою, другою і третьою статті 140, частинами шостою, сьомою статті 152⁻¹ КУпАП.

Слід зазначити, що разі виявлення правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, якщо воно

вчинене особами віком від шістнадцяти до вісімнадцяти років, або його розгляд не віднесено до компетенції Національної поліції України, поліцейський відповідно до статті 255 КУпАП складає протокол про адміністративне правопорушення.

При порушенні правил дорожнього руху водіями транспортних засобів Збройних Сил України або інших утворених відповідно до законів України військових формувань та Державної спеціальної служби транспорту – військовослужбовцями строкової служби штраф як адміністративне стягнення до них не застосовується. У цих випадках поліцейські передають матеріали про правопорушення відповідним органам для вирішення питання про притягнення винних до дисциплінарної відповідальності.

Протокол про адміністративне правопорушення складається відповідно до статті 254 КУпАП (до протоколу долучаються: письмові пояснення свідків правопорушення у разі їх наявності; акт огляду та тимчасового затримання транспортного засобу у разі здійснення його затримання; акт огляду на стан сп'яніння у разі проведення огляду на стан сп'яніння; інші документи та матеріали, які містять інформацію про правопорушення).

Під час складання протоколу особі, яка притягається до адміністративної відповідальності, роз'яснюються її права й обов'язки, передбачені статтею 268 КУпАП, про що робиться відмітка у протоколі.

Поліцейські розглядають справи про адміністративні правопорушення, визначені у статті 222 КУпАП. Особа, яка притягається до адміністративної відповідальності, користується правами, визначеними у статті 268 КУпАП.

Справа про адміністративне правопорушення розглядається відкрито, крім випадків, коли це суперечить інтересам охорони державної таємниці. Розгляд справ про адміністративне правопорушення у закритому режимі проводиться із додержанням усіх правил провадження.

Наказом МВС України № 1376 від 07.11.2015 «Про затвердження Інструкції з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі» передбачені такі заходи забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, як: тимчасове

вилучення посвідчення водія; тимчасове затримання транспортних засобів; тимчасове вилучення ліцензійної картки на транспортний засіб; відсторонення осіб від керування транспортними засобами, річковими і маломірними суднами та огляд на стан алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або щодо перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції.

У разі наявності підстав вважати, що водієм вчинено порушення, за яке може бути накладено адміністративне стягнення у вигляді позбавлення права керування транспортними засобами, працівник поліції, що забезпечує безпеку дорожнього руху, тимчасово вилучає посвідчення водія (ст. 265-1 КУпАП), але не більше ніж на три місяці з моменту такого вилучення, і видає тимчасовий дозвіл на право керування транспортними засобами. Про тимчасове вилучення посвідчення водія робиться запис у протоколі про адміністративне правопорушення.

На наш погляд доцільно зауважити, що іноземці і особи без громадянства, які перебувають на території України, підлягають адміністративній відповідальності на загальних підставах з громадянами України.

У разі порушенні правил дорожнього руху особою, яка має імунітет, після перевірки документів, що посвідчують її особу і підтверджують статус (дипломатичний паспорт, дипломатична картка, консульська картка), працівником патрульної служби складається рапорт, а документи повертаються власнику.

Якщо особа, яка має дипломатичний імунітет, керує транспортним засобом в стані сп'яніння, їй пропонується припинити керування. Огляд на стан сп'яніння в медичних закладах проводиться в разі її згоди. У цьому випадку патрульний повідомляє оперативного чергового. У таких випадках рекомендується запрошувати на місце виявлення правопорушення представника дипломатичного представництва, при якому вказана особа акредитована. Про факт затримання автомобіля під керуванням особи, яка має дипломатичний імунітет, негайно інформується чергова частина. До рапорту додаються пояснення свідків.

Список бібліографічних посилань

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення : закон України від 07.12.1984 № 8073-X // База даних

«Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> (дата звернення: 16.10.2019).

2. Про затвердження Інструкції з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі : наказ МВС України від 07.11.2015 № 1395 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1408-15> (дата звернення: 16.10.2019).

Одержано 19.11.2019

УДК 342.951:351.82

Юлія Петрівна МЕРЕНЕЦЬ,

курсант групи ФЗ-203 факультету № 3

Харківського національного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Вадим Сергійович СЕЛЮКОВ,

доцент кафедри поліцейської діяльності

та публічного адміністрування факультету № 3

Харківського національного університету внутрішніх справ,

кандидат юридичних наук, доцент

АКТУАЛЬНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ СЛУЖБОВИХ СОБАК У ПРАВООХОРОННІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

У сучасних умовах розвитку української держави особливо гостро постає питання забезпечення публічної безпеки та порядку. Діяльність усіх державних і правоохоронних органів України має бути зосереджена на прогнозуванні, своєчасному виявленні, попередженні та нейтралізації зовнішніх і внутрішніх загроз національній безпеці, захисті прикордонного простору, піднесенні економіки країни, викоріненні злочинності, правопорушень тощо. У даному процесі важливу роль відіграє використання службових собак. Незважаючи на давню історію службового собаководства, існування певної нормативно-правової бази, яка регулює застосування службових собак та значних методологічних і науково-практичних напрацювань щодо підготовки й роботи

кінологічних команд, ця сфера характеризується рядом недоліків, які перешкоджають досягненню якісного результату у справі забезпечення національної безпеки та охорони правопорядку. З огляду на це, постає необхідність вирішення низки питань, що значною мірою обумовлює актуальність використання потенціалу службової кінології.

Сьогодні в правоохоронній системі України активно використовуються спеціально навчені службові собаки. Методи боротьби зі злочинністю та правопорушеннями завдяки прогресу в галузях науки техніки практично стали досконалыми. Докорінний перелом у розвитку поліцейської справи тісно пов'язаний із залученням до служби спеціально навчених собак, причому їх функції з часом зазнали значних змін від охоронних до слідчо-пошукових.

Реалізація кінологічними підрозділами Національної поліції України певних завдань та функцій щодо забезпечення публічної безпеки й порядку неможлива без тісної взаємодії з іншими підрозділами поліції, яка відбувається шляхом погодження за часом, місцем, метою несення служби. Поєднання сил, засобів і методів, властивих суб'єктам взаємодії, для підвищення ефективності діяльності Національної поліції щодо забезпечення публічної безпеки та порядку, відбувається шляхом організації та планування спільних заходів в цій сфері, об'єднання інформаційних, технічних, людських й інших ресурсів для спільного їх використання.

Так, наприклад, у наказі МВС України від 16.02.2018 № 111 «Про затвердження Інструкції з організації реагування на заяви та повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події й оперативного інформування в органах (підрозділах) Національної поліції України» передбачається, що на місце події негайно направляється слідчо-оперативна група, інші наряди поліції, дільничний офіцер поліції (у межах закріпленої за ним дільниці) та, за необхідності, – представники кінологічної служби. Рішення про застосування службового собаки на місці події приймає старший слідчо-оперативної групи (старший операції) на основі інформації або пропозицій кінолога щодо доцільності такого застосування. В разі залучення кінолога (зі службовим собакою) до складу слідчо-оперативної групи та інших нарядів поліції він проходить інструктаж щодо порядку несення служби і правил застосування службового собаки.

На нашу думку кінологія, як наука з великим практичним значенням, повинна зазнавати постійного розвитку. Без опори на її настанови та нові знахідки у галузі дресирування неможливо уявити продуктивної діяльності з підготовки високопрофесійного службового собаки. Розширення сфер застосування службових собак супроводжується теоретичними та практичними напрацюваннями багатьох науковців. Ефективне методичне та практичне забезпечення роботи кінологічних підрозділів Національної поліції України дасть змогу більш повно та неупереджено виконувати завдання та функції покладені на них державою. Організація проведення практичних тренінгів, семінарів, змагань, з урахуванням досвіду роботи у гарячих точках, допоможуть кінологам обмінятися знаннями, вдосконалити свої практичні уміння та навички.

Одержано 19.11.2019

УДК 351.49

Яна Володимирівна МІРКЕВИЧ,

курсант Ф1-305 факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Олексій Валерійович САЛМАНОВ,

викладач кафедри кримінального процесу

та організації досудового слідства факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ

ПІДГОТОВКА СЛІДЧИХ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ МВС УКРАЇНИ

В умовах реформування МВС України діяльність органів досудового розслідування зазнала деяких змін, але не зважаючи на це їхня головна мета як одного із суб'єктів реалізації правоохоронної функції залишається незмінною.

Сьогодні слідчий вважається самостійним суб'єктом, який належить до системи МВС України, але якщо брати до уваги владні повноваження, якими цей державний орган наділений, він є дещо обмеженим Кримінально-процесуальним кодексом України з одного боку, а також слідчим суддею та прокурором з іншого.

Головні принципи, на підставах яких здійснюється організація роботи органів досудового розслідування Національної поліції України, викладено в наказі ВМС України від 06.07.2017 № 570.

Щоб повноцінно та ефективно реагувати на сучасні виклики і загрози, які обумовлені впливом комплексу економічних, політичних, соціальних чинників, підготовка слідчих кадрів повинна розпочинатися із засвоєння теоретичних знань у сферах кримінального, цивільного права, криміналістики, кримінології та інших юридичних галузей. Не менш важливим є практичний досвід, при якому реалізація теоретичних знань сприятиме вирішенню низки завдань слідчого.

На шляху реформування органи досудового розслідування забезпечують реалізацію прав, свобод та законних інтересів громадян, а в разі їх порушення виявляють причини, за яких це відбулося, і сприяють їхньому відновленню.

Оновлена програма підготовки слідчих є більш ефективною, адже слідчий має змогу на певних стадіях досудового розслідування самостійно, без втручання інших, приймати управлінські рішення, що сприятиме просуванню по справі, яка була передана до розгляду.

Однією із докорінних змін, які пропонує МВС України у своєму стратегічному плані на 2020 рік, є введення в дію детективних підрозділів у структуру апарату ГУ НП України. За словами Голови Національної поліції України, саме реалізація такого виду діяльності повинна вирішити проблему додаткового перевантаження працівників органів досудового розслідування. В майбутньому це сприятиме якісному зростанню показників розслідувань кримінальних проваджень. Кадрами «нової служби» в поліції стануть універсальні працівники, що будуть і слідчими, і оперативниками одночасно. Даний проєкт передбачає такі завдання:

- зменшення навантажень на слідчих;
- підвищення якості досудового розслідування (в першу чергу тяжких і особливо тяжких злочинів);
- застосування професійного потенціалу кожного із особового складу;
- спрощення процедури досудового розслідування;
- підвищення якості досудового розслідування за рахунок провадження нових форм і методів;
- розподілення злочинів за ступенем їх тяжкості між поліцейськими відповідно до їх професійного досвіду.

Не менш важливим є те, що дане поєднання двох функцій у посаді детектива дозволить людині взаємодіяти із поліцейським, який буде максимально володіти всією інформацією про хід розслідувань. Саме це стане стимулятором для налагодження партнерських відносин між поліцією і громадськістю.

Підготовка слідчих в умовах реформування Міністерства Внутрішніх Справ не включає в себе лише зміну самого складу Національної поліції України, а й навчає поліцейських виконувати добросовісно свої обов'язки, виносити законні рішення і бути підзвітними за їхнє моральне підґрунтя.

Одержано 19.11.2019

УДК 323.1(477)

Едуард Олександрович МУЗИЧУК,

*студент групи Ф6-ПЗдср-17-1 факультету № 6
Харківського національного університету внутрішніх справ*

Науковий керівник:

Ольга Ігорівна БЕЗПАЛОВА,

*завідувач кафедри поліцейської діяльності
та публічного адміністрування факультету № 3
Харківського національного університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор,
заслужений діяч науки і техніки України*

ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО У СИСТЕМІ ПРАВА УКРАЇНИ

Однією з невід'ємних рис справедливої та незалежної судової системи є зрозумілість, гласність й прозорість судового процесу. Саме такого висновку дійшли численні дослідники питання місця та особливостей процесуального права. Наразі політична ситуація у багатьох країнах та й взагалі у світі є доволі мінливою і швидкоплинною. Загальносвітові тенденції, які на цей час вважаються актуальними і з кожним днем миттєво набирають обертів, водночас є такими, що одне одному суперечать. Йдеться про те, що з одного боку в деяких державах спостерігається зріст демократичних змін, реформувань і перетворень. У суспільствах, які

багато років страждали під ярмом авторитарної влади, почали здійснюватися соціально-економічні перетворення, які в свою чергу призвели до кардинальної заміни владних кіл і початку різких змін у життєдіяльності таких держав.

В цей же час у ряді країн, що завжди вважалися представниками ліберально-демократичного, правового табору відбуваються зміни абсолютно протилежні. Особливо яскраво це можна побачити на прикладі деяких країн Західної та Центральної Європи. Наприклад, в Угорщині, країні цілком європейського стилю життя, наразі спостерігаються доволі негативні суспільні тенденції. Криза, що пов'язана з величезним напливом близькосхідних мігрантів, які рятуються від війн та абсолютної нестабільності на своїй батьківщині, напряду зачепила угорську державу. Результатом подібних криз та проблем став прихід до влади радикально правих та лівих сил, або звичайних популістів, які просто не в змозі принести народові хоча б якусь користь і тому лише грають на болючих відчуттях людей.

У таких випадках, які можна побачити на прикладі подібних європейських країн, головне – це ні в якому разі не допустити втручання політичних сил і особливо владної еліти у діяльність судової системи країни. Адже, не дивлячись на умови політичної ситуації в державі, Фемида завжди повинна бути справедливою та політично не заангажованою. Це, вже давно цілком доведене твердження походить з тези, що демократія – це в першу чергу правильна процедура. Державний устрій усієї Західної Європи та Північної Америки, усього демократичного світу був побудований на принципах законності, справедливості, рівності та головне легітимності. Очевидною річчю є те, що будь-яка, у тому числі і судова влада матиме довіру та повагу серед населення лише тоді, коли результати її діяльності є зрозумілими, об'єктивними та ефективними, а сама діяльність є прозорою. Варто зазначити, що питання прозорості діяльності та ефективності результатів цієї діяльності є взаємопов'язаними.

Норми процесуального права важливі насамперед тим, що чітко і наглядно регламентують порядок і процедуру захисту суб'єктами права своїх гарантованих свобод, прав та законних інтересів. Річ у тім, що для дієвого використання усіх дозволених чинним законодавством України способів захисту та поновлення своїх порушених прав учасникам

правовідносин необхідно належним чином дотримуватися встановленої законом процедури.

В останні роки українське суспільство дедалі більше починає розуміти важливість чіткої та недвозначної процедури проведення судових засідань та необхідність забезпечення справедливих та незаангажованих рішень у судах. Звичайно, що заради доведення такої важливої справи до її логічного завершення необхідна сильна і тверда політична воля керівництва держави, навіть якщо вона заснована на вподобаннях більшої частини українського суспільства. Окрім цього, слід підкреслити що такий надзвичайно важливий соціально-політичний проєкт, як створення по-справжньому незалежної судової системи та запровадження принципово нового, чіткого і прозорого судового процесу в Україні потребує величезних зусиль на протязі чималого обсягу часу. Не менш важливою частиною введення в Україні ефективного та результативного процесуального механізму захисту законності і справедливості є розвиток правової науки в цьому питанні. Розуміння проблематики цього питання є саме тим необхідним джерелом подальшого прогресу в цьому напрямку. Особливо зараз, коли наша країна поступовими реформами і соціально-економічними та економіко-політичними змінами цілеспрямовано крокує на своєму шляху до загальноєвропейського рівня й стилю життя. Відповідно, надзвичайно важливим є питання забезпечення належного захисту фундаментальних прав і свобод людини і громадянина в державі. Саме юридична наука і її планомірний розвиток у таких випадках стануть надійною допомогою у вирішенні нагальних проблем.

Мова йде про те, що в наш час, у вітчизняних правових школах і навчальних закладах юридичного профілю проходять підготовку та отримують правову освіту багато численні представники здебільшого молодого покоління. Як правило це майбутні фахівці у таких сферах професійної діяльності як юриспруденція, силові і правоохоронні структури та державна служба. Тобто це майбутні українські поліцейські, судді, прокурори, і тому подібне. Вважається, що саме від якості роботи вищенаведених представників державних органів і залежатиме, наскільки вдалим та ефективним будуть уся державна система і вітчизняний правовий механізм у цілому. У разі успішного проведення усіх

необхідних змін і реформ у цій сфері, країна цілком може розраховувати на створення та подальше існування чіткого та прозорого механізму функціонування вітчизняної правової системи. Україна зможе нарешті отримати довгоочікувані чесні, принципові та політично не заангажовані суди, які у такому випадку дуже швидко зможуть завоювати високий рівень довіри серед українських громадян та світової спільноти.

Підсумовуючи усе вищенаведене, необхідно зазначити, що процесуальне право посідає дуже важливу роль у системі права України. З поміж інших галузей права, процес виділяється тим, що він надзвичайно тісно пов'язаний з усіма, без винятку галузями права, є їхньою невід'ємною частиною і тому не зовсім підходить під категоріальний термін «галузь права».

Одержано 19.11.2019

УДК 342.951:351.82

Юрій Юрійович МУРЗА,

курсант групи ФЗ-101 факультету № 3

Харківського національного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Вадим Сергійович СЕЛЮКОВ,

доцент кафедри поліцейської діяльності

та публічного адміністрування факультету № 3

Харківського національного університету внутрішніх справ,

кандидат юридичних наук, доцент

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ КІНОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Правовою основою діяльності кінологічних підрозділів Національної поліції, Національної гвардії, Державної прикордонної служби, є Конституція України, закони України «Про Національну поліцію», «Про ветеринарну медицину», наказ МВС від 01.11.2016 № 1145, наказ МВС від 26.03.2018 № 234, наказ МВС від 05.08.2014 № 772 та інше законодавство України.

Поняття «кінологічне забезпечення» у Національній поліції України може розглядатися у вузькому та широкому значенні.

У вузькому значенні кінологічне забезпечення полягає у здійсненні кінологічними підрозділами комплексу специфічних заходів, що обумовлюються предметом вивчення службової кінології, які створюють сприятливі умови для виконання функцій правоохоронного органу.

У більш широкому значенні, кінологічне забезпечення – це процес створення сприятливих умов та підвищення ефективності виконання функцій правоохоронного органу, який пов'язаний з комплектуванням кінологічних підрозділів кінологами та службовими собаками, їх підготовкою; організацією використання службових собак за їхнім призначенням відповідно до чинного законодавства; розміщенням, утриманням, перевезенням та збереженням службових собак, забезпеченням спеціальним спорядженням; ветеринарним обслуговуванням службових собак; організацією дотримання правил особистої гігієни та заходів безпеки під час поводження із службовими собаками; обліком та звітністю під час організації кінологічної діяльності, а також правовим, науковим та методичним забезпеченням діяльності кінологічних підрозділів.

Поняття «кінологічне забезпечення» у Державній прикордонній службі розуміється як – комплекс заходів з підготовки та використання інспекторів-кінологів із службовими собаками для виконання завдань з охорони державного кордону та прикордонного контролю, а також розведення, вирощування, утримання службових собак в органах та підрозділах Державної прикордонної служби.

Поняття «кінологічне забезпечення» у Національній гвардії України розуміється як організація і методичне забезпечення, ефективне використання службових собак в охороні громадського порядку, конвоювання заарештованих та засуджених, охорона та оборона важливих державних об'єктів, матеріально-технічного та військового забезпечення Міністерства внутрішніх справ України.

Таким чином, проведений аналіз дає змогу зробити висновки про те, що поняття «кінологічне забезпечення» є інтегрованим поняттям класичного значення поняття «забезпечення» та специфічних завдань, що вирішуються кінологічними підрозділами, обумовлених системою службової кінології.

Складові кінологічного забезпечення свідчать про специфіку роботи офіцерів правоохоронних органів під час

використання кінологічних підрозділів у своїй діяльності та необхідність їх змістовної підготовки з питань, що вивчає службова кінологія.

Значущість готовності майбутніх офіцерів правоохоронних органів до організації кінологічного забезпечення службової діяльності як складової їх готовності до професійної діяльності, прогалини у системі її формування в умовах навчально-виховного процесу, а також певні протиріччя потребують проведення перспективних досліджень з метою пошуку ефективних шляхів формування готовності майбутніх офіцерів правоохоронних органів у процесі фахової підготовки у ВНЗ правоохоронних органів та знання нормативно правової бази щодо Організаційно-правових засад кінологічного забезпечення у діяльності правоохоронних органів.

Як висновок, ми дійшли до того, що діяльність кінологічних підрозділів та кінологічного забезпечення у Національній поліції, Державній прикордонній службі та в Національній гвардії України забезпечується напрацюваннями такої науки як службова кінологія.

Одержано 19.11.2019

УДК 351.74

Віталій Олегович НАЙДА,

курсант групи Ф1-403 факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ;

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3072-7326>

Науковий керівник:

Володимир Олександрович КУЩЕНКО,

викладач кафедри тактичної та спеціальної

фізичної підготовки факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ

ПРОЄКТНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ У ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ

Досліджуючи тему проєктного менеджменту, слід зауважити, що така діяльність може стати дієвим механізмом взаємодії поліції з неурядовими організаціями та міжнародними донорами у ході створення і реалізації спільних соціальних

проектів. Це є доволі важливим питанням, оскільки станом на сьогодні соціальні ініціативи у правоохоронній сфері представлені у незначній кількості.

Поліцейські не мають бути виключеною групою, близькою до держави і далекою від населення. Поліція має бути не тільки висококваліфікованою, хоча, безперечно, професіоналізм є основою довіри до неї, але й відкритою, готовою до співпраці та змін.

Ми виділяємо такі перспективні напрямки в поліції, де необхідне застосування проектного менеджменту, як:

- консультативна(інформаційна) взаємодія;
- взаємодія поліцейських служб різних країн світу;
- безпосередньо розробка і реалізація соціальних проектів за участю поліції та громади(громадських організацій, ініціативних груп);
- застосування проектного менеджменту в підготовці майбутніх поліцейських.
- застосування проектного менеджменту в просвітницькій та освітній діяльності поліції.

У ході першого напрямку – консультативної(інформаційної) взаємодії доречно організувати регулярні зустрічі громадян з поліцейськими для вирішення конкретних завдань. На кожній такій зустрічі поліції доречно було б презентувати громадським формуванням та небайдужим до цього громадянам проспекти (брошури) з особистої та сусідської безпеки, давати поради, як не стати жертвою того чи іншого злочину, розповідати про форми співпраці з поліцією. Найголовніше, що такі групи є майданчиком для обговорення майбутніх проектів.

Щодо взаємодії поліцейських служб різних країн світу, то тут йдеться про програми навчання та міжнародного обміну поліцейських спільно з громадою, тобто це не тільки тактико-спеціальні навчання з профілактики і припинення злочинів, але й програми мобільності для поліцейських різних країн світу на теми лідерства, взаємодії з громадою, соціального підприємництва. На цих програмах головним напрямком підготовки має стати проектний менеджмент.

Третій напрямок охоплює розробку і реалізацію спільних проектів поліції та громади. До можливих напрямків такої діяльності можна віднести:

1) проекти, націлені на втілення реформаційних змін в системі Національної поліції та змін, пов'язаних із удосконаленням правової бази, а також внутрішньої структури органу. При чому такі проекти мають обов'язково обговорюватися та узгоджуватися з керівництвом Національної поліції та МВС України, мають бути доцільними з точки зору політики держави;

2) проекти, спрямовані на вирішення завдань, що стоять перед Національною поліцією у сфері забезпечення громадської безпеки та інших сферах. У цьому напрямку важливим елементом є формування довіри та налагодження взаємозв'язків з населенням;

3) проекти, спрямовані на вирішення актуальних проблем суспільства, комплексу проблем окремих категорій населення (особи з алкогольною залежністю, важкі підлітки) та превентивний вплив на населення взагалі (проведення лекцій у школах, на підприємствах, висвітлення поліцією інформації у засобах масової інформації тощо).

Щодо прикладів такої діяльності, які ми маємо на теперішній час, то фахівці «Фонду розвитку Маріуполя» проводили серії тренінгів з проектного менеджменту для поліцейських. У територіальних управліннях поліції успішно реалізуються проекти «Безпечний дім», «Шкільний офіцер поліції» та інші. Поліцейські долучаються до проведення всеукраїнських фестивалів, організовуючи власні виставки, конкурси, демонструючи всім охочим поліцейську техніку та спеціальні засоби.

Подібні проекти стають можливими у тому числі і завдяки діяльності Консультативної місії Європейського Союзу, яка регулярно проводить зустрічі із представниками Національної поліції, надає консультації в ході реалізації неурядовими організаціями соціальних проєктів.

Наукова(практична) новизна. Використання проектного менеджменту дозволяє не тільки підвищити ефективність роботи Національної поліції, рівень довіри громади до поліції, покращити систему середньої та вищої освіти, а й залучити додаткові кошти (в першу чергу – ресурси європейських донорів) для вирішення актуальних питань місцевого і регіонального розвитку.

Одержано 19.11.2019

УДК 342.9

Ганна Володимирівна НІКІША,

слухач магістратури факультету № 3

Харківського національного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Оксана Олександрівна ПАНОВА,

доцент кафедри поліцейської діяльності

та публічного адміністрування факультету № 3

Харківського національного університету внутрішніх справ,

доктор юридичних наук, доцент

ОСОБЛИВОСТІ СУБ'ЄКТА (КРИВДНИКА) В ПРАВОПОРУШЕННЯХ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ДОМАШНІМ НАСИЛЬСТВОМ: АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Що таке насильство? Існує чимало визначень цього явища, які концентруються на визнанні застосування силових методів, психологічного тиску, погроз, свідомо спрямованих на слабких або тих, хто не може чинити опір. Домашнє насильство – це один з різновидів насильства. Воно відрізняється від інших проявів (на вулиці, під час військових дій, під час конфлікту, в колективах тощо) тим, що коїться близькими один до одного людьми (родичами або членами сім'ї), які мають тісні стосунки – кровні, емоційні, шлюбні, інтимні, господарські та які пов'язані між собою. Наша країна, як і більшість країн світу, переживає негативні соціальні процеси, які супроводжуються значними кризовими змінами у суспільстві. Одним із таких явищ є насильство.

Насильством наповненні різні сфери людського буття: політичне, економічне, духовне та сімейно-побутове.

Намагаючись вирішити проблему домашнього насильства, у грудні 2017 року Верховна Рада України ухвалила Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», в якому запропоновано новий підхід (із використанням європейських стандартів) до боротьби з цим негативним явищем у суспільстві.

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», домашнім насильством визнаються діяння (дії або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що

вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь.

Діяння визнається насильством лише тоді, коли воно порушує вимоги чинного законодавства і призводить чи може призводити до порушення конституційних прав і свобод члена сім'ї. Домашнє насильство може мати форму, як активних дій (нанесення побоїв, знищення майна тощо), так і бездіяльності, тобто пасивної поведінки особи, коли вона не вчиняє дій, які могла та повинна була вчинити, щоб запобігти настанню шкідливих наслідків (наприклад, не надання допомоги члену сім'ї, який перебуває у небезпечному для життя становищі).

Насильником (кривдником) здебільшого стає людина, яка сама переживала насильство, має «занижену» самооцінку, прагнення контролю, домінування (ставить свої цінності, упередження вище за інші та нав'язує їх), не в змозі висловити свої потреби та зрозуміти потреби іншого. Нерідко насильник сприймає свої дії як єдину комунікацію – лише так його чують, поважають, бояться. Якщо насильник є соціопатом (людина з клінічною нездатністю до соціальної адаптації), його характеризує також невміння співпереживати, садизм.

Домашнє насильство в залежності від його проявів та тяжкості може кваліфікуватися як адміністративне правопорушення або таке, що має ознаки злочину. Змінами до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів домашнє насильство криміналізуються (з січня 2019 р.).

Відповідно до Кодексу України про адміністративні правопорушення суб'єктом адміністративного проступку є фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку; (за ч. 2 ст. 173-2 КУпАП – особа, на яку вже було накладено адміністративне стягнення за вчинення аналогічного правопорушення).

Практично всі дослідники, які працюють з проблемою хронічного насильства, відзначають, що насильство завжди йде по колу, тобто має циклічний характер. Кожного наступного разу цей цикл може скорочуватися в часі, а насильство – ставати більше інтенсивним та жорстоким.

Тому, на наш погляд, при визначенні суб'єкта (кривдника) необхідно особливу увагу приділяти особам за якими раніше спостерігалось схильність до насильницьких дій, зокрема це стосуються проявів жорстокого поводження з тваринами, або проживання в сім'ї так званої категорії «ризик», де один з членів сім'ї систематично вчиняє насильницькі дії, а жертва даного насилля сприймає це як належне.

Одержано 19.11.2019

УДК 347.9

Тетяна Олександрівна ПОПОВА,

курсант Ф2-405 факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Олексій Валерійович САЛМАНОВ,

викладач кафедри кримінального процесу

та організації досудового слідства факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ

ЩОДО ПРОБЛЕМ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ З ОПЕРАТИВНИМИ ПІДРОЗДІЛАМИ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ

Для вдосконалення організації взаємодії підрозділів Національної поліції України, насамперед необхідно досліджувати помилки та проблеми, що виникають між ними під час проведення негласних слідчих розшукових дій. Ефективність, результативність і повнота розслідування злочинів значною мірою залежить від налагодженості організації діяльності уповноважених суб'єктів, які повинні функціонувати разом. В першу чергу це стосується працівників органів досудового розслідування та оперативних підрозділів. Адже проблеми їх взаємодії є однією з причин недостатнього виявлення, розкриття та розслідування злочинів.

Чинний кримінальний процесуальний кодекс України не містить в собі визначення поняття «взаємодія», однак даний термін згадується в п. 5 ст. 7 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», що являється одним із обов'язків

підрозділів, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність та зобов'язує оперативних працівників здійснювати взаємодію між собою та іншими правоохоронними органами, в тому числі відповідними органами іноземних держав та міжнародних антитерористичних організацій, з метою швидкого і повного попередження, виявлення та припинення злочинів. Науковець О. В. Яковлев в своїй науковій роботі дав своє визначення цьому поняттю і зазначив, що взаємодія слідчих та оперативних підрозділів при проведенні слідчих (розшукових) дій, оперативно-розшукових заходів та негласних слідчих (розшукових) дій – це взаємодопоміжна, спільна та узгоджена співпраця при досудовому розслідуванні злочинів з розподілом компетенції, функцій, повноважень, взаємних обов'язків, яка спрямована на розв'язання завдань кримінального судочинства.

Діючи нормативно-правові акти роблять слідчого не тільки офіційним, але й фактичним лідером. За своїм правовим статусом він є юридично відповідальним, бо саме слідчий визнає саму потребу у взаємодії, цілі та напрямки розслідування злочину, несе відповідальність за належну реалізацію взаємодії зокрема, та за весь процес перебігу досудового розслідування. В свою чергу оперативні працівники сприяють слідчому у вирішенні проміжних завдань і досягненню кінцевої мети розслідування конкретних кримінальних проваджень, відповідають за належне здійснення оперативно-розшукової діяльності, проведення оперативно-розшукових заходів, фіксації та використання їх результатів. Саме взаємодія є невід'ємним елементом діяльності підрозділів, завдяки цьому процесуальна діяльність має дати ефект в розкритті злочинів, який вони не зможуть досягти діючи самостійно один від одного.

До проблем взаємодії означених підрозділів слід віднести психологічні протиріччя, нерідко має місце негативне ставлення до конкретних працівників. До конфлікту між ними може призвести розбіжність особистих якостей, інтересів та думок, адже в своїй роботі слідчий ставить за мету повне та всебічне розслідування та своєчасне направлення кримінального провадження до суду, коли в той же час оперативний працівник поліції переслідує більш вузьку і близьку йому мету – встановлення особи злочинця та отримання показників. В більшості випадків працівники оперативних підрозділів не сприймають слідчого як посадову особу, якій вони повинні підпорядковуватися.

Наступною проблемою взаємодії підрозділів досудового розслідування та оперативних підрозділів, являється те, що слідчий в більшості випадках досить мало, або ж взагалі не знає норм оперативно-розшукового законодавства, не розуміється в нюансах проведення оперативно-розшукової діяльності, оперативно-розшукових заходів. Саме це впливає на швидкість та ефективність їх спільної роботи, бо оперативному працівникові складно довести слідчому про необхідність проведення тої чи іншої негласної слідчої (розшукової) дії під час розслідування кримінального правопорушення.

Отже, можемо дійти висновку, що слідчі та оперативні підрозділи в розкритті та розслідуванні злочинів будуть мати достатній рівень ефективності, тільки в разі спільної взаємодії, яка вимагає детального спільного планування, обговорення думок, участі в проведенні окремих слідчих і розшукових дій, така форма взаємодії додасть спільній діяльності цілеспрямованості і більшої організованості. Вдосконалення системи управління, організації та контролю потребують швидкого вирішення, адже від цього залежить якість, повнота та швидкість розкриття кримінальних правопорушень, що готуються чи були вчинені.

Одержано 19.11.2019

УДК 351.95

Роман Романович РОМАНІВ,

курсант групи Ф4-201 факультету № 4

Харківського національного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Ірина Дмитрівна КАЗАНЧУК,

доцент кафедри адміністративного права та процесу

факультету № 1 Харківського національного

університету внутрішніх справ,

кандидат юридичних наук, доцент

ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ КІБЕРПОЛІЦІЇ ЩОДО ВИЯВЛЕННЯ ТА ПРОФІЛАКТИКИ ПРАВОПОРУШЕНЬ У КІБЕРПРОСТОРІ

Стрімкий розвиток інформаційних технологій трансформує світ, поступово створюючи інформаційне суспільство. Водночас впровадження в життя людини новітніх інформаційних

технологій викликало появу такого негативного явища як кіберзлочинність. Це явище стало транснаціональним і здатне завдати значної шкоди інтересам кожної людини, суспільства і держави.

Кіберзлочин – це злочин, вчинений у віртуальному просторі (інформаційній мережі Інтернет), створеному за допомогою комп'ютерів, де містяться особисті дані користувачів. До кіберзлочину можна віднести зламану сторінку в соцмережі або «зламаний» телефон, створення та розповсюдження вірусів і шкідливого програмного забезпечення, здійснення незаконного підміну телефонного трафіку (рефайлінг), вкрадені паролі від банківських карт або втручання в роботу системи банків, несанкціонований доступ до інформаційної мережі СБУ та інших правоохоронних органів. При цьому цілі кіберзлочинів можуть бути найрізноманітнішими: вкрати гроші з банківської карти або, зламавши телефон відомої людини, викласти її селфі-фото в інтернет, викрати стратегічні документи або «обвалити» фондовий ринок тощо [1]. З'явилася велика кількість шахраїв, які під виглядом добросовісних продавців пропонують у Інтернет-мережі надання неіснуючих послуг та намагаються продати різний товар, якого насправді в них немає. Це може бути як електрообладнання, будівельні матеріали, цифрова, відеотехніка та інше.

З 2015 року в структурі кримінальної поліції Національної поліції України діє Департамент кіберполіції, фахівці якого працюють над виявленням й розкриттям злочинів, скоєних у Інтернет мережі. Створення кіберполіції в Україні в ході реформування та розвитку системи МВС України забезпечило підготовку та функціонування висококваліфікованих фахівців в експертних, оперативних і слідчих підрозділах поліції, задіяних у протидії кіберзлочинності, та здатних застосовувати на високому професійному рівні новітні технології в оперативно-службовій діяльності [2]. До речі, з вересня 2016 року на базі Харківського національного університету внутрішніх справ працівники Департаменту кіберполіції проходять курси з підвищення кваліфікації, в рамках якого слухачам довелося пройти не лише складний попередній відбір, але і закінчити 760-годинне навчання та витримати 4 місячний курс підготовки. Додатково в Києві були проведені тренінги за участі британських експертів.

Діяльність кіберполіції, як міжрегіонального територіального органу поліції, відповідно до законодавства України, спрямована на: забезпечення реалізації державної політики у сфері боротьби з кіберзлочинністю, організацію і здійснення оперативно-розшукової діяльності, інформування населення про появу нових кіберзлочинців, впровадження програмних засобів для систематизації кіберінцидентів, реагування на запити зарубіжних партнерів, які надходять по каналах Національної цілодобової мережі контактних пунктів [3].

В ході виконання важливих завдань кіберполіція виконує такі функції:

- визначає, розробляє та забезпечує реалізацію комплексу заходів, спрямованих на попередження та протидію кримінальним правопорушенням у сфері протидії кіберзлочинності;
- у межах своїх повноважень уживає необхідних оперативно-розшукових заходів щодо викриття причин і умов, які призводять до вчинення кримінальних правопорушень у сфері протидії кіберзлочинності;
- уживає передбачених чинним законодавством заходів зі збирання й узагальнення інформації стосовно об'єктів, у тому числі об'єктів сфери телекомунікацій, інтернет-послуг, банківських установ і платіжних систем з метою попередження, виявлення та припинення кримінальних правопорушень;
- проводить серед населення роз'яснювальну роботу з питань дотримання законодавства України у сфері використання новітніх технологій, а також захисту та протидії кіберзагрозам у повсякденному житті;
- забезпечує формування й наповнення інформаційних масивів даних, автоматизованих інформаційних систем відповідно до потреб службової діяльності;
- організовує виконання, у межах компетенції, доручень слідчого, прокурора щодо проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій у кримінальних провадженнях та інше.

Кіберполіцейські звертають увагу інтернет-користувачів на той факт, що інколи зловмисники викуповують доменні імена сайтів, які раніше добросовісно надавали послуги покупцям, і намагаються видати новий сайт за ресурс,

який надає такі самі послуги, а інколи навіть може мати такий самий вигляд, як і старий ресурс. У такому випадку користувач навіть може знайти в інтернеті велику кількість позитивних відгуків про цей сайт, однак потрібно звертати увагу на останню дату залишеного коментаря, радять кіберполіцейські [4].

Отже, враховуючи важливу роль кіберполіції, потрібно нарощувати та розширювати її можливості, аби наперед прораховувати кроки злочинців в Інтернет-просторі. Відтак в штат кіберполіції слід ввести додаткові посади, які передбачають новий напрямок роботи, у першу чергу, виконання превентивної функції, спрямованої також на інформування населення про розповсюджені прийоми, які використовують злочинці в Інтернет мережі для того, щоб розпізнавати їх. Це дасть змогу оперативно розкривати кіберзлочини, визначати чинники, які сприяють їх скоєнню, завчасно виявляти протиправний контент (контент, який пропагує екстремізм, тероризм, наркоманію, порнографію, культ жорстокості і насильства) та зловмисників до того, як вони скоять кіберзлочин, і взагалі – покращать роботу колег з інших підрозділів поліції (карного розшуку та слідчих органів) в рамках кримінальних проваджень у розкритті злочинів, учинених із застосуванням високих інформаційних технологій.

Список бібліографічних посилань

1. Коротка Н. Що таке кіберполіція? *Трибуна*. URL: <https://tribuna.pl.ua/news/shho-take-kiberpolitsiya> (дата звернення: 10.11.2019).
2. Про Департамент кіберполіції Національної поліції України : наказ МВС України від 10.11.2015 № 85 // Департамент кіберполіції офіц. сайт. URL: <https://cyberpolice.gov.ua/police-commission> (дата звернення: 10.11.2019).
3. Береза В. В. Принципи діяльності Департаменту кіберполіції Національної поліції. *Форум права*. 2017. № 5. С. 44–48. DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.1189070>.
4. Кіберполіція попереджає про сплеск шахрайства в інтернет-магазинах. *Укрінформ*. 18.01.2017. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2158555-kiberpolicia-poperedzae-pro-splesk-sahrajstva-v-internetmagazinah.html> (дата звернення: 07.11.2019).

Одержано 19.11.2019

УДК 343.97:343.9

Олександра САМОЙЛОВА,

курсант групи Ф1-303 факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Тетяна Анатоліївна ШЕВЧУК,

викладач кафедри кримінального права і кримінології

факультету № 1 Харківського національного

університету внутрішніх справ,

кандидат юридичних наук

ПРОТИДІЯ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ

На сучасному етапі розвитку суспільства домашнє насильство є загрозливою тенденцією для української спільноти. Безумовно, ця проблема не є новою, її історичні корені сягають в давнину, трансформуються залежно від цілого комплексу суспільних факторів на певних етапах розвитку суспільства. Але незалежно від того, які соціальні обставини продукують це негативне явище, воно завжди посягає на моральні устої суспільства, порушує права і свободи громадян, виступає передумовою до вчинення більш тяжких злочинів.

Відповідно до Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» домашнім насильством є діяння (дії або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь. Насильство не обмежується фізичною, сексуальною та психологічною шкодою. До нього також відносять залякування, страждання, примус і позбавлення свободи.

За даними Міністерства юстиції України жорстокість в сім'ї у більшості випадків є причиною конфліктів підлітків із законом, 50 % дітей ставали свідками насильницьких дій над своїми матерями, 65 % тих, хто займається проституцією, відчували сексуальне насильство ще в дитинстві, 70 %

випадків дитячого насильства відбувається в неповноцінних сім'ях. Діти – жертви насильницьких дій: в 10 разів частіше намагаються скоїти самогубство, 50 % тікають з дому або жебракують. Серед дітей, які відбувають покарання у виховних колоніях, – 50 % з неповних сімей та піддавались насильству. З кожним роком шокуюча статистика щодо насильства вдома невпинно зростає. Та лише 10 % повідомлень про насильство в сім'ї доходить до правоохоронних органів.

Для цих діянь характерним є високий рівень латентності, що перешкоджає успішній протидії їм. Сфера насильницьких злочинів в сімейно-побутових відносинах через свою природну закритість («чужа сім'я – пійма») залишається і в наш час мало соціалізованою та придатною до соціального контролю. Стереотипний погляд, що «сміття з хати» виносити не треба, навпаки, сприяє росту поширеності домашнього насильства. Нажаль, такі погляди глибоко засіли в свідомості багатьох як сімейних насильників, так і осіб з їх близького оточення.

На мою думку, важливим кроком попередження домашнього насильства є вміння своєчасно розпізнати ознаки насильства над дітьми або іншими членами родини та вчинити заходи, спрямовані на припинення злочинної поведінки винних осіб. У випадку проявів насильства по допомогу варто звертатися до державних органів та установ, а саме: правоохоронних органів (поліція), медичних установ, управління у справах сім'ї, молоді та спорту, центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, служб у справах дітей.

Відповідальність кривдника за вчинення домашнього насильства наразі передбачена Кодексом України про адміністративні правопорушення. Стаття 172-3 за вчинення домашнього насильства передбачає покарання у вигляді штрафу від 170 до 340 грн або громадських робіт на строк 30–40 годин, або адміністративного арешту на строк до 7 діб. Повторне вчинення домашнього насильства протягом року вже загрожує штрафом від 340 до 680 грн або громадськими роботами на строк від 40 до 60 годин, або адміністративним арештом на строк до 15 діб.

Крім того, на вимогу часу у 2017 році Кримінальний кодекс України було доповнено новою статтею 126-1 «Домашнє насильство» яке карається громадськими роботами на строк від ста п'ятдесяти до двохсот сорока годин, або арештом на

строк до шести місяців, або обмеженням волі на строк до п'яти років, або позбавленням волі на строк до двох років.

Основною метою заходів протидії домашньому насильству є забезпечення безпеки осіб, постраждалих від такого насильства, захист їх прав та законних інтересів, недопущення повторного вчинення щодо них такого роду діянь.

Таким чином, домашнє насильство – це досить складне, і нажаль, недостатньо досліджене соціальне явище. Воно має стійку тенденцію до поширення у вітчизняному просторі, що зумовлюється складною взаємодією багатьох чинників, і підхід до цієї проблеми також повинен бути багатостороннім. Виходячи з вищевикладеного, існує ряд факторів, причому частина їх відноситься до особистості, частина до сім'ї і частина до соціального оточення, які збільшують ймовірність появи у людини схильності до агресії та насильства в дитинстві, в підлітковому віці і в юності. В ідеальному варіанті превентивні програми повинні розглядати всі системи, що впливають на молодь (особистість, сім'я, громада і суспільство), і забезпечувати проведення безперервного ланцюга заходів на всіх стадіях розвитку людини.

Одержано 19.11.2019

УДК 159.9:[351.745(477):355.541.1]

Сва Русланівна САХАРОВА,

*курсант навчально-наукового інституту № 1
Національної академії внутрішніх справ*

Науковий керівник:

Олександр Миколайович КРУК,

*доцент кафедри вогневої підготовки
Національної академії внутрішніх справ*

ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ КАДРІВ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ МВС УКРАЇНИ

Актуальність теми полягає у вивченні аспектів вогневої підготовки в умовах реформування системи МВС України, вивченні психологічного ставлення поліцейських до застосування вогнепальної зброї.

Для початку, пропоную розібратися з поняттям «вогнева підготовка». Отже, вогнева підготовка – це комплекс заходів, спрямований на вивчення поліцейським основ стрільби з вогнепальної зброї, правомірності її застосування (використання) і вдосконалення навичок безпечного поводження з нею, швидкісної та влучної стрільби по нерухомих і рухомих цілях, із різних положень, в обмежений час, у русі тощо. У реальних умовах є небезпека ураження поліцейського різними способами, зазвичай це вирішують долі секунд. Тому морально-психологічному аспекту у розрізі вогневої підготовки працівників Національної поліції України необхідно приділяти постійну увагу.

Через недосконалу програму навчання вогневій підготовці, в якій задіяний лише аспект вивчення правильності тримання зброї, прицілювання, натиску на спусковий гачок, зовсім відсутній психологічний аспект підготовки поліцейського до можливого ведення вогню по живій мішені (людині), дії в критичній ситуації, пов'язаний із ризиком для життя та здоров'я як самого поліцейського, так й інших осіб. Навіть досвідчені працівники поліції недостатньо орієнтуються в непередбачуваних обставинах, нерідко приймають помилкові рішення, невпевнено застосовуючи (використовуючи) або взагалі не застосовуючи вогнепальну зброю.

Одним із провідних напрямів професійної підготовки працівників Національної поліції України є саме вогнева підготовка. Основним завданням вогневої підготовки є вивчення поліцейськими заходів безпеки під час поводження з вогнепальною зброєю, правових підстав застосування та використання вогнепальної зброї, вивчення матеріальної частини та правил експлуатації зброї, основ умілого володіння вогнепальною зброєю.

Розглянувши основні завдання вогневої підготовки, варто акцентувати увагу на такому важливому моменті навчання, як психологічна підготовка поліцейського.

У процесі учбово-тренувальних занять часто доводиться спостерігати, наскільки впевнено ті, кого навчають, поводяться з навчальною зброєю в класі. На вогневому рубежі – зовсім інша ситуація. Деякі, судомно стискаючи в руках пістолет, заряджений бойовими патронами, мають розгублений і скутий вигляд. Вони відразу забувають те, чому їх вчили раніше. Це природна реакція людини на дії, пов'язані

з незвичними відчуттями, такими, як звук пострілу й віддача зброї. Крім того, стрільба з вогнепальної зброї зовсім не є повсякденним явищем, тому викликає неабиякі переживання. Постріл асоціюється у поліцейських із такими почуттями, як тривожність та страх, що нерідко відображається на роботі центральної нервової системи. Ці почуття загальмовують всю функціональну діяльність і викликають стан зайвої напруженості психіки й усіх систем організму стрілка.

У процесі вогневої підготовки поліцейських, беручи до уваги психологічний аспект, у них повинні закріпитися такі якості:

- уміння керувати собою, «відключатися» від різних сторонніх факторів, що можуть заважати при стрільбі;
- упевненість в своїх силах;
- стійкість до впливу несприятливих факторів;
- здатність концентрувати свою увагу, зосереджуватись виключно на стрільбі.

Також особливу увагу необхідно приділяти такій якості, як наполегливість. Саме вона відіграє важливу роль у досягненні бажаного результату.

Отже, психологічні особливості вогневої підготовки полягають у такому:

- у формуванні й удосконаленні у поліцейських спонукальної вольової функції – вибору цілі і її враження за умовами, визначеними вправою зі стрільби;
- у вихованні в поліцейських спроможності переборювати природне хвилювання як на вогневому рубежі в тирі, так і у разі застосування вогнепальної зброї в реальних умовах;
- у виробленні в поліцейського адаптації до звуку пострілу та віддачі зброї.

З цього виходить висновок, що психологічна підготовка озброєного поліцейського – це процес, спрямований на формування його оптимального психологічного стану, упевненості у своїх навичках і постійної внутрішньої готовності, що сприяє виконанню найбільш грамотних дій, пов'язаних із застосуванням або використанням вогнепальної зброї в умовах стресових ситуацій.

Список бібліографічних посилань

1. Ануфрієв М. І. Службова підготовка працівників органів внутрішніх справ : навч.-метод. посіб. Київ : РВВ МВС України, 2003. 440 с.

2. Мислива О. О., Москалець А. П. Інноваційні методи стрілецької підготовки поліцейських в умовах реформування системи МВС України // Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України : зб. матеріалів II міжнар. наук.-прак. конф. (м. Харків, 21 квітня 2017 р.). Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2017. С. 205.

3. Про затвердження Інструкції із заходів безпеки при поводженні зі зброєю : наказ МВС України від 01.02.2016 № 70 // Ліга:Закон : правовий портал. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/RE28380.html (дата звернення: 10.11.2019).

Одержано 19.11.2019

УДК 347.9

Вікторія Юріївна СТУПКА,

курсант групи Ф2-405 факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Олексій Валерійович САЛМАНОВ,

викладач кафедри кримінального процесу

та організації досудового слідства факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ

ТИПОВІ ПОМИЛКИ ТА ПРОБЛЕМИ СЛІДЧИХ, ПРОКУРОРІВ ТА ОПЕРАТИВНИХ ПРАЦІВНИКІВ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ

Потрібно зазначити, що дана проблема є досить актуальною. Адже, правильність проведення негласних слідчих (розшукових) дій (далі НС(Р)Д) є надзвичайно важливим питанням в провадженні, від правильності проведення буде залежати допустимість доказів та подальший успіх даного провадження. Необхідно звертати особливу увагу на порядок отримання доказів слідчим та прокурором під час досудового розслідування та ретельно з'ясовувати, чи в порядку, передбаченому положеннями Кримінального процесуального кодексу України (далі КПК України), отриманий той чи інший доказ в кримінальному провадженні.

Перш за все необхідно визначити що проведення НС(Р)Д в кримінальному провадженні регулюється КПК України, Законами України «Про оперативно-розшукову діяльність» та «Про державну таємницю». Окремим документом, який регламентує порядок проведення НС(Р)Д є Інструкція про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні, затверджена спільним наказом Генерального прокурора України, міністра внутрішніх справ України, головою Служби безпеки України, головою Адміністрації державної прикордонної служби України, міністром фінансів України, міністром юстиції України 16.11.2012 року № 114/1042/516/1199/936/1687/5 [1–3].

Типовою помилкою слідчих та працівників оперативних підрозділів під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій є оформлення отриманих внаслідок НСРД даних у відповідних протоколах. Саме на оформлення протоколів про хід і результати негласних слідчих (розшукових) дій необхідно звертати особливу увагу. Відповідно до ст. 252 КПК України фіксація ходу і результатів негласних слідчих (розшукових) дій повинна відповідати загальним правилам фіксації кримінального провадження, передбаченим цих Кодексом. За результатами проведення негласної слідчої (розшукової) дії складається протокол, до якого в разі необхідності долучаються додатки. Тобто дана стаття відсилає нас до ч. 1 ст. 104 КПК України де вказується що у випадках, передбачених цим Кодексом, хід і результати проведення процесуальної дії фіксуються у протоколі. Отже, в протоколі НС(Р)Д повинно бути зафіксовано хід даної процесуальної дії. Проте, частою помилкою слідчих є складання протоколу про результати негласної слідчої (розшукової) дії і не фіксування в протоколі НС(Р)Д ходу даної процесуальної дії. Тобто, слідчі не відображають перебіг всієї процесуальної дії, а зазначають лише результати які було отримано під час її проведення [2].

Як приклад, можемо взяти такий вид НС(Р)Д як контроль за вчиненням злочину. Досить часто не вказують хто конкретно з оперативних працівників чи залучених спеціалістів встановлював на дану особу спеціальне аудіо-, відеоспостережне обладнання та хто конкретно знімав обладнання з особи, яка залучена до конфіденційного співробітництва. Не зазначається маршрут, яким особа залучена до

конфіденційного співробітництва пресувалася від оперативного підрозділу на зустріч з особою щодо якої проводиться контроль за вчиненням злочину та не вказується маршрут її повернення до оперативного підрозділу.

Також не менш важливою помилкою є відсутність ухвали слідчого судді на здійснення аудіо- та відеоконтролю, фотографування та застосування спеціальних технічних засобів для спостереження під час здійснення контролю за вчиненням злочину.

Розглянемо такий вид НС(Р)Д, як аудіо-, відеоконтроль особи. Слідчий пише клопотання про дозвіл на проведення даного виду НС(Р)Д щодо громадянина А на що йому надається ухвала слідчого судді відповідно до ст. 260 КПК України. В ході проведення даного аудіоконтролю особи слідчий отримує відомості розмов які стосуються кримінального правопорушення (як приклад) громадянина А та розмов громадянина Б, що заносить в протокол. Тут і виникає типова помилка, адже, якщо дозвіл був наданий лише на аудіоконтроль громадянина А, то відомості які отримані щодо громадянина Б і також занесені до протоколу є незаконними та порушують його конституційні права на таємницю листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції та не втручання в особисте і сімейне життя відповідно до ст. 31 та 32 Конституції України і такий протокол НС(Р)Д є недопустимим [2; 3].

Для прикладу на вищевикладену проблему також можна привести такий випадок, у кримінальному провадженні, яке розслідується за ознаками кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 307 Кримінального кодексу України, проводиться такий різновид негласних слідчих (розшукових) дій, як аудіо-, відеоконтроль особи. На відео зафіксовано, як особи, яка виступає безпосереднім покупцем наркотичних засобів в іншій особі, остання збуває наркотичний засіб, водночас на відео видно, як дві невстановлені особи за допомогою пристосованих засобів незаконно проникли до салону автомобіля та надалі зникли на вказаному транспортному засобі у невідомому напрямку. Слідчий може використати вказаний протокол та додатки до нього лише у провадженні щодо фіксації незаконного збуту наркотичного засобу. У провадженні за фактом заволодіння транспортним засобом прокурор або слідчий матиме лише уявлення, тобто

інформацію про існування доказів на підтвердження вини конкретних осіб, проте використати їх він не в змозі, адже дані докази стануть не допустимими в провадженні щодо заволодіння транспортним засобом. КПК України не дає відповіді на питання, що робити органу досудового розслідування у вказаній ситуації. Згідно з ч. 3 ст. 254 КПК України виготовлення копій протоколів про проведення негласних слідчих (розшукових) дій та додатків до них не допускається і дозвіл на аудіо-, відеоконтроль особи надано лише в рамках кримінального провадження яке стосується збуту наркотичних засобів. Тобто якщо ми використаємо даний протокол в іншому кримінальному провадженні це буде помилкою, адже дані докази не є допустимими та належними згідно КПК України. В даному випадку є також проблема в законодавстві [4; 5].

Таким чином, з вищевикладеного можна зробити висновок що на практиці слідчими, оперативними працівниками та прокурорами не приділяється належна увага до правильності проведення та контролю за виконанням негласних слідчих (розшукових) дій в відповідності до КПК України. Проте не можемо відкидати той факт, що положення кримінального процесуального законодавства України, які стосуються інституту негласних слідчих (розшукових) дій, потребують доопрацювання.

Список бібліографічних посилань

1. Конституція України : закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР : ред. від 21.02.2019 // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/254k/96-вр> (дата звернення: 16.10.2019).

2. Кримінальний процесуальний кодекс України : закон України від 13.04.2012 № 4651-VI : ред. від 18.10.2019 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 16.10.2019).

3. Про затвердження Інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні : наказ Ген. прокуратури України, МВС України, Служби безпеки України, Адміністрації держ. прикордон. служби України, М-ва фінансів України, М-ва юстиції України від 16.11.2012 № 114/1042/516/1199/936/1687/5 // БД «Законодавство

України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0114900-12> (дата звернення: 16.10.2019).

4. Сердюк А. В. Процесуальні аспекти проведення аудіо-, відеоконтролю особи як різновиду негласних слідчих (розшукових) дій. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Юридичні науки*. 2016. Вип. № 3, Т. 2. С. 126–127.

5. Лазоренко Є., Помаз Я. Деякі проблеми використання протоколів проведення негласних слідчих (розшукових) дій та додатків до них. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. Вип. № 4. С. 262–263.

Одержано 19.11.2019

УДК 342.951:351.82

Крістіна Павлівна ТИМЧЕНКО,

*курсант групи Ф3-202 факультету № 3
Харківського національного університету внутрішніх справ*

Науковий керівник:

Вадим Сергійович СЕЛЮКОВ,

*доцент кафедри поліцейської діяльності
та публічного адміністрування факультету № 3
Харківського національного університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент*

ОРГАНІЗАЦІЯ КІНОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ У ДЕРЖАВНІЙ ПРИКОРДОННІЙ СЛУЖБІ УКРАЇНИ

Відповідно до Інструкції з організації кінологічного забезпечення в Державній прикордонній службі України, затвердженій наказом МВС України від 26.03.2018 № 234 кінологічне забезпечення – це комплекс заходів з підготовки та використання інспекторів-кінологів із службовими собаками для виконання завдань з охорони державного кордону та прикордонного контролю, а також розведення, вирощування, утримання службових собак в органах та підрозділах Держприкордонслужби. Тобто під кінологічним забезпеченням розуміється саме організація та забезпечення несення інспекторами-кінологами служби зі спеціальними засобами та відповідною підготовкою.

Головним завданням кінологічного забезпечення є якісна підготовка інспекторів-кінологів та службових собак. Саме це є основою якісного забезпечення подальшої службової діяльності прикордонників. Система підготовки кінологів та службових собак передбачає систематичні заняття та тренуванні зі службовим собакою.

В процесі підготовки кінологи стикаються з багатьма проблемами, але в рамках тез хотілося б зупинитися саме на безпечності умов підготовки собаки до служби. Так, відповідно до Цивільного Кодексу України собака відноситься до джерел підвищеної небезпеки, а саме визначено, що діяльність, пов'язана з використанням, зберіганням або утриманням службових собак та собак бійцівських порід тощо, що створює підвищену небезпеку для особи, яка цю діяльність здійснює, та інших осіб.

Враховуючи це, вищевказана Інструкція у п. 5 III Розділу закріпила заходи безпеки при підготовці службових собак. Під час підготовки службових собак необхідно дотримуватися таких заходів безпеки:

1) Кожне заняття слід розпочинати тільки після інструктажу всіх осіб, які залучаються до занять, щодо правил поведінки із собаками. Інструктаж є превентивною мірою, яка забезпечує певний рівень безпеки осіб, які проводять тренування із собакою. Інструктаж є своєрідною теоретичною підготовкою до заняття.

2) Рух із собакою має здійснюватися без повода, якщо до такого використання собака підготовлений, або на короткому поводі з одягненим на нього намордником. Тримання собаки на повідку може спричинити несподіване травмування провідника.

3) Під час занять у складі групи інспекторів-кінологів із собаками слід дотримуватися необхідних інтервалів та дистанції (у строю на місці – не ближче двох кроків, у русі – 4 кроки, під час моціону собак – не ближче 15 кроків). Це здійснюється задля запобігання конфліктів між собаками, що можуть дестабілізувати їх роботу.

4) Своєчасно має стримуватися агресивна реакція собаки на людей і тварин, слід постійно стежити за поведінкою собаки і своєчасно запобігати його небажаним діям. Така поведінка собаки на тренуванні може привести до травмування кінолога, тому її присікання є дієвим заходом попередження травматизму.

5) Перед пуском собак на перешкоди потрібно впевнитися в їх справності і відсутності на землі гострих предметів. Крім власної безпеки на інспектора-кінолога покладається обов'язок забезпечення безпеки тварини, тому на тренуваннях усі перешкоди мають перевірятися з метою уникнення травмування собаки.

6) Даючи ласощі, тримати їх на долоні, а не кінчиками пальців. Останній варіант може призвести до ненавмисного прикушування пальців рук кінолога, що є фактором, який унеможливить подальшу роботу.

7) Під час заняття собак слід прив'язувати на справні ланцюги, відстань між якими повинна виключати контакт між собаками.

8) Потрібно використовувати справне й підігнане за розміром спорядження. Справна амуніція є запорукою не тільки ефективного дресирування, а й заходом безпеки.

9) Під час дресирування собак з навичок захисту помічник (фігурант) повинен бути у справному та надійно застебнутому (зав'язаному) спеціальному захисному одязі. В даному виді тренувань найчастіше відбувається травмування кінологів, для уникнення таких ситуацій, дотримання правил носіння захисного спорядження дає більше шансів уникнути травмування людини та собаки в тому числі.

10) У разі виникнення бійки між собаками інспектори-кінологи, тримаючи собак за нашийники, скручують їх так, щоб задушливим прийомом примусити їх зупинитись. Забороняється бити собак, розтягувати їх у різні сторони, хапати за горло. Удари по собаці можуть призвести до посилення агресивної поведінки собаки, тому у випадку бійки собак в першу чергу необхідно пам'ятати про власну безпеку.

11) Не виробляти у службових собак небажані умовні рефлекси (не створювати відповідних умов для їх вироблення), що можуть призвести в майбутньому до травмування персоналу і самого собаки.

12) Не допускати контакту службових собак з іншими собаками, що може призвести до конфліктів між собаками, зараженням захворюваннями або вироблення небажаних реакцій поведінки.

Як висновок, варто наголосити, що усі зазначені заходи є не просто формальністю, а реальною загрозою безпеці інспекторів-кінологів, а особливо в процесі підготовки собаки

до служби. Неухильне дотримання вказаних правил не є цілковитою запорукою уникнення травмувань, але вони максимально знижують рівень такого травмування.

Одержано 19.11.2019

УДК 351.746.2(477)

Катерина Романівна ТРОФИМЕНКО,
*курсант навчально-наукового інституту № 1
Національної академії внутрішніх справ*

Науковий керівник:

Вікторія Василівна РОЖНОВА,
*професор кафедри кримінального процесу
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент*

УПРОВАДЖЕННЯ ІНСТИТУТУ ДЕТЕКТИВІВ У НАЦІОНАЛЬНІЙ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Найбільш складною ланкою у реформуванні поліції справедливо можна назвати кримінальний блок, що включає в себе органи досудового розслідування (слідчих) та підрозділи кримінальної поліції (оперуповноважених). Така складність, насамперед, обумовлена специфічним завданням – протидією злочинності, виконання якого покладено на вищевказані органи та підрозділи Законом України «Про Національну поліцію» від 2 липня 2015 року (п. 3 ч. 1 ст. 2). Виконання цього завдання, у свою чергу, включає в себе запобігання кримінальним правопорушенням, їх виявлення та розслідування. Другою причиною слід вважати необхідність побудови ефективної комунікації та належної взаємодії органів досудового розслідування та підрозділів кримінальної поліції з іншими органами та учасниками кримінального процесу, насамперед, прокуратурою та судом. Як відомо, більшість процесуальних дій та рішень слідчого потребують погодження із прокурором, а суд, у свою чергу, здійснює контроль за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні.

Тож, фактично реформування кримінального блоку почалося лише на третьому році реформи поліції. Керівництвом

Національній поліції України було прийнято рішення про проведення експерименту щодо запровадження нових форм і методів роботи в окремих відділах поліції. На підставі наказу Голови Національної поліції України від 15.11.2016 року № 1170 «Про проведення експерименту з упровадження нових форм і методів роботи в окремих відділах поліції Головного управління Національної поліції в Київській області» розпочався відповідний пілотний проєкт, який у перспективі зможе вважатися початком упровадження інституту поліцейських детективів в Україні. В рамках першого етапу проєкту, який охоплював місто Київ та Київську область, 125 слідчих пройшли переатестацію та навчання за сучасними стандартами [1].

З квітня 2017 було розпочато другий етап реалізації пілотного проєкту, який вже включав окремі територіальні підрозділи поліції у Київській, Запорізькій, Львівській, Одеській, Полтавській, Сумській, Харківській та Хмельницькій областях [2]. Наступним кроком стало створення у структурі слідчих управлінь ГУНП відділів з розслідування особливо тяжких злочинів, до складу яких увійшло 40 % слідчих та 60 % оперуповноважених, які мають сформувати службу детективів. У Національній поліції України повідомляється, що слідчі там працюватимуть за наступними спеціалізаціями: загальнокримінальна спрямованість, господарська та службова діяльність, факти незаконного обігу наркотиків, факти торгівлі людьми, протидія кіберзлочинності [1].

За словами С. М. Князева експеримент детективів на базі апарату Нацполіції спрацював на високому рівні. Результати перших місяців експерименту на базі центрального апарату НПУ свідчать про ефективність впровадження підрозділу детективів. Про це 20 квітня Голова Національної поліції України повідомив під час наради, присвяченої підсумкам роботи слідчих підрозділів поліції у першому кварталі 2018 року [3].

Як зазначає О. О. Крюков, основними завданнями експерименту є підвищення ефективності роботи слідчих та оперативних підрозділів з розкриття та розслідування злочинів шляхом об'єднання в одному структурному підрозділі, а також перерозподіл навантаження на працівників слідчих підрозділів шляхом запровадження розподілу розслідування злочинів залежно від їх тяжкості [4].

Такі зміни мають усунути основні причини неефективної роботи поліцейських щодо розслідування кримінальних правопорушень, до яких, серед іншого, належить і нераціональна організація діяльності та взаємодії слідчих та оперативних підрозділів.

Сучасна організація спільної роботи слідчих і працівників оперативних підрозділів призводить до виникнення ще ряду проблем.

Так, наприклад, отримавши інформацію про кримінальне правопорушення, оперуповноважений не може її реалізувати без слідчого (адже внесення відомостей до ЄРДР серед поліцейських належить лише до компетенції слідчих). Саме тому оперуповноважений вимушений скласти ініціативний рапорт на ім'я начальника слідчого підрозділу. Але тут виникає інша проблема: практика свідчить, що, як правило, слідчий не вносить відомості до ЄРДР за ініціативним рапортом оперуповноваженого. Оперуповноважений не може здійснити жодну слідчу (розшукову) дію та негласну слідчу (розшукову) дію без письмового доручення слідчого. Фактично, у нього «зв'язані руки», хоча саме він і є «двигуном» розкриття злочину.

Додатковим фактором, який суттєво впливає на ефективність здійснення досудового розслідування слідчим, є недостатнє знання та/або неволодіння ним повною мірою оперативними методами і тактиками роботи, невміння ефективно користуватися оперативними базами та обліками, а через це – неспроможність отримати необхідну інформацію, що у подальшому знову ж таки покладається на оперуповноважених. Також варте уваги і велике бюрократичне навантаження на слідчих, що виникає внаслідок необхідності погодження різних процесуальних актів у прокуратурі та суді.

Загалом, для цих двох підрозділів найбільш гострими та суттєвими спільними проблемами були і залишаються: 1) порушення належної комунікації між слідчими та оперуповноваженими; 2) виникнення міжособистісних конфліктів, які впливають на загальну ефективність роботи; 3) окреме керівництво цих двох підрозділів, що подекуди призводить до формування різних завдань, які спрямовані не на досягнення одного загального результату.

Поділяємо думку В. В. Чернея, який вважає, що на рівні центрального органу управління Національною поліцією

України та її територіальних органів доцільно створити відповідні департамент, управління та відділи шляхом об'єднання (злиття) підрозділів слідства та кримінальної поліції. Реалізація зазначених ініціатив уже найближчим часом надала б можливість:

1) усунути подвійне підпорядкування та внутрішньовідомчі бар'єри між слідчими та оперативними підрозділами; 2) оптимізувати кадрові ресурси шляхом скорочення частини керівних посад і значного збільшення кількості працівників, уповноважених провадити досудове розслідування; 3) наділити службових осіб поліції повноваженнями здійснювати процесуальні дії в кримінальному провадженні за власною ініціативою або звертатися з клопотаннями до слідчого судді та прокурора; 4) працювати як самостійно, так і в складі групи (не витрачаючи часу на очікування виконання доручень), а також нести персональну відповідальність за власні дії та рішення; 5) забезпечити швидке та повне розслідування найбільш складних і резонансних злочинів, учинених організованими та злочинними організаціями, зокрема з міжрегіональними та міжнародними зв'язками; 6) поліпшити якість підготовки (перепідготовки) та підвищення кваліфікації поліцейських за єдиними стандартами професійної освіти [5].

Отже, як висновок можна зазначити, що органи досудового розслідування та оперативні підрозділи Національної поліції України потребують системних, організаційно-правових та інституційних наступальних змін. І наразі найбільш дієвим підходом до вирішення питань неефективності діяльності слідчих і оперуповноважених, на основі досвіду США, Грузії, Польщі, Німеччини, Чехії, Франції та ряду інших країн, вбачається впровадження нових форм і методів роботи, а саме утворення нового підрозділу у Національній поліції, службові особи якого матимуть повноваження під єдиним процесуальним статусом (станом на 2019 рік це слідчі відділів розслідування особливо тяжких злочинів, але у перспективі це можуть бути детективи поліції) здійснювати досудове розслідування, проводячи при цьому як оперативно-розшукові, так і слідчі (розшукові) та негласні слідчі (розшукові) дії. Проте задля повноцінної роботи такого механізму необхідні законодавчі зміни, насамперед, до Кримінального процесуального кодексу України, Законів України «Про Національну поліцію», «Про оперативно-розшукову діяльність».

Список бібліографічних посилань

1. Створення служби детективів // Національна поліція України : офіц. сайт. URL: https://www.npu.gov.ua/assets/userfiles/files/reforma/slide_2019/detective.JPG (дата звернення: 16.10.2019).

2. Про проведення експерименту з упровадження нових форм і методів роботи в окремих відділах поліції головних управлінь Національної поліції в Запорізькій, Львівській, Одеській, Полтавській, Сумській, Харківській та Хмельницькій областях : наказ Голови Національної поліції України від 10.04.2017 № 337.

3. Поліція Донеччини : офіц. сайт. URL: <https://www.police.dn.ua/news/view/eksperiment-detektiviv-na-bazi-aparatu-natspolitsii-spratsyuvav-na-visokomu-rivnisergij-knyazev> (дата звернення: 16.10.2019).

4. Крюков О. О. Передумови запровадження та очікувані результати від проведення експерименту щодо об'єднання слідчих та оперативних підрозділів / База даних «Електронний репозитарій НАВС». URL: http://elar.naiau.kiev.ua/bitstream/123456789/3870/1/11_p152-156.pdf (дата звернення: 16.10.2019).

5. Черней В. В. Перспективи подальшого реформування органів досудового розслідування в системі національної поліції України. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2016. № 3. С. 5–18. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvknuds_2016_3_3 (дата звернення: 16.10.2019).

Одержано 19.11.2019

УДК 351.741:351.941

Олександр Олександрович ШАТУРСЬКИЙ,

слухач магістратури факультету № 3

Харківського національного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Володимир Валерійович КОРНІЄНКО,

доцент кафедри поліцейської діяльності

та публічного адміністрування факультету № 3

Харківського національного університету внутрішніх справ,

кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник

ГРОМАДСЬКИЙ КОНТРОЛЬ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ ПОЛІЦІЇ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Прийнятим у 2015 році Законом України «Про Національну поліцію» [1] було значно розширено можливості громадськості щодо контролю за діяльністю поліції. Серед основних новел цього закону можна виділити наступні: впровадження інституту резолюції недовіри керівнику органу поліції; створення поліцейських комісій, в яких беруть участь і представники громадськості та багато інших.

Більше того, було змінено саму ідею відносин з громадянським суспільством – взаємодія з населенням на засадах партнерства стає одним із принципів діяльності поліції. Тож, спробуємо проаналізувати ефективність окремих механізмів громадського контролю, а також надати рекомендації щодо їх вдосконалення.

Залучення громадськості до розгляду скарг на дії чи бездіяльність поліцейських. Відповідно до Рекомендації Рес (2001) 10 Комітету міністрів державам учасницям Ради Європи «Про європейський кодекс поліцейської етики» від 19.09.2001 року скарги на поліцію повинні неупереджено розслідуватись [2]. «Поліція, яка розглядає справи поліції» – це питання, яке зазвичай викликає сумніви в її неупередженості. Тому держава повинна створити системи не лише неупереджені, але й такі що виглядають неупередженими, щоб завоювати довіру населення [3, с. 49]. Саме на досягнення цієї мети і спрямовані норми ст. 90 Закону України «Про Національну поліцію».

Слід звернути увагу на те, що, відповідно до цієї Рекомендації, є бажаним, щоб механізми оскарження були незалежними від поліції. В Україні, хоча частина скарг і розглядається незалежним органом (наприклад, оскарження дій та/або бездіяльності поліцейського в рамках кримінального провадження), значна частина скарг все ж розглядається в органах поліції. На нашу думку, працівники поліції, безперечно, повинні брати участь у розгляді скарги, проте бути «суддею» за результатами цього розгляду має бути незалежна інституція. І такою інституцією в Україні могли би стати поліцейські комісії.

Також у світі позитивно оцінюється впровадження процедур медіації при розгляді скарг на дії поліції. Незважаючи на те, що ні Закон України «Про Національну поліцію», ні відповідний Порядок [4] не мають натяку на застосування медіаційних процедур, ми вважаємо, що їх впровадження матиме позитивний вплив та сприятиме покращенню діалогу між поліцією та суспільством.

Участь у поліцейських комісіях. Усі аспекти діяльності поліцейських комісій детально регулюються ст. 51 Закону України «Про Національну поліцію» та відповідними підзаконними актами. В цілому, їх діяльність оцінюється досить позитивно, проте окремі автори звертають увагу на наступні проблеми: недостатня кількість представників громадськості; участь політиків у діяльності комісій; недостатня кількість поліцейських комісій; порушення гендерного балансу у їх складі; відсутність вебпорталів комісій та інші [5, с. 54].

Повноваження поліцейських комісій у різних державах відрізняються. До повноважень поліцейських комісій в іноземних державах, зазвичай, належать: призначення керівника поліції, здійснення дисциплінарних проваджень, тощо. В окремих країнах, ці органи мають ще більш широкі контрольні повноваження. Так, наприклад, у Канаді поліцейські комісії здійснюють нагляд за виконанням бюджету, а у США (м. Чикаго) поліцейська комісія навіть затверджує правила діяльності поліцейського департаменту [6, с. 15, 23].

Вважаємо, що повноваження поліцейських комісій мають бути розширені і в Україні. Зокрема, на нашу думку, окрім «рекрутингових» функцій ці комісії могли б здійснювати функції дисциплінарних комісій, зокрема, оцінку ефективності роботи відповідного органу поліції. Це дозволило б забезпечити більшу об'єктивність та безсторонність у цій діяльності.

Дослідники звертають увагу на проблемні моменти з формуванням складу поліцейських комісій, в тому числі порушення вимог законодавства щодо членства в комісіях [5, с. 45]. Також відомі ситуації, коли одна особа обіймає посаду члена одразу в декількох поліцейських комісіях [7]. Тому у випадку одночасного проведення засідання в кількох таких комісіях одночасно можуть виникати проблеми з забезпеченням кворуму. Рішенням цієї ситуації може стати законодавче закріплення заборони одночасно обіймати посаду в декількох поліцейських комісіях.

Таким чином, усе вищезазначене свідчить про те, що хоча Закон України «Про Національну поліцію» і заклав необхідні підвалини для здійснення громадського контролю над діяльністю поліції, проте подальше впровадження найкращих практик та приведення цих процедур у відповідність до міжнародних стандартів є абсолютно необхідним. Адже підвищення ефективності та прозорості діяльності поліції є спільною метою громадянського суспільства та Національної поліції.

Список бібліографічних посилань

1. Про Національну поліцію : закон України від 02.07.2015 № 580-VIII : ред. від 31.10.2019 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 17.11.2019).

2. The European Code of Police Ethics : Recommendation Rec (2001) 10, adopted by the Committee of Ministers of the Council of Europe on 19 September 2001. URL: <https://polis.osce.org/european-code-police-ethics> (дата звернення: 17.11.2019).

3. Статус поліції: міжнародні стандарти і зарубіжне законодавство / за заг. ред. О. А. Банчука. Київ : Вид. Москаленко О. М., 2013. 588 с.

4. Порядок розгляду звернень та організації проведення особистого прийому громадян в органах та підрозділах Національної поліції України : затв. наказом МВС України від 15.11.2017 № 930 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1493-17> (дата звернення: 17.11.2019).

5. Банчук О., Крапивін Є., Малишев Б. Поліцейські комісії в Україні: звіт за результатами дослідження. Київ : Софія-А, 2018. 192 с.

6. Бугайчук К. А., Святокум І. О., Чумак В. В. Закордонний досвід оцінки ефективності поліцейської діяльності та перспективи його використання в Україні : наук.-метод. рек. Харків : Харків. нац. ун-т. внутр. справ, 2016. 52 с.

7. Купер О. Три факти, які варто знати про поліцейські комісії в Україні, – дослідження. *Юридична газета*. 2018. URL: <http://yur-gazeta.com/golovna/tri-fakti-yaki-varto-znati-pro-policeyski-komisiyi-v-ukrayini--doslidzhennya.html> (дата звернення: 17.11.2019).

Одержано 19.11.2019

УДК 342.95(477)

Сва Володимирівна ШЕВЧЕНКО,

курсант групи ФЗ-102 факультету № 3

Харківського національного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Альона Сергіївна БАХАЄВА,

викладач кафедри поліцейської діяльності

та публічного адміністрування факультету № 3

Харківського національного університету внутрішніх справ,

кандидат юридичних наук

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПОПЕРЕДЖЕННЯ ЖОРСТОКОГО ПОВОДЖЕННЯ З ДІТЬМИ

На загальносвітовому рівні ведеться активна боротьба із таким ганебним явищем, як домашнє насильство, протиправним діянням, що посягає на права і свободи громадян. Зокрема, упродовж 2018 року до територіальних органів поліції надійшло більше 107 тисяч заяв та повідомлень про вчинення правопорушень, пов'язаних з домашнім насильством, з них 1285 – стосуються жорстокого поводження з дітьми [1].

Законом України «Про охорону дитинства» визначено, що жорстоке поводження з дитиною – це будь-які форми фізичного, психологічного, сексуального або економічного насильства над дитиною, зокрема домашнього насильства, а також будь-які незаконні угоди стосовно дитини, зокрема вербування, переміщення, переховування, передача або одержання дитини, вчинені з метою експлуатації, з використанням обману, шантажу чи уразливого стану дитини [2].

Не рідко дитина зазнає до себе жорстокого ставлення у колі сім'ї, саме у таких випадках має місце домашнє насильство. Законодавцем визначено такі види насильства: фізичне, економічне, сексуальне та психологічне. Найрозповсюдженішими видами домашнього насильства прийнято вважати саме фізичне та психологічне домашнє насильство, зокрема щодо дитини. Деякі родини у якості дисциплінарного покарання можуть застосовувати фізичне насильство у вигляді потиличників і ляпанців. Необхідно усвідомлювати, що фізичне насильство – за своєю соціальною природою є фізичним нападом, який майже завжди супроводжується словесними образами, що принижує честь та гідність дитини [6].

На жаль на сьогодні поширюються випадки коли дитина стає засобом отримання доходу. Наприклад: на відеохостинговому сайті «YouTube» розповсюджені відео із залученням дітей різної вікової категорії, які роблять відеоогляди або «розпакування» товарів для дітей, а також грають у комп'ютерні ігри. Особливо турбують випадки, коли дитина, яка знімається у відеороліках, дошкільного віку, адже виникають сумніви щодо використання законних методів впливу на надання дитиною згоди бути «актором». Також виникає питання: чи не порушуються ряд прав дитини, які передбачені ст. 31 Конвенції з прав дитини 1989 року [4].

Держава здійснює захист дитини від усіх форм домашнього насильства та інших проявів жорстокого поводження з дитиною, експлуатації, включаючи сексуальне насильство, у тому числі з боку батьків або осіб, які їх замінюють [2].

Законом України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» визначено, що постраждалою дитиною визнається не лише та, яка зазнала домашнього насильства, а й свідок (очевидець) такого насильства [3]. Тобто, дитина – свідок домашнього насильства, теж опосередковано є жертвою. Зазначене повністю відповідає міжнародним правовим нормам і стандартам [5]. Коли дитина стає свідком домашнього насильства, у майбутньому в неї може сформуватися прояви девіантної поведінки, і вже саме ця дитина в перспективі буде розглядати жорстоке поводження, як варіант норми.

Суттєвою проблемою при вирішенні питань стосовно домашнього насильства є те, що не кожна доросла людина готова відкрито говорити про його прояви, а діти, беручи до

уваги їх вікові та психологічні особливості, не завжди спроможні зрозуміти, що вони піддаються саме насильству. Діти безпосередньо залежать від дорослих та особливо батьків, які можуть нехтувати своїми обов'язками. Тому для ефектвної боротьби із проявами жорстокого поводження із дітьми необхідна тісна взаємодія суб'єктів соціальної роботи з сім'ями, дітьми та молоддю, підрозділами Національної поліції України, дитячими навчальними закладами та громадськістю. Адже жорстоке поводження з дітьми, не залежно від виду його прояву, в подальшому житті може стати на заваді формуванню соціально – адаптованої людини, не здатної створити повноцінну родину, привести до проблем із здоров'ям та навіть смерті.

Список бібліографічних посилань

1. Фацевич О. У 2018 році діти повідомили до поліції про 1285 фактів домашнього насильства // Міністерство внутрішніх справ України : Єдиний портал органів системи МВС України. URL: <https://mvs.gov.ua/ua/news/17920> (дата звернення: 12.11.2019).

2. Про охорону дитинства : закон України від 26.04.2001 № 2402-III : станом на 09.08.2019 // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14> (дата звернення: 12.11.2019).

3. Про запобігання та протидію домашньому насильству : закон України від 07.12.2017 № 2229-VIII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19> (дата звернення: 12.11.2019).

4. Конвенція про права дитини : від 20.11.1989 : ред. від 20.11.2014 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021 (дата звернення: 13.11.2019).

5. Реформу системи протидії домашньому насильству розпочато // Міністерство соціальної політики України : офіц. вебпортал. URL: <https://www.msp.gov.ua/news/14504.html> (дата звернення: 13.11.2019).

6. Домашнє насильство над дітьми: його види та наслідки // Галицька районна рада : офіц. сайт. URL: <https://galyskarada.in.ua> (дата звернення: 13.11.2019).

Одержано 19.11.2019

УДК 342.951(477)

Антон Владиславович ПОПОВ,

*курсант 3 курсу факультету економіко-правової безпеки
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*

Науковий керівник:

Денис Анатолійович ЗАВГОРОДНІЙ,

*викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки
Дніпропетровського державного університету внутрішніх
справ*

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО СТАТУСУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

В умовах постійної небезпеки та розвитку злочинності з боку злочинних організацій та маргінального прошарку населення Україна потребує якісного та цілодобового захисту з боку правоохоронних органів. Одним з таких органів в Україні є Національна поліція України. 4 липня 2015 р. був прийнятий Закон України «Про Національну поліцію», який став головним у діяльності поліції, що фактично і стало днем-початком функціонування нового органу. Метою створення поліції було забезпечення громадської безпеки та публічного порядку; охорони та захисту прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави; протидія злочинності; надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги. Для того, щоб детальніше та більш точніше розуміти значення та важливість цього правоохоронного органу, треба встановити правовий статус поліції України.

Згідно з юридичними термінами, правовий статус – це юридично закріплене положення особи чи суб'єкта в суспільстві. Також деякі науковці за правовий статус приймають сукупність юридичних прав та обов'язків.

Таким чином, розглянемо низку особливостей правового статусу Національної поліції України. Варто відзначити, що правовий статус поліції відображає Закон України «Про Національну поліцію» (далі – Закон).

Першою особливістю діяльності поліції є наявність правових засад при виконанні завдань, дотримання прав та свобод людини та недопустимість порушення її прав та свобод, що

характеризує поліцію як демократичний орган влади. Для підтвердження цього ми маємо звернутися до розділу II Закону.

Другою особливістю є своєрідність організаційно-функціональної побудови, про що свідчить ст. 13 Закону. Згідно з ним, поліція розділяється на 6 підрозділів: 1) кримінальна поліція; 2) патрульна поліція; 3) органи досудового розслідування; 4) поліція охорони; 5) спеціальна поліція; 6) поліція особливого призначення. Це дозволяє розподіляти повноваження та діяти якісно у зв'язку з профільним напрямом кожного підрозділу.

Третьою особливістю правового статусу поліції України чітко регламентований законом порядок відбору до підрозділів Національної поліції України. Так, цю процедуру регулює розділ VI Закону. Він має положення про вимоги до осіб, які хочуть бути поліцейськими, порядок призначення на посаду, про комісії, які займаються вирішенням даних питань тощо.

Таким чином, ми маємо абсолютно новий, демократичний, ефективний та інноваційний правоохоронний орган державної влади, який своєю діяльністю сприяє боротьбі зі злочинністю, захисту правових цінностей суспільства та завоювання довіри з боку населення нашої держави.

Одержано 29.11.2019

УДК 291:304.4

Руслан Дмитрович ПАНЧЕНКО,

курсант групи ФЗ-104 факультету № 3

Харківського національного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Андрій Сергійович ДЯДІН,

доцент кафедри соціальних та економічних дисциплін

факультету № 2 Харківського національного

університету внутрішніх справ,

кандидат економічних наук

СУЧАСНІ АДЕПТИ СЛОВ'ЯНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

Слов'яни, за всю свою історію були відомі своїми військовими походами, культурою і релігією. Культура будувалась на основі тисячоліть традицій племен, та їх звичаїв які

згодом переросли в величну культуру. Так звану рунічну традицію.

Племена доповнювали в свою чергу свої духовні цінності релігійними та духовними збагаченнями. Які розвивали особистість тогочасних людей. За віросповіданням слов'яни були язичниками, та мали свій пантеон богів. Серед яких такі відомі боги як: Перун, Дажбог, Сварог та інші. Ця релігія ввійшла в побут давніх слов'ян.

Руни та свастики різних типів були головною атрибутикою візерунків на хатах та глечиках. Ця культурна тенденція, прийшла до слов'ян з Скандинавії. З приходом Аскольда. Духовні обряди пов'язані зі святами які проводили волхви. Мали в собі великі та видовищні жертвоприношення. На той час основою культури була релігія.

З приходом до влади Святослава Хороброго. Язичники набирають обертів, стають на пік свого існування. Походи які були здійснені завжди починались з молитви до бога Перуна. Бога грому та блискавки. Символ воїнів та князівської влади. Волхвів поважали, вони буду культурними просвітниками того часу. Їм навіть була створена писемність яку називали рукописом. Вмирає Князь Святослав, та приходять до влади його молодший син, Володимир Великий. В 988 р. охрестивши Русь він звів нанівець майже всі культурні спадки язичників. Християнство стало основною релігією, витіснивши волхвів які вели партизанську війну, переховуючись в лісах від гоніння.

Культура та релігія, на протязі 11 століть залишалася незмінною з 988 р. На Колишній території Київської Русі були на протязі цього часу були християни як і православного так і католицького обряду, представники ісламу, іудаїзму. Язичництво почало втрачати свою популярність. В продовження всієї історії. З приходом радянської влади язичництво було майже втрачене. Про це навіть не згадували в підручниках. Після 1991 року, в Україні була побудована на сплетенні багатьох культур племен, народів, держав, князівств. Основою культури українців сьогодні є характерні християнські тенденції але все ж таки, попри всі витіснення та гоніння ми помічаємо відбиток старослов'янської рунічної культури. Візерунки на вишиванках у вигляді рун та свята зберігались до сьогодення. Зараз суспільство в плані культури та релігії є толерантним. В Україні 39,4 % – московський

патріархат, 25,3 % – київський патріархат, 21,3 % – представники ісламу, 4,6 % – автокефальна церква, 4,8 % – інші.

За віросповіданням ці релігії є провідними в Україні. Але ми не бачимо в цьому списку язичників. Відродження язичництва як культурного надбання починається з перших українських націоналістичних та автономічних організацій. Яскравий приклад, автономіст Михайло Грушевський «Історія Русів».

Чому відроджували саме язичництво? Відроджували не саму релігію а культуру. Слов'янська культура є прототипом сучасної української культурної політики. Націоналісти хотіли виразити те від чого відштовхувалась українська культура взагалі. Згадували про військові походи князів частіше всього згадували Святослава Хороброго, як символ незламного духу, та як яскравий приклад слов'янської сили. Культурологічні інститути й досі вивчають культуру древніх слов'янських племен в соціальних аспектах. Вивчають ті моральні застої які були втрачені після хрещення Русі.

З поширенням цієї ідеї в суспільстві з'явилося багато adeptів слов'янознавства та язичництва. Розпочалось видання літературних неоязичницьких творів, серед яких домінує «Удар Руських Богів» російського письменника Володимира Олександровича Істархова, яку багато дослідників розцінюють як екстремізм.

Якщо ж говорити про подібності між язичництвом класичним і сучасним, то тут доречно вказати на очевидний факт. Язичництво – не лише комплекс вірувань, це і переплетене з ними світогляд племені і етносу.

Язичницькі релігії ріднить загальна основа обожнювання природи, культу родючості і ретельно опрацьованих ритуалів. Стародавніх культур, по відношенню до яких застосовують термін «язичництво», була притаманна міфологічна форма мислення і світогляду. У ній з'єднувалися релігійний, пізнавальний, моральний

Сьогодні неоязичники в своїй більшості виступають культурною течією, яка в свою чергу відтворює те що було втрачено з часів Київської Русі. Неоязичники – це перш за все не радикальна течія в культурі України. Вони просто підтримують культуру, віру древніх слов'ян, та їх духовного успадкування. Але ця культура пішла до різних субкультур та стала основою в будівництві їх ідеології та світогляду. В основному радикальних позицій. Радикальний націоналізм та його

крайні прояви беруть за основу слов'янську культуру та неоязичиство як за кістяк свої духовних та соціальних цінностей. Проблематика в сучасному суспільстві полягає в тому що все це переростає в субкультурні течії. Цим же призводить до крайньої правої течії радикалів. В цьому полягає проблематика цього питання. Тобто субкультури поклали в основу слов'янську символіку з ідеями крайні правової ідеології і це є сьогодні загрозою правопорядку та суспільної безпеки. Субкультури такого типу намагається показати свій етнос та цим ставлять як за мету розповсюдження своїх ідей у спільноті за рахунок пропаганди. Особливості цих напрямів в тому що всі вони підтримують здоровий спосіб життя, та заняття спортом, розвиток в духовному плані.

Отже, можемо сказати, що сучасні адепти слов'янської культури, приносять великий внесок в розвиток побуту українців сьогодні. Насамперед це стосується культурологічного розвитку суспільства. Але питання стосовно субкультур в більшості випадків стосується саме радикальних течій є небезпечними для суспільства та системного ладу в країні в цілому.

Одержано 30.11.2019

УДК 159.922.6

Альона Олегівна СІРОШТАН

курсант групи ФЗ-107 факультету № 3

Харківського національного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Світлана Вячеславівна ХАРЧЕНКО,

професор кафедри педагогіки та психології

факультету № 3 Харківського національного

університету внутрішніх справ,

кандидат психологічних наук, доцент

СУЧАСНИЙ СТАН ДОСЛІДЖЕНЬ СИСТЕМИ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ КУРСАНТІВ ЗВО ЗІ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ

В останній час в суспільстві відбуваються глибокі перетворення. Суттєво змінюються вимоги до особистості людини. Важливим в сучасному суспільстві є розуміння ціннісних

орієнтацій майбутніх фахівців правоохоронної галузі. Ціннісні орієнтації впливають на функції цілепокладання, прогнозування, планування, самоорганізації, контролю і корекції, цілеспрямованості поведінки на життєві цілі і конкретні ідеали, виступають як специфічний результат, якого можна досягти у майбутньому.

Основними завданнями в юнацькому віці є вибір професії, життєвого шляху, соціальне та особистісне самовизначення. У порівнянні з підлітками інтерес до навчання в юнацькому віці підвищується. Тому провідною діяльністю в умовах вищих навчальних закладів стає професійне навчання. До навчання юнаки ставляться свідомо, як до необхідної бази, передумови майбутньої професійної діяльності. Юнацький вік є сенситивним для формування життєвих цінностей, світогляду, релігійних поглядів людини. Основною спрямованістю юнаків є зосередження в майбутнє.

Період юнацтва у курсантів вищого спеціалізованого навчального закладу проходить в умовах жорсткої регламентації навчально-службової діяльності, чим значно відрізняється від життя їх однолітків – студентів цивільних вищих навчальних закладів.

С. П. Васильєв та А. О. Андрущенко вважають ціннісні орієнтації є впливовим чинником особистісного розвитку в період остаточного формування особистості курсанта та його професійного самовизначення. Смислові пріоритети в цьому контексті є результатом рефлексії ціннісно-смислової сфери і характеризують рівень зрілості особистості [1].

Л. М. Леженіною з'ясовано, що для курсантів першого та третього курсів більш значущими виявилися інструментальні цінності міжособистісного спілкування, прийняття інших, а для курсантів п'ятого курсу – цінності професійної самореалізації. Найменша значущість цінностей професійної самореалізації для курсантів третього курсу може бути обумовлена нормативною кризою професійної ідентичності, що підтверджується і специфічною ієрархією термінальних цінностей даних курсантів [2].

В дослідженні Л. М. Захаренко з'ясовано, що курсанти НАВСУ не ставлять високих запитів до життя і не намагаються впливати на навколишній світ шляхом творчого сприйняття і перетворення, прагнуть до незалежності. Відповідальність за свої вчинки курсанти розглядають у нерозривному взаємозв'язку з можливістю здійснення контролю власного життя [3].

С. П. Васильєв та А. О. Андрущенко визначили три проблемних періоди розвитку ціннісно-сміслових орієнтацій курсантів: адаптація до навчання (1 курс), невизначеність смислових пріоритетів (3 курс), професійне та життєве самовизначення (5 курс) [1].

В роботі С. І. Яковенко та М. С. Ятчук, порівнювалися особливості системи цінностей курсантів і студентів ЗВО МВС України [4]. Встановлено, що для курсантів 1 курсу цінності «щасливе сімейне життя», «дисциплінованість», «відповідальність» є більш важливими, ніж для студентів; для курсантів 2 курсу цінності «розвиток», «творчість», «чесність» і «чуйність» є менш важливими, ніж для студентів; для третьокурсників значущі відмінності ціннісних орієнтацій існують лише за цінністю «любов», яка для курсантів є менш важливою, ніж для студентів; курсантів четвертого курсу менше турбують цінності особистого життя («любов») і міжособистісних стосунків («щастя інших», «життєрадісність»). Для них більш важливими, ніж для студентів, є цінності «здоров'я» та «раціоналізм». Відмінності ціннісних орієнтацій курсантів і студентів, на думку вчених, зумовлені відмінностями в базових цінностях та в організації навчально-виховного процесу, яка закріплює відмінності в системі цінностей.

Таким чином, проблема ціннісних орієнтацій майбутніх фахівців широко досліджується в психологічній науці. Важливим є з'ясування, яка система цінностей є найбільш сприятливою для формування правоохоронця, що відповідає вимогам сьогодення, та які умови сприятимуть її формуванню в умовах навчання в ЗВО зі специфічними умовами навчання.

Список бібліографічних посилань

1. Васильєв С. П., Андрущенко А. О. Психологічні особливості динаміки ціннісно-сміслових орієнтацій курсантів вищих військових навчальних закладів в контексті розвитку їх психічної саморегуляції. *Вісник Національного університету оборони України*. 2013. Вип. 1 (32). С. 174–178. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnaou_2013_1_34.pdf (дата звернення: 19.11.2019).

2. Леженіна Л. М. Особливості ціннісних орієнтацій курсантів різних років навчання. *Науковий огляд*. 2014. Т. 9, № 10. URL: <https://naukajournal.org/index.php/naukajournal/article/view/344/530> (дата звернення: 19.11.2019).

3. Захаренко Л. М. Особливості ціннісного компоненту життєвої перспективи курсантів вищих навчальних закладів МВС України. *Юридична психологія та педагогіка*. 2013.

№ 1. С. 62–69. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ugpp_2013_1_10.pdf (дата звернення: 19.11.2019).

4. Яковенко С. І., Ятчук М. С. Трансформаційні зміни особистості в умовах ВНЗ (порівняльний аналіз відмінностей між курсантами та студентами). *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія психологічна*. 2012. Вип. 2 (2). С. 389–398. URL: http://www.lvduvs.edu.ua/documents_pdf/visnyky/nvsp/02_2012_2/12yasikts.pdf (дата звернення: 19.11.2019)

Одержано 20.11.2019

УДК 159.9

Дарина Олександрівна ШУТКО,

курсант групи ФЗ-309 факультету № 3

Харківського національного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Світлана Вячеславівна ХАРЧЕНКО,

професор кафедри педагогіки та психології

факультету № 3 Харківського національного

університету внутрішніх справ,

кандидат психологічних наук, доцент

ВПЛИВ РИС ХАРАКТЕРУ НА УСПІШНІСТЬ АДАПТАЦІЇ КУРСАНТІВ-ПЕРШОКУРСНИКІВ ЗВО ЗІ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ

Психологічна адаптація є процесом встановлення оптимальної відповідності особистості та навколишнього середовища в ході здійснення властивої людині діяльності, яка дозволяє суб'єкту задовольняти актуальні потреби й реалізовувати значимі цілі (при збереженні психічного й фізичного здоров'я), забезпечує в той же час відповідність психічної діяльності людини, її поведінки вимогам середовища. Навчання у закладі вищого освіти (ЗВО) для молодшої людини – один з найважливіших періодів її життєдіяльності, особистісного зростання та становлення як фахівця.

Із проблем адаптації першокурсників ЗВО, у тому числі й зі специфічними умовами навчання, проведена безліч досліджень. Ситуація адаптації до нового освітнього простору

викликає специфічні проблеми у курсантів: знаходження власного місця в новому колективі, взаємодія з членами нової групи, необхідність зміни звичного режиму функціонування, перебудова емоційних почуттів у рамках нового статусу, набуття нових ролей. На першому році навчання у курсантів часто виникає ціла низка труднощів, обумовлених особистісними особливостями, невідповідністю уявлень, які сформувалися до вступу до ЗВО, реальним умовам навчання й служби, високими навчальними й дисциплінарними вимогами тощо.

Найбільш складним періодом первинної адаптації для курсантів можна вважати перший місяць їх перебування в нових умовах. Це пов'язано зі значними змінами соціального статусу, життєвих стереотипів, новою системою взаємодії з оточенням, переглядом установок, відносин, потреб та уявлень про соціальні ролі таким чином, щоб вони були адекватні новосформованим умовам. Процес пристосування сповільнюється і зміною побутових умов, тому непростою є адаптація курсантів до життя в казармі та пов'язаного з нею режиму. Занадто тісне спілкування, що виникає у зв'язку з поселенням у казарму, нерідко призводить до визначених психологічних труднощів.

Серед особливостей специфічних для учбово-службової діяльності курсантів ЗВО зі специфічними умовами навчання найчастіше виділяють:

- жорстка регламентація розпорядку дня;
- сполучення навчальної діяльності з виконанням службових обов'язків;
- підпорядкування та субординація;
- перевага групових видів діяльності [1].

Чинники, що впливають на успішність протікання адаптаційних процесів, поділити на дві групи: об'єктивні (осередкові) та суб'єктивні. У якості об'єктивних виступають: учбова програма з підготовки до виконання службових і спеціальних обов'язків, житлові, побутові умови, умови відпочинку та дозвілля, матеріальне забезпечення. В якості суб'єктивних чинників – біографічні особливості, середовище та методи виховання, рівень підготовки до навчання в учбовому закладі, склад сім'ї, рівень освіти батьків, останній учбовий заклад (служба в збройних силах, робота), вік, мотивація до навчання, ступінь розбіжності реальних та ідеальних (до вступу) уявлень про навчання, психологічні особливості – рівень

самооцінки, рівень спеціальних і загальних особливостей, комунікативні здібності, ціннісні орієнтації, спрямованість особи, наявність певних особистісних рис.

Як зазначив В. О. Лефтеров, у невстигаючих студентів виявляються тривожні риси характеру, нехтування інтересами оточуючих, неадекватне ставлення до загальноприйнятих норм суспільної поведінки, що поєднується з «ригідністю» мислення, схильністю до формування ефективно насичених та важко коригованих точок зору, які часто виникають без достатнього логічного обґрунтування, що може призвести до розвитку процесів їх дезадаптації [2].

Таким чином, уточнення впливу на успішність адаптації до навчання у ЗВО зі специфічними умовами навчання особливостей особистості, а саме, рис характеру було безумовно актуальним.

У проведеному в 2018 році дослідженні взяли участь 43 особи, юнаки та дівчата, у віці 17–18 років, курсанти 1 курсу ХНУВС. Дослідження проводилося після того як курсанти пройшли курс молодого бійця. У роботі були використані психодіагностичні методики: методика діагностики соціально-психологічної адаптації К. Роджерса та Р. Раймонда, опитувальник виразності психопатологічної симптоматики (SCL – 90), опитувальник акцентуацій характеру Шмішека та r_s – критерій рангової кореляції Спірмена.

Отримані результати дозволили стверджувати наступне.

Найбільш легко процес соціально – психологічної адаптації до умов навчання у ЗВО зі специфічними умовами навчання відбувається у осіб з вираженими гіпертімними та демонстративними рисами характеру, а найменш успішно у випробуваних з вираженими рисами збудливого, емотивного, тривожного, циклотімного та екзальтованого типів характеру.

Прояв психопатологічних симптомів дистресу найменш виражений у курсантів – першокурсників ЗВО зі специфічними умовами навчання з вираженими гіпертімними та демонстративними рисами характеру. Певною мірою сприяють формуванню симптомів дистресу у курсантів-першокурсників риси циклотімного, екзальтованого, збудливого та емотивного типів характеру.

При профдобрі на навчання у ЗВО зі специфічними умовами навчання доцільно враховувати успішність адаптації до умов навчання риси характеру курсантів. Найменш

вдалими рисами щодо адаптації курсантів – першокурсників є риси циклотімного, екзальтованого та емотивного типів характеру.

Список бібліографічних посилань

1. Харченко С. В. Самоактуалізація та особистісна зрілість як фактори успішної соціально-психологічної адаптації курсантів-першокурсників до умов навчання у вузі системи МВС // Психолого-педагогічна складова підготовки працівників системи МВС : матеріали наук.-практ. конф. Харків : Вид-во ХНУВС, 2008. С. 78–82.

2. Лефтеров В. О. Психологічні аспекти проблеми адаптації курсантів до навчального простору. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2010. № 4. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2010_4_23 (дата звернення: 19.11.2019).

Одержано 30.11.2019

УДК [796.0/2.2:796.853.26](477.54)

Поліна Володимирівна ІВАНЧУК,

курсант групи Ф2-203 факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ;

Анастасія Павлівна ПУСТОВІТ

курсант групи Ф2-203 факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Олег Артурович ЯРЕЩЕНКО,

доцент кафедри тактичної та спеціальної

фізичної підготовки факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ,

кандидат наук з фізичного виховання та спорту

РОЗВИТОК КООРДИНАЦІЙНИХ ЗДІБНОСТЕЙ У КУРСАНТІВ ХНУВС, ЯКІ ЗАЙМАЮТЬСЯ КАРАТЕ-ДО «ШОТОКАН»

Протягом останніх десятиліть в карате стрімко сформувався і продовжує активно розвиватися спортивний напрям, що одержало в спеціальній літературі назву «спортивне карате-до «Шотокан»». Спортивне карате-до включає

в себе дві спеціалізації: формальні вправи (ката) і вільні поєдинки («джуджі куміте»).

Кожна з цих спеціалізацій має основними ознаками самотійного виду спорту: технічним арсеналом, правилами змагань і розрядними нормативами. При цьому спеціалізації відрізняються особливостями: формальні вправи («ката») характерні практично необмеженим технічним арсеналом і майже повною відсутністю тактичних прийомів; вільні поєдинки («куміте»), навпаки, містить строго обумовлений правилами змагань набір технічних прийомів і необмежений склад тактичних дій.

Дійсно, вимоги к руховим здібностям, особливо координаційним, представників зазначених спеціалізацій карате-до нерівнозначні. Якщо для спеціалізації «ката» найбільш прийнятними є види координаційних здібностей (спритності), що забезпечують оволодіння складними технічними прийомами і їх виконання в строго обумовлених поєднаннях, то для спеціалізації «куміте», крім того, необхідні ще й такі види спритності, без яких неможливий вибір і застосування техніко-тактичних дій, адекватних ситуації, що склалася під час поєдинку.

Якісне рішення проблем техніко-тактичної підготовки спортсменів карате-до (також як спортсменів-єдиноборців інших спеціальностей, працівників правоохоронних органів та інших силових структур) можливо лише при суворому виконанні рекомендацій спортивної науки щодо вибору відповідних засобів і методів вдосконалення координаційних здібностей (спритності) [1, с. 11]. Однак, на думку більшості авторів, серед факторів, оптимізуючих підготовку спортсменів, основне місце займає не стільки власне-тренувальні засоби, скільки різні засоби і методи відновлення та підвищення спортивної працездатності [2, с. 209].

За визначенням Н. А. Бернштейна, «спритність є здатність рухово вийти з будь-якого положення, впоратися з будь-яким руховим завданням: 1) правильно (тобто адекватно і точно); 2) швидко (тобто скоро та споро); 3) раціонально (тобто доцільно і економічно); 4) винахідливо (тобто вивертки і ініціативно)» [3, с. 61].

Спортивна література містить і інші визначення спритності, в яких автор, як правило, перераховують види координаційних здібностей. На наш погляд, досить повну характеристику спритності як рухового якості дає В. А. Романенко.

Він вважає, що в методологічних підходах до вивчення структури і механізмів координаційних здібностей спостерігаються відмінності, проте оптимальним варіантом визначення поняття «спритність», на його думку, є наступне. «Спритність – це здатність керувати тілом та (або) його частинами по просторово-тимчасовим і динамічними характеристиками. Спритність є комплексним. Інтегральна властивість організму, в основі якого лежать такі здібності: 1) до орієнтації в просторі і часі; 2) до диференціювання (розрізнення) динамічних зусиль» [4]

Спритність органічно пов'язана з фізичними якостями, силою, швидкістю, витривалістю та гнучкістю. Розвиток цих якостей, до того ж тяж пов'язаних з координацією рухів, сприяє поліпшенню спритності.

Практики зі східних єдиноборств вважають, що оптимальним віком для засвоєння техніки з карате є вік з 9–10 років до 13–14 років. У цей період спостерігається різке зростання показників розвитку рухового аналізатора. В процесі розвитку всі недоліки координаційно-рефлекторних процесів у дітей і підлітків, які займаються в системі карате-до гармонійно змінюються і зникають. Виникає досконалість координаційних процесів у тих, хто тренується, досягнувши віку 18–19 років.

Висновки. Отже, спритність – це здатність швидко і найбільш абсолютно вирішувати рухові завдання, що особливо виникають несподівано, коли на роздум не має і секунди часу. Спритність – це вища здатність спортсмена координувати свої рухи.

Практика занять карате переконливо показує, що спортсмен, який володіє значним руховим досвідом, легко і швидко буде ті рухи і захисні дії, що є необхідні в даний момент. Крім того, слухняність всього накопиченого рухового досвіду, всіх визначальних його навиків дозволяє спортсмену без особливих зусиль імпровізувати в своїх рухах і технічних діях, створювати все нові і нові комбінації з них.

Список бібліографічних посилань

1. Баранов М. В. Маляренко А. Т., Ярещенко О. А. Теоретическое обоснование подходов к выбору специализации в спортивном каратэ-до // Проблемы и перспективы развития спортивных игр и единоборств в высших учебных заведениях : сб. ст. VIII междунар. науч. конф., 3 февр. 2012 г. Белгород ; Харьков ; Красноярск : ХГАДИ, 2012. С. 11–13.

2. Берштейн Н. А. О ловкости и ее развитии текст. М. : Физкультура и спорт, 1991. 288 с.

3. Моргунов А. А. Дифференцированный подход к определению спортивно-важных координационных способностей тайского боксера // Сучасні підходи удосконалення спеціальної фізичної підготовки правоохоронців : зб. тез наук.-практ. семінару / МВС України, АБВ МВС України. Харків, 2011. С. 60–65.

4. Романенко В.А. Диагностика двигательных способностей : учеб. пособие. Донецк : ДонНУ, 2005. 290 с.

Одержано 30.11.2019

УДК 343.97

Софія Анатоліївна ЛИТВИНЕНКО,

курсант групи Ф2-104 факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Ніна Володимирівна ГРИЩЕНКО,

доцент кафедри соціальних та економічних дисциплін

факультету № 2 Харківського національного

університету внутрішніх справ,

кандидат філософських наук, доцент

ЄВРОПЕЙСЬКІ ДЕОНТОЛОГІЧНІ СТАНДАРТИ ПОЛІЦЕЙСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Досвід розвинених європейських країн свідчить, що основним критерієм оцінювання діяльності поліції є рівень довіри населення. Зростання рівня довіри населення безпосередньо залежить від того, наскільки відповідає сучасний поліцейський закріпленому у суспільній свідомості ідеальному образу правоохоронця-професіонала. За цих обставин важливого значення набуває деонтологічна складова професійної підготовки працівників поліції в Україні. Термін «деонтологія» (від грец. deontos – «належне», logos – «вчення») застосовується для визначення вчення про належну поведінку, розуміння професійного обов'язку, вчинки та дії людини. Говорячи про європейський простір, до якого прагне інтегрувати Україна, варто зазначити, що Рада Європи розробила низку загальних

підходів до статусу поліції, поліцейських і належне виконання ними службових повноважень. Стандартизовані базові положення, де визначено зміст і спрямування професійної діяльності поліцейських, закріплені у резолюції Парламентської Асамблеї Ради Європи від 08.05.1979 № 690 «Декларація про поліцію» [1], рекомендації Rec (2001) 10 Комітету Міністрів державам-учасницям Ради Європи «Про Європейський кодекс поліцейської етики» [2], резолюції Парламентської Асамблеї Ради Європи від 28.01.2014 № 1968 «Боротьба з расизмом в поліції» [3] тощо. Декларація про поліцію є однією із перших спроб встановлення уніфікованих морально-етичних норм для поліції. У документі підкреслено важливу роль поліції для формування «мирного суспільства, що користується перевагами порядку та публічної безпеки» та виокремлено низку морально-етичних імперативів професійної діяльності та поведінки працівників поліції, а саме: заборона дискримінації за будь-яких обставин; обов'язок діяти чесно, неупереджено та з почуттям власної гідності; активно протидіяти корупції; утримуватись від виконання незаконних наказів керівників, протидіяти фактам порушення закону; рішуче діяти для досягнення легітимної мети за умови застосування сили лише в розумних межах тощо. Після прийняття цього документу відбулися значні зрушення в усвідомленні важливості деонтологічного аспекту професійної підготовки працівників поліції. Міжнародними організаціями, такими як ООН, Інтерпол, ОБСЄ та ін. була проведена велика робота по узагальненню деонтологічного досвіду служб поліції різних країн і прийнято низку документів. Серед таких варто виокремити прийняті Генеральною Асамблеєю Інтерполу в Сеулі (1999 рік) «Кодекс етики співробітників правоохоронних органів» та «Кодекс поведінки співробітників правоохоронних органів», які були запропоновані в якості модельних для створення національних деонтологічних стандартів поліцейської діяльності. Положення Декларації про поліцію значною мірою було також конкретизовано та поглиблено в Європейському кодексі поліцейської етики. На основі цих міжнародних актів розпочинається розробка національного законодавства в сфері регулювання поліцейської діяльності. Деякі країни сприйняли їх як закони прямої дії, інші – як такі, що мають рекомендаційний характер.

Великий та повчальний для багатьох країн досвід у сфері розвитку деонтології мають такі країни, як Франція та

Німеччина. Адже вони зробили особливий внесок у розвиток поліцейської деонтології, бо зародження морально-етичних актів у цих країнах розпочалось ще досить давно. Наприклад, в Німеччині перший схожий документ був виданий у 1945 році і мав назву «Сім заповідей поліцейського». Вже сама назва дає нам збагнути всю важливість даного документу. Аналогія з заповідями божими немов би натякає на те, що не є можливим порушення будь-якого правила, зазначеного у ньому. А йшлося про сумлінне виконання поліцейським своїх службових обов'язків, а також про те, що поліцейський має бути взірцем у всьому і не надавати жодних підстав для власної критики. У Франції схожа ситуація: її деонтологічний кодекс сформувався на основі двох реформ французької поліції 1966 та 1986 рр. Окрім зобов'язань з боку жандармів, держава зобов'язувалась захищати їхнє життя та здоров'я, а жандарми, в свою чергу, мали бути лояльними та готовими допомагати громадянам як у службовий, так і у позаслужбовий час.

На сьогодні вже можна констатувати, що деонтологічні стандарти професійної діяльності працівників поліції розроблені та стверджені в багатьох країнах світу, серед яких – і Україна. Звичайно, всі ці документи відрізняються між собою. Кожен має певні особливості, пов'язані з культурою тієї чи іншої країни. Проте всі вони схожі у тому, що вимагають від поліцейського неухильного дотримання основних правил:

- завжди діяти чесно та неупереджено у будь-якій ситуації;
- діяти з почуттям власної гідності;
- робити усе можливе для недопущення та запобігання корупції;
- не допускати виконання незаконних наказів керівників;
- протидіяти порушенням закону з боку колег та керівництва;
- заборона дискримінації за будь-яких умов;
- законність у своїх діях;
- безкомпромісність до злочинів;
- постійний професійний розвиток.

Таких правил ще досить багато і поліцейський має знати їх усі та суворо дотримуватись. Тільки такий алгоритм поведінки є необхідною умовою успішної професійної кар'єри працівника поліції.

Список бібліографічних посилань

1. Декларація про поліцію : резолюція Парламентської Асамблеї Ради Європи від 8 трав. 1979 р. № 690 // База

даних «Законодавство України» / Верховна Рада України.
URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_803 (дата
звернення: 20.11.2019).

2. Про Європейський кодекс поліцейської етики : реко-
мendaція Rec (2001) 10 Комітету Міністрів державам-учасни-
цям Ради Європи : ухвал. Комітетом міністрів 19.09.2001 на
765-му засіданні заступників міністрів // Центр політико-
правових реформ : сайт. URL: [http://pravo.org.ua/files/
Criminal%20justice/rec1.pdf](http://pravo.org.ua/files/Criminal%20justice/rec1.pdf) (дата звернення: 20.11.2019).

3. Борьба с расизмом в полиции : резолюция 1968
(2014) Парламентской Ассамблеи Совета Европы : неофиц.
пер. // Совет Европы, Парламентская Ассамблея. URL:
[https://www.coe.int/T/r/Parliamentary_Assembly/\[Russian_
documents\]/%5B2014%5D/Jan2014/Res1968_rus.asp](https://www.coe.int/T/r/Parliamentary_Assembly/[Russian_documents]/%5B2014%5D/Jan2014/Res1968_rus.asp) (дата
звернення: 20.11.2019).

Одержано 30.11.2019

УДК 342.951(477)

Вікторія Юріївна КОЛЕСНИК,

курсант групи Ф1-101 факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Владислав Олегович НЕВЯДОВСЬКИЙ,

заступник декана з навчально-методичної роботи

факультету № 1 Харківського національного

університету внутрішніх справ,

кандидат юридичних наук

ПЕРСПЕКТИВА ЗАСТОСУВАННЯ КІННИХ ПАТРУЛІВ У РОБОТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

На даний момент Національна Поліція знаходиться на
тому рівні розвитку коли потрібно використовувати усі мо-
жливості для покращення ефективності патрулювання та
закріплення досягнутого результату, а саме зниження рівня
злочинності на 11 % порівняно з 2018 роком.

У статті 45 («Застосування спеціальних засобів») Закону
України «Про Національну поліцію» [1] чітко прописані

сфери застосування службових коней. По-перше, це патрулювання, а по-друге це переслідування та затримання особи, яка підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення. На даний момент у Національній поліції України працює не більше 250 тварин. Мала кількість коней у Національній Поліції зумовлена тим, що осінньо-зимовий період відрізняється від літнього тим, що потрібно пристосовуватися до погодних умов. Наприклад, при низьких температурах, снігопаді, ожеледиці категорично заборонено використовувати службових коней для патрулювання.

Головна мета застосування службових коней на сьогоднішній день – це патрулювання лісопаркових зон, околиць міст, стадіонів, де машини, або інша спецтехніка не зможе проїхати. Також тварин та їх напарників-поліцейських залучають до забезпечення правопорядку на масових спортивних та інших заходах, для запобігання крадіжок, бійок, пограбувань та будь-яких проявів насильства, охорона хвойних насаджень від браконьєрів, а також проведення профілактичної роботи.

Коні надають поліцейським зросту, що робить їх більш авторитетними в очах народу. Завдяки висоті, на який знаходиться патрульний, є можливість візуально контролювати більшу площу, ніж пішому патрульному або на машині. Наприклад, при переслідуванні, тварини є більш маневреними та мають майже ідеальну прохідність у лісових масивах та на бездоріжжі, порівняно з автотранспортом, саме тому кінні патрулі можуть брати участь у рятувально-пошукових операціях та операціях по затриманню правопорушників. Кінна поліція є дуже ефективною при стримуванні натовпу, адже поліцейський, який сидить на коні, має психологічний вплив на натовп, бо навіть найбільш безстрашним людям не хочеться опинитися під копитами великої тварини. Зі своєї висоти кавалерист бачить настрої натовпу, кількість яких вболівальників або відвідувачів мітингу налаштована агресивно, та попередити про це своїх колег, для формування плану майбутніх дій. Під час проведення масових заходів, один кавалерист може замінити близько десяти піших поліцейських. Також завдяки патрулюванню верхи можна покращити комунікацію та рівень довіри між суспільством та поліцейськими, адже людям приємно спостерігати за спільною роботою тварини та людини.

Не слід забувати про те, що для створення повноцінного кавалерійського підрозділу потрібна велика площа, для будівництва кінного комплексу, в який будуть входити стайні, плац для тренувань, левада для відпочинку та вигулу коней та інші необхідні для утримання коней будівлі. На зимовий період потрібні великі заготівлі сіна, вівса та комбінованого корму. Коню також потрібні різні попони (зимові, демісезонні, від дощу та ін.), вальтрапи та інші предмети «гардероба». Для ніг та копит потрібні бинти, ногавки та дзвіночки. Гарне сідло коштує дорого, але купується на великий строк. Також ніяк не обійтись від вуздечки з трензелем, поводу, корди та чомбура. Якщо тварина захворіла, то для її лікування підійдуть ліки, які можна знайти у звичайній аптеці, але їх кількість повинна бути співвіднесена з масою коня (середня маса дорослої тварини складає близько 400 кг). Тварині потрібно щодня чистити тулуб та копита. Для цього необхідні різні скребла, гребінці та гачки для копит. А кожен місяць чотирьохногим поліцейським потрібно міняти підкови, ретельно вичищати та підрізати копита. Ще одна сфера витрат – різноманітні вітаміни, спреї від комах (у теплі періоди року), мазі. Кінь обов'язково стоять на обліку в ветклініці, тому регулярно потрібно робити щеплення, брати кров на аналізи та давати протиглисні засоби. Це все потребує великих фінансових затрат, але результат та гарні перспективи розвитку кінного патрулювання у Національній поліції варті того.

Список бібліографічних посилань

1. Про Національну поліцію : закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/580-19> (дата звернення: 14.11.2019).
2. Как работает конная полиция. Интервью с кавалеристом подразделения // Reconomica : сайт журн. 16.01.2016. URL: <https://reconomica.ru/работа/профессия/конный-полицейский/> (дата звернення: 28.11.2019).
3. О конной полиции. URL: https://pikabu.ru/story/o_konnoy_politsii_4885293 (дата звернення: 28.11.2019).
4. Сколько стоит содержать лошадей? // История и путешествия : сайт. 07.07.2018. URL: <https://anashina.com/stoimost-soderzhaniya-loshadi/> (дата звернення: 28.11.2019).

Одержано 29.11.2019

УДК 351.741:35.088

Владислав Володимирович ІВАЩЕНКО,

курсант групи Ф2-303 факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Микола Олександрович КОТЕЛЮХ,

доцент кафедри тактичної та спеціальної

фізичної підготовки факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ,

кандидат педагогічних наук, доцент

АКТУАЛЬНІСТЬ УДОСКОНАЛЕННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИМИ НАВИЧОК ЩОДО ДІЙ У РАЗІ ВИЯВЛЕННЯ ВИБУХОВИХ ПРИСТРОЇВ ТА РЕЧОВИН

З початком тривалого збройного конфлікту в зоні АТО, який триває з 2014 року по сьогодні, можна відстежити те, що протягом цього часу серед цивільного населення з'явилася величезна кількість вибухонебезпечних предметів по всій території держави. Серед цього розмаїття є предмети, які зустрічаються найчастіше, а саме: гранати, протипіхотні міни, тротил, гранатомети, боєприпаси та інше. Це, в свою чергу, впливає на несення служби правоохоронцями та їх безпеки під час виконання службового обов'язку.

Згідно з офіційною статистикою МВС України кількість злочинів зросла на 60 %, а об'єм незаконної зброї, вибухонебезпечних предметів та боєприпасів збільшився в 5 разів. Прикладами таких даних (за офіційною статистикою МВС України) є:

- вибух гранати Ф-1 біля Верховної Ради 31 серпня 2015 року. Під час даного інциденту 141 особа отримала ушкодження, із них 131 – правоохоронці, 4 особи загинули;

- 16 лютого 2019 року на Донеччині трапився вибух, що стався під час розмінування схрону боєприпасів в нежитловому будинку, внаслідок якого загинув працівник ДСНС та двоє поліцейських тяжко постраждали;

- 17 березня 2019 року під час патрулювання ГРПП в Дніпропетровській області правоохоронці почали перевірку документів водія підозрілого автомобіля, в цей момент чоловік кинув у їх бік гранату, внаслідок чого один поліцейський постраждав;

- 22 жовтня 2019 року в місті Києві загинули два бійця АТО та постраждала одна цивільна особа внаслідок вибуху гранати Ф-1;

- 25 жовтня 2019 року у місті Харкові особа підірвала себе гранатою біля вокзалу. Під час обшуку житла відповідної особи правоохоронці виявили та вилучили автомати, рушниці, пістолети, шість піхотних вогнеметів «Джміль», сім РПГ, 130 гранат, п'ять тротилових шашок, електродетонатори та велику кількість боеприпасів різних калібрів.

Даний перелік не є вичерпним і має велику кількість аналогічних ситуацій. На даний момент поліція, на жаль, не є підготовлена до вище перерахованих ситуацій. Якщо проаналізувати наказ МВС «Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України» від 26.01.2016 № 50», то в ньому є пункт, в якому йдеться про набуття та вдосконалення поліцейськими навичок щодо дій при виявленні вибухових пристроїв та речовин (у тому числі наркотичних).

Пропшу зауважити, що в освітній програмі навчальних закладів структури МВС України, до цього пункту за планом передбачено лише одне лекційне та одне практичне заняття, яке фізично унеможливає ефективну підготовку правоохоронців.

Одержано 29.11.2019

УДК 351.741:35.088

Назарій Олександрович ТОКАР,

курсант групи Ф2-108 факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Володимир Анатолійович ЄВТУШОК,

старший викладач кафедри тактичної

та спеціальної фізичної підготовки факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ

ВПРОВАДЖЕННЯ СКАНДИНАВСЬКОЇ МОДЕЛІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОХОРОНИ ПУБЛІЧНОГО ПОРЯДКУ НА МАСОВИХ ЗАХОДАХ

В рамках реформи Національної поліції України було вирішено запровадити в нашій країні концептуально новий

підхід до охорони громадського порядку під час масових заходів, заворушень та акцій.

Цей підхід заснований на так званій «скандинавській моделі» поліцейської діяльності. І з'явився він через занадто кривавий характер більшості сутичок демонстрантів та поліції.

Вперше про нові методи забезпечення громадського порядку заговорили після трагічних подій в Гетеборзі червня 2001 року, під час яких загинула та травмувалася велика кількість протестувальників та поліцейських. Шоковані подібним розгортанням подій люди почали критикувати поліцію через занадто необдумане застосування фізичної сили та спеціальних засобів. Проаналізувавши помилки та звернувшись до рішення подібних прецедентів на міжнародному рівні, шведська поліція приступила до створення власної моделі.

Подібні події відбувалися не лише в далеких США, Данії чи Швеції, а й зовсім близько – всередині нашої країни в 2014 році, під час розгону мітингу студентів, який призвів до революції Гідності.

Тобто оновлення підходу до охорони громадського порядку в нашій країні неймовірно актуальне. Звичайно, можна було би розробити якусь «українську модель» регулювання, але це зайняло б занадто багато часу, та й нащо вигадувати велосипед, коли перед носом лежить досить збалансована система, заснована на міжнародному досвіді?

Що ж розуміється під цією моделлю? По-перше, під час подій в Гетеборзі, поліцейські занадто довго були вимушені очікувати рішення «зверху», яке приймалося без достатнього розуміння всієї проблеми, замість того, щоб аналізувати ситуацію на місці та приймати відповідне рішення, яке могло мінімізувати агресію і зберегти життя та здоров'я як демонстрантів, так і поліцейських. Тобто, поліцейським надали набагато більше повноважень на місцях.

Наступне рішення напряму впливало з вищеописаної проблеми, тобто цим виступав зв'язок рядового та керівного складу поліції. Це вирішувалося досить цікаво – була запроваджена нова система підвищення кваліфікації, яку проходили не тільки рядові поліції, а ще й їх безпосередні начальники та керівники, що дозволяло їм краще розуміти один одного.

І ключовим елементом цього методу виступила деескалація конфлікту, тобто запобігання спалахам насильства. Деескалація засновувалася на володінні інформацією про тих, хто приймає участь в заворушеннях, що дозволить спрогнозувати їх можливі агресивні дії та усунення можливих тригерів, і постійний діалог з організаторами та сприяння їм у реалізації права на свободу зібрань.

Ще одним досить важливим елементом «скандинавського методу» виступає «диференційований підхід», тобто зменшення кількості задіяних поліцейських в залежності від ситуації, що підвищує ефективність її діяльності в цілому. Адже, як ми пам'ятаємо, незважаючи на величезну кількість поліцейських в Гетеборзі, їм вдалося лише отримати лікарняний або і зовсім попрощатися з життям, а рівень матеріальних збитків залишився неймовірно високим.

Як адаптувати «скандинавську модель» в українські реалії? Перші кроки до цього вже буди зроблені під час «Євробачення-2017», що було відмічено Патріком Йохансенем, провідним радником КМЕС з питань охорони громадського порядку, який на практиці застосовував дану модель під час «Євробачення-2013» на посаді старшого офіцера поліції.

Наступним кроком став наказ МВС України № 706 від 23 серпня 2018 року «Про затвердження Концепції запровадження в діяльності органів та підрозділів Національної поліції України скандинавської моделі забезпечення публічної безпеки та порядку під час проведення масових заходів», який офіційно закріпив початок впровадження нових норм.

Для більш ефективного впровадження «скандинавської моделі» представникам поліції та науковцям варто об'єднати сили і виявивши можливі недоліки провести додаткові польові іспити, які допоможуть у визначенні шляхів їх подолання, спираючись на міжнародний, зокрема європейський, досвід з можливістю залучення іноземних експертів, в першу чергу зі Швеції та Данії.

Одержано 19.11.2019

УДК 351.785

Свгеній Геннадійович ВІВЧАРЕНКО,

курсант групи Ф2-202 факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Володимир Олександрович КУЩЕНКО,

викладач кафедри тактичної та спеціальної

фізичної підготовки факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ

АНАЛІЗ ПСИХІЧНОЇ СТІЙКОСТІ ПРАЦІВНИКА ПОЛІЦІЇ

Після проведення реформи у 2014 році, в ряди поліції почали брати громадян які не мали жодного відношення до служби в правоохоронних органах, а були звичайними менеджерами, вчителями, лікарями які йдучи на службу в НПУ не усвідомлювали всієї небезпеки і відповідальності.

Результати досліджень психологів показують, що такі фактори, як ненормований робочий день, постійний контакт з асоціальними елементами, необхідність повної віддачі психічних і фізичних сил під час припинення злочинів, знижують функціональні резерви організму до їх повного виснаження

Спочатку розберемось с поняттям психічної стійкості.

Під психічною стійкістю розуміють цілісну характеристику особистості, що забезпечує її стійкість до фруструючих і стресогенних впливів важких ситуацій. Працівник поліції частіше за інших потрапляє у складні та часом небезпечні психологічні ситуації в повсякденній службовій діяльності, які мають стресогенний вплив на психіку.

Щоденно зіштовхуючись з небезпечними ситуаціями, а іноді й таких, що загрожують життю, вимагає від працівників вміння володіти собою, швидко оцінювати складні ситуації та приймати рішення, що сприятиме більш ефективному виконанню поставлених завдань.

Тому особовий склад треба готувати до подібних ситуацій. Для формування психологічно важливих якостей можна використовувати :

– психодіагностику (спостереження, бесіда, тестування);

- тренінги з розвитку професійної пам'яті, уваги та спостережливості;
- психофізичні тренінги з подолання перешкод (ускладнення, полоса перешкод, лабіринти);
- ідеомоторне тренування;
- тренінги з використанням елементів несподіванки, дефіциту часу, шумових і вогневих ефектів (морально-психологічна смуга);
- тренінги з освоєння ситуацій, пов'язаних зі сприйняттям страждань, крові, поранень, травм, убитих;
- навчання основам аутогенного тренування;
- тренінги самонавіювання, самопереконавання, настрою;
- СОПТ – ситуативно-образне психорегулююче тренування (уявне перерахування працівником необхідних індивідуально-ціннісних якостей та ситуацій, які йому вдалося вирішити).

Користь від такої підготовки полягає у тому що людина яка зіштовхувалася з подібними ситуаціями не один раз зможе знайти вихід з подібної ситуації ніж та яка жодного разу не потрапляла в такі умови несення служби.

Одержано 29.11.2019

Наукове видання

**Правовий статус
Національної поліції України:
історія, сьогодення, перспективи розвитку**

Тези доповідей
учасників науково-практичної конференції
курсантів, студентів і слухачів магістратури
(м. Харків, 11 грудня 2019 р.)

Українською та англійською мовами

Відповідальні за випуск: *О. І. Безпалова, В. С. Селюков,
П. О. Білоус, Н. О. Волошина*

Коригування списків бібліографічних посилань:
М. В. Цветкова-Верніченко, П. О. Білоус
Комп'ютерне верстання: *А. О. Зозуля*

Формат 60x84/16. Ум. друк. арк. 8,63. Обл.-вид. арк. 7,14.
Тираж 10 пр. Зам. № 2019-39.

Видавець і виготовлювач –
Харківський національний університет внутрішніх справ,
просп. Льва Ландау, 27, м. Харків, 61080.
Свідцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3087 від 22.01.2008.